

Mooimakers 2016-2022

Mei 2022

Inhoudstafel

1		
1.	Inleiding	5
1.1.	Context	5
1.2.	Samenvatting speerpunten	6
2.	Monitoring	10
2.1.	Evolutie over 6 jaar	10
2.2.	Ondersteuning monitoring lokale besturen en andere partners - resultaten en bevindingen	10
2.2.1.	Benchmarktool lokale besturen	10
2.2.2.	Gebruik Netheidsbarometer door lokale besturen	10
2.2.3.	Inzet monitoring coachingtrajecten en projecten zwerfvuil en sluikestort.	11
2.2.4.	Opleiding en kennisdeling rond monitoring	11
3.	Onderzoeks- en proefprojecten	12
3.1.	Onderzoeken in de coachingtrajecten	12
3.2.	Onderzoeken naar gedragsbeïnvloeding	12
3.3.	Project anonieme locaties	13
3.4.	Project trage wegen	13
3.5.	Onderzoek wielervedstrijden	14
3.6.	Ondergrondse containers op snelwegparkings	14
3.7.	Carpoolparkings	15
3.8.	Peukenrecipiënten	15
3.8.1.	Peukentegels i.s.m. lokale besturen	15
3.8.2.	Nudging peukentegels Vilvoorde	15
3.8.3.	Peukenproefproject de Lijn	16
3.9.	Onderzoek naar de ideale vuilnisbak	16
3.11.	Kleurenstudie ideale vuilnisbak	17
3.12.	Evaluatie Camera's	17
3.13.	Camera-proefproject Snelwegparking Peutie	17
3.14.	Studie kennisverwerving sluikestorten in Vlaanderen	18

3.15.	Bevraging naar daderprofielen	18
3.16.	Onderzoek naar zakasbakjes	18
3.17.	Proefproject zakasbakjes	18
3.18.	Onderzoek zwerfvuilgevoeligheid pizzadozen	19
3.19.	Bevraging lokale besturen over handhaving	19
3.20.	Proefproject sensibiliseringsborden Haven van Antwerpen	19
4.	Kenniscentrum	20
4.1.	Evolutie over 6 jaar - Mooimakers als kenniscentrum	20
4.2.	Coaches als experts in de problematiek	20
4.3.	Kennisdocumenten in de vorm van webmodules	20
4.4.	Kenniswijzer	20
4.5.	Informatie en netwerkmomenten	22
4.5.1.	Algemene infosessies om Mooimakers kenbaar te maken	22
4.5.2.	Allerhande informatiesessies	22
4.5.3.	Informatiesessies rond handhaving	22
4.5.4.	Rondetafelgesprekken	23
4.6.	Opleidingen en vormingen	23
4.7.	Inspiratiedag	24
4.8.	Internationale informatie-uitwisseling	25
5.	Ondersteuning lokale besturen en Vlaamse partners	26
5.1.	Coachingtrajecten lokale besturen	26
5.1.1.	Evolutie over 6 jaar	26
5.1.2.	Resultaten en bevindingen	27
5.1.3.	Enkele opmerkelijke resultaten van de coachingtrajecten:	29
5.2.	Projecten zwerfvuil en sluikestort	32
5.3.	Integrale on-the-go projecten	36
5.3.1.	Resultaten en bevindingen	36
5.3.2.	Praktijkvoorbeelden	36
5.4.	Algemene en financiële ondersteuning lokale besturen	37
5.4.1.	Algemene ondersteuning	37
5.4.2.	Financiële ondersteuning	37
5.5.	Mijn Mooie Straat	39
5.5.1.	Evolutie over 6 jaar	39
5.5.2.	Resultaten en bevindingen	41
5.5.3.	Praktijkvoorbeelden	43
5.6.	Vlaamse partners	44

5.6.1.	Structurele samenwerking Vlaamse partners	44
5.6.2.	Ondersteuningstrajecten (coaching)	44
6.	Doelplaatsenaanpak	47
7.	Bedrijventrajecten	48
7.1.	Evolutie over 6 jaar	48
8.	Participatie	53
8.1.	Ondersteuning betrokken actoren	53
8.1.1.	Burgers engageren	53
8.1.2.	Materiële ondersteuning (opruim- en communicatiemateriaal)	53
8.1.3.	Acties in kaart brengen en zichtbaar maken van inspanningen	57
8.2.	Zwerfvuilcharter	58
9.	Educatie	59
9.1.	Operatie Proper	59
9.2.	Educatief aanbod	61
9.2.1.	Thematische jeugdliteratuur	61
9.2.2.	Lespakketten	62
9.3.	Projecten in partnerschap	63
10.	Handhaving	66
10.1.	Handhaving als sluitstuk van een integraal beleid	66
10.2.	Week van de Handhaving op zwerfvuil en sluikstort uitgegroeid tot een vaste waarde.	66
10.3.	Ondersteuning op het vlak van handhaving	67
10.4.	Zwerfvuilcharter met focus op handhaving	70
10.5.	Ronde tafel handhaving Vlaamse partners	70
11.	Governance	70
11.1.	Team	70
11.2.	Governance-organen	71
12.	Communicatie	72
12.1.	Campagnecommunicatie	73
12.1.1.	Evolutie over 6 jaar	73
12.1.2.	De Lenteschoonmaak in maart - april	73
12.1.3.	Draaggolfcampagne	74
12.1.4.	Campagne week van de Handhaving	76
12.1.5.	Doelplaatsencampagne autosnelwegen	77
12.1.6.	Jongeren campagne:	77
12.1.7.	Coronacampagnes	78
12.1.8.	Aanspreekcampagne	78

12.1.9.	Media	79
12.1.10.	Effectmeting	79
12.2.	Structurele communicatie	83
12.2.1.	Website, centrale bron van communicatie en informatie	83
12.2.2.	Sociale media	86
12.2.3.	Nieuwsbrieven	93
12.2.4.	Pers: Een positieve weerklank van de Mooimakers-acties in de pers	95
12.2.5.	Dienstverlening aan burgers en parlementariërs	100
12.2.6.	Communicatie-ondersteuning partners	101
12.2.7.	Communicatiepartnerships	101
13.	Conclusie	103

1. Inleiding

1.1. Context

In elke burgerbevraging staan zwerfvuil en sluikestort helemaal bovenaan de ergernissenlijst van de Vlaming. Het opruimen ervan kost bovendien handenvol geld. Mooimakers zet daarom met al haar partners de schouders onder een proper Vlaanderen. De missie van Mooimakers is even helder als ambitieus: Vlaanderen bevrijden van zwerfvuil en sluikestort.

De ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tussen Vlaams minister van Omgeving Joke Schauvliege en het verpakkend bedrijfsleven - vertegenwoordigd door Fost Plus, Fevia en Comeos – betekende op 18 januari 2016 het startschot voor de versterkte aanpak van het zwerfvuilbeleid in Vlaanderen, voor een periode van zes jaar tot eind 2022. Naast de jaarlijkse bijdrage vanuit het halve euro budget ten belope van 2,1 miljoen euro werd een extra aanvullende jaarlijkse bijdrage van 7,5 miljoen euro uitgetrokken om het operationeel plan 2016-2018 uit te voeren. Voor de periode daarna werd jaarlijks een operationeel plan opgesteld dat afgetoetst wordt op het overlegplatform huishoudelijke afvalstoffen en groen licht moet krijgen van het Beslissingsorgaan Openbare Netheid.

Na een eerste tussentijdse evaluatie in 2018 spraken de partners af om tegen het einde van de looptijd van de samenwerkingsovereenkomst, in het voorjaar van 2022, een nieuwe evaluatie op te maken van de volledige zes afgelopen jaren. Dit document maakt integraal deel uit van deze evaluatie.

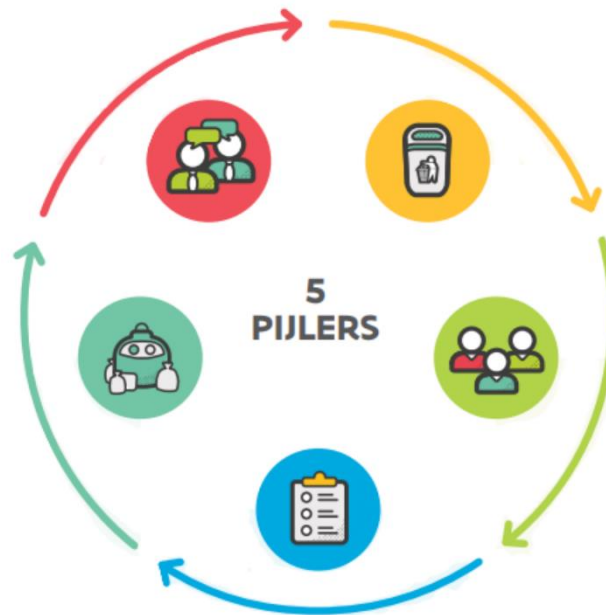
De operationele planning van Mooimakers gaf de voorbije jaren voorrang aan acties en maatregelen die:

- Het behalen van de doelstellingen tegen 2018 en vooral tegen 2022 bewerkstelligen.
- Snel effect hebben en op korte termijn een zichtbaar verschil maken op het terrein, onder andere door de meest vervuilde plaatsen prioritair aan te pakken.
- Een gezonde basis kunnen leggen om het probleem op de lange termijn structureel te verminderen
- De huidige aanpak van zwerfvuil verder professionaliseren en efficiëntiewinst boeken die ruimte creëert voor bijkomende acties en maatregelen

Integrale aanpak

Mooimakers kiest resoluut voor een integrale aanpak. De strijd tegen zwerfvuil en sluikestort kan alleen succesvol zijn als we hem op verschillende fronten voeren. Alle geëvalueerde acties volgen die integrale aanpak, initieel op basis van de vijf pijlers die Mooimakers hanteert:

- **Infrastructuur:** vuilnisbakken, veegacties ...
- **Communicatie:** advertentiecampagnes, persacties, bermborden voor boeren ...
- **Participatie:** samenwerken met scholen, verenigingen, lokale besturen, bedrijven, Boerenbond ...
- **Handhaving:** Vlaamse Handhavingsweek, proefprojecten rond cameratoezicht, opleidingen rond het aanspreken van overtreders ...
- **Omgeving:** verfraaien van de omgeving op (afgelegen) parkings, aanpakken van locaties die zwerfvuil aantrekken ...

Visuele voorstelling integrale aanpak Mooimakers

Vanaf eind 2020 is er sprake om aan het vijf-pijler beleid een zesde pijler toe te voegen, namelijk de pijler preventie. Preventie in het kader van de integrale zwerfvuilaanpak wil zeggen dat Mooimakers mee help streven naar het feit er minder zwerfvuilgevoelige producten op de markt komen, dat producten minder zwerfvuilgevoelig worden of dat afvalproducten geen zwerfvuil worden.

1.2. Samenvatting speerpunten

De werking van Mooimakers focust door de jaren heen op dezelfde prioriteiten in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort. Deze prioriteiten komen ook terug in onderstaand evaluatiedocument, voor elk actiedomein komen de behaalde resultaten aan bod.

Monitoring

Metten is weten. Om de impact van alle acties en maatregelen op te volgen, en waar nodig bij te sturen, zijn betrouwbare meetinstrumenten nodig. De Vlaamse netheidsindex is de belangrijkste graadmeter om de netheid van het openbaar domein in kaart te brengen. De score van de netheidsindex moet voor de 3 slechtste doelplaatsen (autostradeparkings, openbare vervoerplaatsen en afvalverzamel punten) stijgen met minstens 10 procent ten opzichte van 2014. Voor andere doelplaatsen die gemonitord worden, mag de netheidsindex niet verslechteren. De netheidsindex wordt jaarlijks opgesteld.

Voor de meest kwetsbare doelplaatsen voor zwerfvuil en sluikestort hierboven vermeld hanteren we nog eens aparte doelstellingen. Voor alle gemeenten en partners die in een coachingtraject stapten met Mooimakers maken we een tweede versie van de netheidsindex op, waar we de lat nog een stuk hoger leggen.

Dankzij de verdere professionalisering van de monitoring kan Mooimakers de evolutie van de openbare netheid de komende jaren steeds nauwkeuriger opvolgen. We geven onze partners

ondersteunende tools om de maatregelen die ze zelf nemen zo doeltreffend mogelijk te monitoren.

Onderzoek en kennisdeling

Kennisvergaring door proef- en onderzoeksprojecten en kennisdeling maken van meet af aan deel uit van het DNA van Mooimakers. In de beginjaren lag de focus vooral op het verzamelen van kennis. De laatste twee jaar hebben we een forse inhaalbeweging gemaakt in het delen van de opgedane kennis met de verschillende actoren op het terrein, zowel binnen als buiten Vlaanderen. Mooimakers heeft zich ontpopt tot hét kenniscentrum rond alles wat te maken heeft met zwerfvuil en sluikstort.

Ondersteuning lokale besturen en Vlaamse partners

Mooimakers heeft de afgelopen zes jaar in 126 gemeenten coachingtrajecten begeleid om zwerfvuil en sluikstort terug te dringen. We ondersteunen de lokale besturen individueel of via de intercommunales waar ze deel van uitmaken. De coachingtrajecten brengen de problematiek in kaart en werken plannen op maat uit om zwerfvuil en sluikstort te lijf te gaan. De uitdagingen kunnen grondig verschillen van gemeente tot gemeente, de acties zijn telkens op die lokale context afgestemd.

Mooimakers werkt op het terrein intensief samen met een heel aantal Vlaamse partners, zowel overheden als overheidsbedrijven zoals AWW, De Lijn en VMM. We sloten de voorbije jaren nieuwe samenwerkingsovereenkomsten af en versterkten bestaande samenwerkingen.

Doelplaatsenaanpak

Een hele reeks uiteenlopende acties die kaderen in coachingtrajecten, proefprojecten en onderzoeksprojecten nemen doelplaatsen voor zwerfvuil en sluikstorten onder handen. Een doelplaats is een locatie die extra gevoelig is voor de aantrek van zwerfvuil en/of sluikstort. Naast afvalverzamel punten, autosnelwegparking en openbaar vervoerstopplaatsen, kunnen dit ook oevers en stranden, winkel-wandelstraten, anonieme locaties, sportterreinen of andere recreatiezones zijn.

Preventie en bedrijventrajecten

Zwerfvuil en sluikstort pak je best bij de wortel aan. Als je al op productie- en distributieniveau maatregelen kan nemen om te vermijden dat producten op het einde van hun levenscyclus zwerfvuil worden, hebben die ingrepen op lange termijn een bijzonder grote impact. Mooimakers maakte een inventaris op van de meest 'zwerfvuilgevoelige' producten. Pizzadozen en sigarettenverpakkingen scoorden alvast erg hoog.

Mooimakers startte ook algemene preventietrajecten op met een aantal grote ketens als Pizza Hut, Mc Donalds, Colruyt en Q8. Door hun uitgebreid netwerk van vestigingen kan elk van die ketens een grote invloed hebben op de hoeveelheden zwerfvuil.

De integrale aanpak wil Mooimakers ook toepassen op bedrijven. Bedrijven waren een relatief nieuwe doelgroep voor Mooimakers, maar spelen een cruciale rol in de strijd tegen zwerfvuil en sluikstort. Heel wat bedrijven, zowel hele grote bedrijven als kmo's, zetten al acties op poten (rechtstreeks en/of via hun sectororganisaties) om hun eigen terreinen en de directe omgeving

errond proper te houden. Ze moedigen hun eigen medewerkers als hun klanten en leveranciers aan om zwerfvuil en sluikestort mee aan te pakken.

Mooimakers voerde ook projecten uit samen met Haven van Antwerpen, Boerenbond/Landelijke Gilden, ABS, Cargill, Spadel, Coca-Cola, AB Inbev, Alken Maes, Gordons, Unilever, Buurtsuper, Cargovil, De Koel. Mooimakers wil deze trajecten verder uitbreiden naar andere bedrijven en sectoren. Sinds de vraag van minister Demir naar extra initiatieven in januari 2021 aan alle publieke en private actoren in het zwerfvuil- en sluikestortverhaal worden de bouw- en transportsector ook regelmatig rond de overlegtafel uitgenodigd.

Participatie

Het meest doeltreffende middel tegen sluikestort en zwerfvuil is een brede maatschappelijke beweging. Mooimakers wil zoveel mogelijk mensen overtuigen om mee hun schouders te zetten onder een propere buurt. Het meest opvallende participatietraject is Operatie Proper, waarbij scholen en verenigingen zich engageren om hun buurt continu proper te houden. De steden en gemeenten begeleiden de scholen en verenigingen om actieplannen op te stellen en volgen die op. Mooimakers zorgt voor praktische en soms ook financiële ondersteuning voor iedereen die zwerfvuil en sluikestort helpt aan te pakken. Ook de structurele vrijwilligerswerkingen binnen veel Vlaamse lokale besturen zijn een mooie vorm van participatie om zwerfvuil mee de wereld uit te helpen.

Handhaving

In 2017 vond de eerste Vlaamse Handhavingsweek plaats. In heel Vlaanderen voerden meer dan duizend handhavers in het najaar een week lang verscherpte controles uit op zwerfvuil en sluikestort. Dat leidde elk jaar tot een stevig aantal pv's en GAS-vaststellingen. Door de grote weerklank in de media had de Handhavingsweek ook een belangrijk afschrikkend én sensibiliserend effect. Ondertussen is de Week van de Handhaving een vaste waarde geworden in Vlaanderen, waar ongeveer twee derde van alle Vlaamse steden en gemeenten aan deelnemen. Sinds eind 2020 besteedt Mooimakers het hele jaar door veel aandacht aan handhaving, en niet enkel tijdens deze actieweek.

Governance

De twee medewerkers van de OVAM die sinds 2007 de werking van 'In de vuilbak' voor hun rekening namen, kregen bij de start van Mooimakers in 2016 versterking van personeelsleden uit de 3 organisaties die het samenwerkingsverband vormen: OVAM, VVSG en Fost Plus. Zo ontstond een team van 10 medewerkers. De operationele werkgroep bespreekt de operationele zaken, nadien bekrachtigt het Beslissingsorgaan Openbare Nethheid de voorstellen van de werkgroep. Beide organen zijn, net als het team van Mooimakers, paritair samengesteld. De vernieuwde organisatie zorgt voor meer transparantie, een betere opvolging en vooral een opgedreven slagkracht in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort. In 2019 trok Mooimakers nog enkele specifieke profielen aan om op de verschillende speerpunten nog betere resultaten te boeken.

Communicatie

Om de problematiek van zwerfvuil en sluikestort maximaal onder de aandacht te brengen en zoveel mogelijk Vlamingen te engageren voor propere buurten is een moderne en

doelgroepgerichte communicatie ontzettend belangrijk. De blikvanger van de communicatiestrategie was de naamsverandering naar Mooimakers, met een nieuw logo en een nieuwe website. Mooimakers voert jaarlijks een draaggolfcampagne, die verschillende partners in verschillende golven doorheen het jaar uitdragen. In combinatie met een professionelere aanpak van de partnercommunicatie slaagt Mooimakers erin om meer mensen te bereiken dan ooit tevoren.

2. Monitoring

2.1. Evolutie over 6 jaar

Mooimakers zette de afgelopen jaren fors in op het ondersteunen van lokale besturen, Vlaamse partners en bedrijven in hun strijd tegen zwerfvuil en sluikstort. De zes pijlers – infrastructuur, communicatie, participatie, handhaving, omgeving en in een later stadium preventie – lopen als een rode draad doorheen de aanpak van het probleem. Monitoring flankiert steevast de aanpak van zwerfvuil en sluikstort. Het doel van zwerfvuil monitoring is tweeledig: enerzijds nagaan of de beleidsdoelstellingen op Vlaams niveau gehaald worden, anderzijds opvolgen wat de impact is van lokale initiatieven. De beleidsdoelstellingen op Vlaams niveau worden binnen de OVAM opgevolgd. Het team van Mooimakers kreeg er in 2019 een medewerker bij om de opvolging van de lokale ondersteuning te doen.

De monitoring van die lokale initiatieven maakte tijdens de periode 2016-2022 een geleidelijke professionalisering en digitalisering door. Zo wordt er sinds 2021 gewerkt aan een monitoringstool binnen de toepassing 'Mijn Mooie Straat'. Die tool zal vanaf het najaar van 2022 lokale besturen toelaten om probleemlocaties te monitoren. Door het (schijnbaar) tijdsintensieve karakter is het verzamelen van data vandaag vaak een uitdaging voor lokale besturen, om die reden gebeurt het ook niet altijd even grondig.

De toepassing 'Mijn Mooie Straat' bevatte al een uitgebreid aanbod aan ondersteuning (vuilnisbakkenplan, meldingssysteem, vrijwilligersmodule). De monitoringsmodule wordt hier nog aan toegevoegd en zal het monitoren van de aanpak van zwerfvuil en sluikstort intuïtiever en gemakkelijker maken. Verderop in dit document kan je meer lezen over 'Mijn Mooie Straat'.

2.2. Ondersteuning monitoring lokale besturen en andere partners - resultaten en bevindingen

2.2.1. Benchmarktool lokale besturen

De Gemeentelijke Benchmarktool van de OVAM stelt lokale besturen in staat om zich te benchmarken met andere lokale besturen op vlak van het afval- en materialenbeleid. De tool is ook van belang voor Mooimakers. Voorbeelden van indicatoren die zijn opgenomen, en gelinkt zijn aan het zwerfvuil- en sluikstortbeleid, zijn onder andere het aantal GAS-boetes voor afvaldelicten of het achterlaten van zwerfvuil en sluikstort, deelname aan het coachingtraject van Mooimakers, het hebben van een veegplan, ...

2.2.2. Gebruik Netheidsbarometer door lokale besturen

De netheidsbarometer, een meet- en managementinstrument om het zwerfvuil in een gemeente in kaart te brengen, werd tijdens de periode 2016-2022 gebruikt door lokale besturen om een lokale netheidsindex op te maken.

Eind 2021 besliste Mooimakers om dit instrument niet meer actief te promoten, omdat we werken aan een nieuwe monitoringstool. Lokale besturen die al gebruik maakten van de netheidsbarometer kunnen dit uiteraard blijven doen. Zij kunnen daarvoor een jaarlijkse forfaitaire vergoeding van 500 euro aanvragen. Zie verder in het document hoeveel lokale besturen gebruik maakten van deze financiële tegemoetkoming.

2.2.3. Inzet monitoring coachingtrajecten en projecten zwerfvuil en sluikestort.

Ook binnen de coachingtrajecten en projecten rond zwerfvuil en sluikestort wordt steeds het belang benadrukt van een grondige monitoring. Om de impact aan te tonen, is het cruciaal om de nodige metingen uit te voeren (zowel nulmetingen als effectmetingen).

- Monitoring is binnen de coachingtrajecten en projecten zwerfvuil en sluikestort opgenomen als voorwaarde voor het ontvangen van subsidies.
- Mooimakers deelt als kenniscentrum ook steeds de ingezamelde data en ervaringen maximaal met andere lokale besturen.
- Lokale besturen kunnen met vragen over monitoring altijd terecht bij hun coach, bij de projectbegeleider of bij de medewerker 'monitoring' binnen het team van Mooimakers.

Zo monitorden medewerkers van het provinciaal groendomein Rivierenhof in Antwerpen zwerfvuil en sluikestort tijdens een project waarbij verschillende maatregelen op parkings en speelzones werden uitgerold. Ze telden het aantal stuks zwerfvuil op de aangepakte zones en ze controleerden de zuiverheid van selectieve inzameling (restafval en PMD). Op basis van de nul- en effectmetingen toonden ze aan dat het sorteren van PMD en restafval in de afvaleilanden goed gebeurde (gemiddeld 80% zuiver). In alle drie de projectzones stelden ze een significante daling van het aantal stuks zwerfvuil vast. Dergelijke monitoring is cruciaal om na te gaan of (een combinatie van) maatregelen succesvol is en breder toegepast kan worden. Ze is daarvoor geschikter dan grootschalige monitoring zoals de netheidsindex.

2.2.4. Opleiding en kennisdeling rond monitoring

Monitoring is ook opgenomen in het ondersteuningsaanbod van Mooimakers.

- Tot 2021 volgden 148 lokale besturen opleidingen om de Netheidsbarometer te gebruiken. Sommige lokale besturen grijpen deze kennis aan om zelf specifieke monitoring op poten te zetten. Zo zijn er gemeenten die de netheidsbarometer inzetten om de netheid van hun parken op te volgen. Sommige gemeenten zetten zelf de metingen verder na het doorlopen van een coachingtraject om zo de evolutie van de netheid te kunnen blijven op te volgen.
- Monitoring is een belangrijk onderdeel van de opleiding 'doelplaatsenaanpak'. Tijdens deze opleiding geeft Mooimakers de nodige handvaten mee hoe ze de netheid kunnen monitoren van de aangepakte doelplaats en hieruit afleiden of de maatregelen die ze genomen hebben al dan niet aanslaan.
- Mooimakers ondersteunt de lokale besturen met verschillende methodieken om de zwerfvuilevolutie te monitoren. Naast een basishandleiding deelde Mooimakers ook hoe ze kwantitatief kunnen monitoren of aan de hand van beeldmeetlatten. Een beeldmeetlat is een meet-methodiek ontwikkeld door het Nederlandse kennisplatform CROW die gebruik maakt van een foto, een beschrijving van de zwerfvuilsituatie en de concretisering van het onderhoudsniveau.

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcodes 50.15.04				
Groen-gras en kruidachtigen		zwerfafval fijn		
A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen fijn zwerfafval.	Er ligt weinig fijn zwerfafval.	Er ligt in beperkte mate fijn zwerfafval.	Er ligt redelijk veel fijn zwerfafval.	Er ligt veel fijn zwerfafval.
fijn zwerfafval (1-10 cm) 0 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10 cm) ≤ 3 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10 cm) ≤ 10 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10 cm) ≤ 25 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10 cm) > 25 stuks per 1 m ²
Meetinstructies: Zwerfafval fijn				

Voorbeeld van een beeldmeetlat

3. Onderzoeks- en proefprojecten

Mooimakers zette de afgelopen jaren verschillende onderzoeks- en proefprojecten op rond het terugdringen van zwerfvuil. Deze projecten werden vaak uitgevoerd in samenwerking met lokale of Vlaamse partners, of ondersteund door een onderzoeksbureau. Op basis van de resultaten en bevindingen uit deze projecten verfijnde Mooimakers doorheen de jaren haar integrale aanpak. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste projecten.

3.1. Onderzoeken in de coachingtrajecten

In de coachingtrajecten monitorden de gemeenten de aanpak van de vuilnisbakken en de hotspots op hun grondgebied. Dit gebeurde onder begeleiding van de coaches. De monitoring laat toe om het effect van de genomen maatregelen op lokaal niveau in te schatten en waar nodig bij te sturen.

3.2. Onderzoeken naar gedragsbeïnvloeding

Mooimakers liet een extern onderzoeksbureau onderzoeken wat de impact is van bepaalde maatregelen die het gedrag van mensen (kunnen) beïnvloeden. Denk maar aan het extra zichtbaar maken van vuilnisbakken of peukenbakken. Dit onderzoek gebeurde in verschillende omgevingen, waaronder een autosnelwegparking, supermarktparkings en een busstation. Uit drie verschillende onderzoeken op zeer verschillende locaties bleek duidelijk dat het opvallender maken van vuilnisbakken werkt. Afhankelijk van de situatie vermindert die eenvoudige ingreep het zwerfvuil met 10 tot 25 procent.

3.3. Project anonieme locaties

Het project rond de anonieme locaties is een project in samenwerking met de intercommunale Interza. Een anonieme locatie is een locatie waar er weinig sociale controle is, waardoor zwerfvuil en sluikestort gemakkelijk kan achtergelaten worden, zonder dat de dader gestoord wordt. Een literatuurstudie bracht eerst alle maatregelen in kaart die mogelijk effect hebben op anonieme locaties. Gedragsbeïnvloedende communicatie bleek het meeste potentieel te hebben om zwerfvuil op anonieme locaties te verminderen. Daarna volgde een selectie van mogelijke communicatie-acties en geschikte locaties. De metingen mochten doorgaan op terreinen van het Agentschap Wegen en Verkeer.

Communicatiebord
zwerfvuilvrijwilligers

In het voor- en najaar van 2018 vonden twee periodes met proefmetingen plaats op 12 afgebakende proefstroken, op zowel gemeente- als gewestwegen. Er werd getest welke van de 3 communicatie-ingrepen die het gevoel van sociale controle verhoogde (bord met camera-icoon, bord met ogen en bord met twee zwerfvuilvrijwilligers) het sterkste langdurige effect had op de hoeveelheid zwerfvuil op deze anonieme locaties. Er werd voorzichtig geschat dat de borden een daling van 20% van het zwerfvuil

kunnen teweegbrengen op anonieme locaties met veel zwerfvuil tijdens de periode dat ze er staan!

3.4. Project trage wegen

Dit project was een samenwerking tussen de provincie Vlaams-Brabant, de gemeenten Linter en Steenokkerzeel, de Boerenbond en Mooimakers van 2016 tot en met 2018. Steenokkerzeel had veel last van hondenpoep en sluikestorten (voornamelijk groenafval). Linter had dan weer meer last van zwerfvuil door passanten. Alle partners werkten een integrale aanpak uit met verschillende maatregelen. Vuilnisbakken dienden weloverwogen geplaatst te worden bij een zwerfvuilproblematiek, maar niet overvloedig en rekening houdend dat ze geen sluikestort aantrokken. Recipiënten voor hondenpoep bewezen hun nut in een landelijke omgeving. Gedragsbeïnvloedende en sensibiliserende communicatie werd hieraan toegevoegd om passanten te wijzen op de problematiek. Als laatste maatregel werden er aangepaste bermborden met de boodschap 'Welkom op het platteland' geplaatst.

3.5. Onderzoek wielervedstrijden

In samenwerking met de gouverneur van West-Vlaanderen, de provincie West-Vlaanderen, de West-Vlaamse afvalintercommunales en Cycling Vlaanderen lanceerde Mooimakers in de zomer van 2018 een proefproject om de zwerfvuilimpact van wielervedstrijden in kaart te brengen. Het onderzoek toonde dat wielervedstrijden een aanzienlijke invloed hebben op de omgeving en de afvalproblematiek:

- Na een wielervedstrijd komen er gemiddeld 83 stukken afval bij (een stijging van gemiddeld 72 procent vergeleken met de situatie voor de wedstrijd).
- Na de wedstrijd wordt de omgeving schoongemaakt, maar blijft er toch nog gemiddeld 39 procent van het afval achter.
- Toeschouwers veroorzaken meer zwerfvuil dan de wielrenners (de renners zijn verantwoordelijk voor 4 stukken extra afval).
- Sigarettenpeuken zorgen voor 50 procent van het extra afval.

Op basis van dit onderzoek werkten de partners extra actiepunten uit om het zwerfvuil dat achterblijft tijdens en na wielervedstrijden terug te dringen.

3.6. Ondergrondse containers op snelwegparkings

Semi-ondergrondse vuilnisbak met extra pijl

Deze studie analyseerde de impact van verschillende maatregelen op het zwerfvuil en sluikestortafval op autosnelwegparkings en op andere locaties in de buurt en gebeurde in samenwerking met het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV). De nulmetingen werden uitgevoerd tussen 31 januari 2018 en 14 maart 2018, de interventiemetingen werden uitgevoerd tussen 26 april 2019 en 20 september 2019. Het onderzoeksrapport werd opgeleverd in september 2020.

De metingen gebeurden op de autosnelwegparkings in Waasmunster, Diepenbeek, Hoeselt, Postel en Halle, telkens in beide rijrichtingen. Het ging dus in totaal om tien autosnelwegparkings. Om na te gaan of er een verschuiving van sluikestortafval optreedt naar één of meerdere locaties in de buurt van de parkings werden voor elke parking ook één of meerdere hotspots vlakbij geïdentificeerd. Met uitzondering van de autosnelwegparking Halle richting Charleroi – die dienst deed als referentieparking - implementeerden de onderzoekers op iedere autosnelwegparking één of meerdere van volgende maatregelen: semi-ondergrondse vuilnisbakken voorzien van de nodige signalisatie, bijkomende signalisatieborden met een extra pijl naar de locatie van de vuilnisbak, één enkel bord met grote ogen aan het begin van de parking, een bord met kleine ogen boven elke vuilnisbak en een selectieve inzameling van PMD. Op de hotspots in de buurt werden geen maatregelen getroffen.

Het plaatsen van semi-ondergrondse vuilnisbakken bleek de meest efficiënte maatregel tegen dumpingen van huisvuil in de vuilnisbak en bijplaatsingen op autosnelwegparkings. Ook de hoeveelheid zwerfvuil in de onmiddellijke nabijheid van de vuilnisbak daalt significant. Het plaatsen van semi-ondergrondse vuilnisbakken is rendabel op lange termijn, maar dan enkel als de ophaalfrequentie wordt geoptimaliseerd. Het bijplaatsen van een extra pijl en/of een

bord met kleine ogen heeft mogelijk een versterkend effect, maar bijkomende metingen zijn nodig om dit verder (statistisch) te onderbouwen.

3.7. Carpoolparkings

Om het zwerfvuil en sluikstortafval op carpoolparkings in het beheer van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) aan te pakken, werden verschillende maatregelen uitgetest:

- 1) Het plaatsen van een waarschuwbord tegen sluikstorten;
- 2) Bij verbetering (minder zwerfvuil en/of sluikstort): het plaatsen van een bedankingsbord;
- 3) Bij gelijke toestand of verslechtering: het weghalen van de vuilnisbakken en het plaatsen van een nieuw infobord met de reden.

Er werden vier carpoolparkings geselecteerd, in Affligem, Hoegaarden, Paal-Beringen en Waasmunster. De nulmetingen werden uitgevoerd in de periode januari-maart 2018, de eerste interventiemetingen vonden plaats in de periode april-september 2019 en de tweede interventiemetingen werden uitgevoerd in de periode november 2019 – januari 2020.

Het weghalen van vuilnisbakken op carpoolparkings resulteerde in een daling van de totale hoeveelheid sluikstort. Hierbij dienen we wel te vermelden dat enkel het sluikstortafval binnen een perimeter van maximum 2 meter rond de vuilnisbak werd meegeteld.

3.8. Peukenrecipiënten

3.8.1. Peukentegels i.s.m. lokale besturen

Sigarettenpeuken maken ongeveer de helft van het totale aantal stuks zwerfvuil uit. Daarom lanceerde Mooimakers een project voor het evalueren van speciale peukentegels. In negen verschillende gemeenten werden peukentegels geïnstalleerd op 34 verschillende doellocaties, zoals drukke winkel-wandelstraten en bushaltes. De betrokken lokale besturen voerden nulmetingen en effectmetingen uit. Het proefproject resulteerde erin dat er elke dag gemiddeld minder peuken op de grond terecht kwamen. In de eerste reeks metingen daalde het aantal peuken op de grond ten opzichte van de nulmeting op 70 % van de doellocaties. In de tweede reeks metingen daalde het aantal peuken op 84 % van de locaties. De peukentegel hadden het gewenste effect: de nabije omgeving van de peukentegel werd netter.

3.8.2. Nudging peukentegels Vilvoorde

Peukentegel met fluogele markering

In Vilvoorde ging Mooimakers samen met de stad en De Lijn nog een stapje verder. De stad nam maatregelen om de peukentegels extra te laten opvallen via nudging-technieken. Nudging is een gedragspsychologische motivatietechniek waarbij mensen subtiel worden gestimuleerd om zich op een gewenste wijze te gedragen. Uit de metingen bleek dat 38% van de peuken ook zonder aandachttrekkende kaders in de peukentegel terecht komt. Na het schilderen van de aandachtstreckende kader in fluogele lijnen belandde maar liefst 47% van de peuken in de peukentegels. Er werd dus een positieve impact vastgesteld met een stijging van negen procent.

3.8.3. Peukenproefproject de Lijn

Mooimakers ging samen met De Lijn en de steden Sint-Niklaas, Tienen, Sint-Truiden en Mechelen na of peukenrecipiënten een positief effect hebben op de netheid aan busstations. De busstations van de vier steden fungeerden als testcases. Het onderzoek telde drie meetreeksen van telkens drie weken, tussen november 2020 en juni 2021: een nulmeting voor de plaatsing van peukenrecipiënten, een effectmeting na de plaatsing van de peukenrecipiënten en een tweede effectmeting na het aanbrengen van de *nudges* om ze extra te laten opvallen. De belangrijkste resultaten:

- Peukenrecipiënten verzamelen één op vier van de rondslingerende peuken aan busstations.
- Peukenpalen werken beter dan peukentegels.
- Nudges in de vorm van fluogroene verf stimuleren rokers om hun peuk in de peukenrecipiënten te gooien: recipiënten mét zo'n nudge vangen 36 procent van de vrijgekomen peuken op.
- Het aandeel peuken die peukenrecipiënten verzamelen, verschilt sterk binnen de vier busstations.
- De impact van peukenrecipiënten en nudges gaat verder dan die ene recipiënt en omvat het volledige busstation.

3.9. Onderzoek naar de ideale vuilnisbak

Mooimakers ontwikkelde in samenwerking met het ontwerpbureau Fosfor in 2017 en 2018 een prototype van de ideale straatvuilnisbak. Het ontwikkelde prototype moest voldoen aan tal van criteria: het moest gemakkelijk te ledigen zijn, de juiste inwerpopeningen hebben, in een signaalkleur geschilderd zijn, een peukenrecipiënt bevatten, enz.... Dit prototype met al zijn nodige kenmerken wordt naar voren geschoven van hoe een vuilnisbak moet zijn om een optimaal effect te genereren. Op basis van deze ideale vuilnisbak weten lokale besturen aan welke vereisten een vuilnisbak moet voldoen om een positieve impact te hebben op zwerfvuil en sluikstort. Om dieper in te gaan op het juiste kleurgebruik organiseerde Mooimakers samen met Color Navigator een kleurenstudie.

De ideale vuilnisbak

3.11. Kleurenstudie ideale vuilnisbak

Kleuren hebben een belangrijke invloed hebben op ons gedrag. De kleur van de vuilnisbak speelt dus een niet te onderschatten rol om mensen aan te moedigen hun afval netjes in de vuilnisbak achter te laten. Uit de kleurenstudie bleek dat grijs een geschikte basiskleur is die universeel toepasbaar en neutraal is, maar best aangevuld wordt met een contrasterende kleur zodat de vuilnisbak opvalt in het straatbeeld. Voor de verschillende fracties bij de selectieve inzameling van afval werden de bekende contrasterende kleuren behouden die nu al de juiste associaties opwekken: blauw voor PMD, groen voor GFT,... Pictogrammen op de vuilnisbak zorgen voor nog meer duidelijkheid. Dit kleurgebruik wordt eveneens meegenomen in de contacten met de lokale besturen.

3.12. Evaluatie Camera's

In mei 2019 rondde Mooimakers in samenwerking met een extern onderzoeksbureau het onderzoek af naar het gebruik en effect van camera's in de strijd tegen zwerfvuil en sluikstort. Twee jaar lang experimenteerden tien Vlaamse gemeenten en/of afvalintercommunales met camera-inzet. Het onderzoek toonde dat camera's een positief effect hebben, op voorwaarde dat er oog is voor een aantal belangrijke aandachtspunten, zoals voldoende personeelsinzet voor de opvolging, de technische aspecten van de camera zelf, aandacht voor ondersteunende communicatie, enz.... Het onderzoek gaf mee hoe gemeenten en/of intercommunales camera's nog beter kunnen inzetten. Zo zorgt Mooimakers mee voor een efficiëntere besteding van de ingezette middelen. De resultaten van het onderzoek werden via een uitgebreid onderzoeksrapport en een gebruiksvriendelijke brochure gecommuniceerd naar steden en gemeenten die in de toekomst cameratoezicht overwegen.

3.13. Camera-proefproject Snelwegparking Peutie

In 2020 startte Mooimakers samen met onder andere het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) een proefproject met camera's op de snelwegparking in Peutie. De stopplaats langs de E19 richting Antwerpen lokte vaak sluikstorters, en was al even een doorn in het oog van gebruikers en de lokale besturen van Vilvoorde en Steenokkerzeel.

Communicatie rond aanwezigheid camera in Peutie

Het proefproject moest de sluikstortproblematiek op korte termijn terugdringen en de pakkans vergroten. Het cameratoezicht en de communicatie errond zorgde voor een significante daling van het sluikstorten. Het opgehaalde afval daalde van gemiddeld 13,6 ton per maand naar gemiddeld 7,5 ton per maand. Een afname van ongeveer 6 ton per maand. De parking is niet alleen netter, het proefproject reduceerde ook de verwerkingskost van het afval. Tijdens de projectperiode werden 111 bestuurlijke verslagen GAS opgemaakt en verzonden naar de GAS-sanctionerend ambtenaar.

3.14. Studie kennisverwerving sluikestorten in Vlaanderen

Mooimakers voerde onderzoek naar het fenomeen sluikestorten. Door interviews met sluikestortploegen en een beperkte registratie en sorteeraanalyse van sluikestorten wilde Mooimakers volgende zaken in kaart brengen:

- Samenstelling van sluikestort
- Hoeveelheid van sluikestort
- Kostprijs van sluikestort
- Daders van sluikestorten en hun motivaties
- Locaties van sluikestorten

Bij resultaten en bevindingen die het verkennend onderzoek in 2018 opleverde, past zorgvuldige interpretatie. Eén op één conclusies over de werkelijke toestand in Vlaanderen bleken niet mogelijk. Er zijn zoveel factoren die impact hebben op sluikestort dat er meer data en/of gecontroleerd interventieonderzoek nodig zijn.

Het onderzoek leidde wel tot een uitgebreid rapport met aanbevelingen voor lokale besturen om hun sluikestortbeleid te optimaliseren. Mooimakers lichtte het rapport uitgebreid toe tijdens een infosessie over sluikestorten. We namen de aanbevelingen ook op in de coachingtrajecten en de projectwerking voor lokale besturen.

3.15. Bevraging naar daderprofielen

Om inzicht te krijgen in het profiel van een sluikestorter lanceerde Mooimakers in 2021 een bevraging bij de afvalintercommunales. Uit deze bevraging blijkt dat de lokale besturen vooral inzicht hebben in doelplaatsen en in iets mindere mate in de sluikestortfracties en in nog mindere mate zicht op het profiel van een sluikestorter. Gelet op de diversiteit van de daders, wordt er in eerste instantie gefocust op de aanpak van sluikestort op het terrein.

3.16. Onderzoek naar zakasbakjes

In april 2020 organiseerde Mooimakers in samenwerking met het onderzoeksbureau Ipsos een onderzoek naar de effectiviteit van zakasbakjes. Het onderzoek toonde aan dat er heel wat potentieel zit in dat kleine, handige zakasbakje.

Slechts de helft van de rokers bleek op de hoogte van het bestaan van de zakasbakjes. Het was dus essentieel om deze oplossing voor de peukenproblematiek bekender te maken en de voordelen in de verf te zetten. Uit het onderzoek blijkt dat de rokers die ze gebruiken overtuigd zijn van het nut van het zakasbakje. Tijdens de digitale inspiratiedag in het najaar van 2020 presenteerde Ipsos de resultaten van het onderzoek.

3.17. Proefproject zakasbakjes

Eind 2020 legde Mooimakers de fundamenten voor een proefproject om samen met Unizo zakasbakjes te verspreiden via dagbladhandelaars. Dit proefproject was geen onverdeelde succes. De verkoop van de zakasbakjes was sterk afhankelijk van de deelnemende dagbladhandelaar. Een belangrijke conclusie was dat zulke proefprojecten flankerende campagnecommunicatie nodig hebben, die ontbrak nu. Daarom besloot Mooimakers om in 2022 een communicatiecampagne op te zetten rond de peukenproblematiek.

3.18. Onderzoek zwerfvuilgevoeligheid pizzadozen

In 2021 liet Mooimakers een studie uitvoeren door de UHasselt om na te gaan of twee plooiijnen kunnen vermijden dat pizzadozen bij het zwerfvuil belanden. De plooiijnen kunnen de doos na gebruik verkleinen, zodat ze beter in de vuilnisbak past. Het onderzoek toonde aan dat de plooiijnen geen significante impact hadden op de functie van de doos. Tijdens de Empack-beurs in oktober 2021 stelden Mooimakers en UHasselt de studie voor. De informatie werd ook opgenomen in de kenniswijzer van Mooimakers en gedeeld met de lokale besturen.

3.19. Bevraging lokale besturen over handhaving

Mooimakers organiseerde in het voorjaar van 2021 een bevraging bij de Vlaamse steden en gemeenten over de handhaving op zwerfvuil en sluikestort. De doelstelling was om in kaart te brengen waar de blinde vlekken zich bevinden in Vlaanderen, en welk de grootste noden en knelpunten zijn als het over de handhaving op zwerfvuil en sluikestort gaat. De lokale besturen baseerden zich voor deze bevraging op cijfergegevens van 2019.

Mooimakers paste na de analyse haar ondersteuning aan de lokale besturen aan. Op basis van de lokale noden kijken we welke acties nodig zijn om de handhaving op zwerfvuil en sluikestort op te starten of te optimaliseren. Zo kwamen er bijvoorbeeld bijkomende infosessies rond allerlei handhavingsthema's, maakten we het aanbod van de OVAM-zwerfvuilhandhavers kenbaar bij de lokale besturen en blijven we inzetten op de kennisdeling rond handhaving met draaiboeken rond hoe handhaven op zwerfvuil of met welke aspecten je dient rekening te houden bij de aankoop van een sluikestortcamera.

3.20. Proefproject sensibiliseringsborden Haven van Antwerpen

In de berm van verbindingswegen in de haven van Antwerpen komen zwerfvuil en sluikestort frequent voor. Mooimakers en de Antwerpse haven werken al een tijd samen om dit probleem aan te pakken. De aanwezigheid van tal van servicepunten (toiletten en vuilnisbakken) volstaat niet om het afval in de berm te voorkomen. Eind mei en begin juni 2021 plaatsten we als test communicatieborden in drie gebieden in de haven, ter hoogte van Verrebroek en Kallo.

Sensibiliseringsbord in de Haven van Antwerpen

Via een impactonderzoek gingen Mooimakers en Port of Antwerp na of het plaatsen van sensibiliserende berm borden op strategische invalswegen een positief effect heeft op het zwerfvuil dat in de berm terecht komt.

Verspreid over de twee volledige meetperiodes vóór en na het plaatsen van de borden nam het aantal stukken zwerfvuil (minstens 10 cm bij 5 cm) over de hele meetzone met 6 procent af. Een zeer beperkte daling, die in het onderzoek als statistisch niet significant beschouwd wordt. In de rijrichting van de berm borden daalde het aantal stuks zwerfvuil met 13 procent. In de berm waar geen borden werden geplaatst, bleef de hoeveelheid zwerfvuil gelijk.

Bijna de helft (45 procent) van het afval in de berm bestond uit papier en karton, mondkmaskers en wc-papier. Drink- en voedingsverpakkingen waren goed voor ongeveer 40 procent van het zwerfvuil.

4. Kenniscentrum

4.1. Evolutie over 6 jaar - Mooimakers als kenniscentrum

Kennisvergaring en -deling maken sinds het prille begin deel uit van het DNA van Mooimakers. Waar de focus in de beginjaren vooral lag op het vergaren van kennis maakten we de voorbije twee jaar een forse inhaalbeweging in het verspreiden van de opgedane kennis. Mooimakers deelt kennis met de verschillende actoren op het terrein, zowel in Vlaanderen als daarbuiten. Eén nieuwe medewerker spitst zich sinds de tweede helft van 2019 specifiek toe op dat kennismanagement.

Op basis van praktijkervaringen met lokale besturen, proefprojecten met Vlaamse partners en onderzoeken met verschillende stakeholders ontpopte Mooimakers zich tot kennis- en expertisecentrum rond zwerfvuil en sluikestort.

Door de coronacrisis was Mooimakers in 2020 genoodzaakt om haar kennisuitwisselingsmomenten aan te passen aan de geldende richtlijnen. We werkten al snel een digitaal aanbod uit. Dat zal in de toekomst deel blijven uitmaken van de werking van Mooimakers, het biedt praktische voordelen en levert deelnemers tijdswinst op. De doelstellingen die Mooimakers wenst te bereiken, zullen telkens de keuze bepalen tussen een fysiek aanbod of een digitaal aanbod.

4.2. Coaches als experts in de problematiek

Door hun samenwerking met lokale besturen en hun ervaring op het terrein zijn de coaches van Mooimakers uitgegroeid tot experts in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort. In die expertenrol geven zij ondersteuning aan lokale besturen via coachingtrajecten, via de projecten zwerfvuil en sluikestort en via allerhande uitwisselingsmomenten.

4.3. Kennisdocumenten in de vorm van webmodules

In de beginjaren bundelde Mooimakers haar kennis in een praktijkhandboek, met verschillende webmodules die online terug te vinden waren. Er waren webmodules rond onder andere de zwerfvuilaanpak op parkings, de aanpak rond openbaarvervoerstopplaatsen, vuilnisbakkenplannen en handhaving. Lokale besturen lezen hoe ze het integralebeleid van Mooimakers konden omzetten in de praktijk. Stillaan begon het idee te rijpen van een kennisdatabank die al deze informatie op een gestructureerde en gebruiksvriendelijke manier verzamelt.

4.4. Kenniswijzer

In de tweede helft van 2019 legde Mooimakers de fundamenten voor de kennisdatabank die onderzoeken, wetteksten, analyses, praktijkervaringen,... over zwerfvuil bundelt. De kenniswijzer verdeelt alle informatie over zwerfvuil en sluikestort in 9 verschillende thema's:

1. Zwerfvuil
2. Sluikestort
3. Veeg- en Vuilnisbakkenplan
4. Hotspots
5. Handhaving

6. Bedrijven en handelaars
7. Scholen en verenigingen
8. Kleine of grote evenementen
9. Natuur en redcreatie

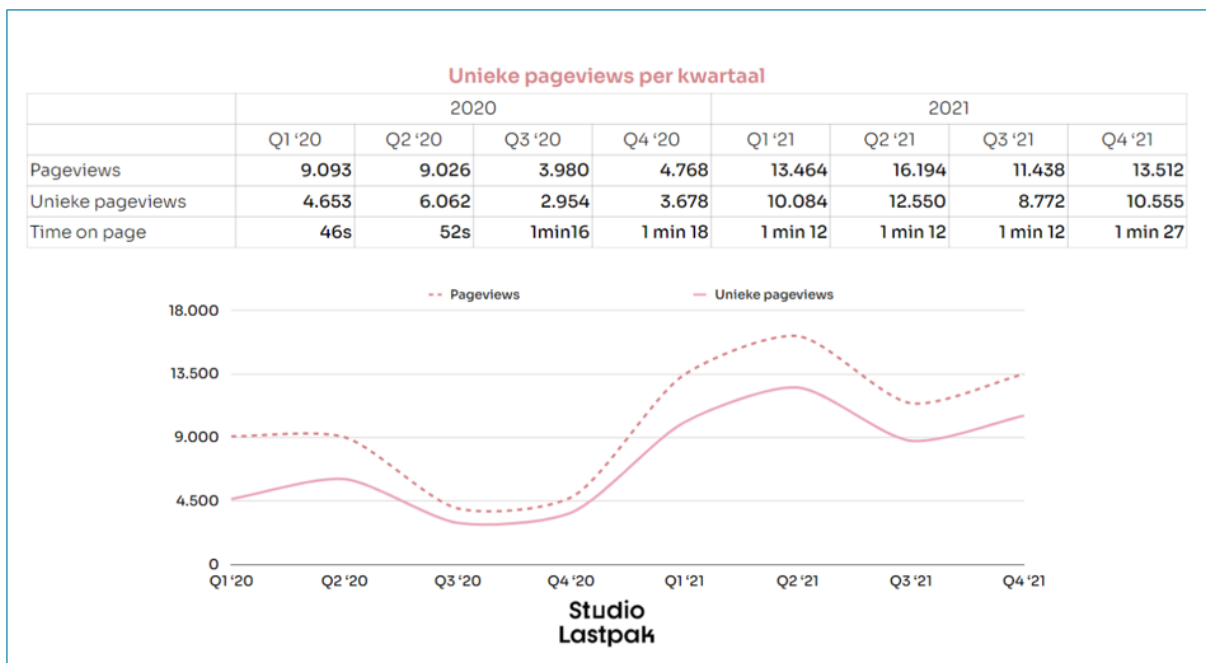
De lancering van deze kennisdatabank vond plaats in het voorjaar van 2020.

Het ontstaan van de kenniswijzer zorgde voor een duidelijk onderscheid tussen communicatie en kennisitems. De vroege webmodules werden opgenomen in de kennisdatabank, de website van Mooimakers spitste zich vanaf dan volop toe op communicatie.

Gaandeweg werd de kenniswijzer ingebed in de werking van Mooimakers. Een eerste wapenfeit was het toevoegen van de verschillende artikels van de kenniswijzer aan de digitale opleiding 'doelplaatsenaanpak'. De nieuwsbrief voor lokale besturen wordt maandelijks gevoed met thema's uit de kenniswijzer. Bij individuele informatievragen van lokale besturen kan Mooimakers hen snel en efficiënt verder helpen met een simpele link naar het juiste item in de kenniswijzer.

Sinds 2021 zit er regelmaat in het toevoegen van nieuwe onderzoeken, succesvolle coachingprojecten, creatieve zwerfvuil- en sluikestortprojecten en lokale praktijkvoorbeelden aan de kenniswijzer.

Een analyse in het najaar van 2021 toonde dat het gebruik van de kenniswijzer in 2020 en 2021 zowel kwantitatief als kwalitatief groeide. Het aantal unieke paginabezoeken zat in fors stijgende lijn, bezoekers bleven ook langer lezen door de kenniswijzer. Op basis van de detailanalyse zal Mooimakers de kenniswijzer nog verder verbeteren. Elk jaar staat een analyse en een structurele opvolging gepland.

Unieke paginabezoeken en tijd aanwezig op de pagina

4.5. Informatie en netwerkmomenten

Om de kennis over zwerfvuil en sluikstort te verspreiden organiseert Mooimakers verschillende soorten uitwisselingsmomenten. Hieronder een opsomming.

4.5.1. Algemene infosessies om Mooimakers kenbaar te maken

Mooimakers organiseerde begin 2017 in elke Vlaamse provincie een infosessie voor lokale besturen en afvalintercommunales om haar aanbod kenbaar te maken. De helft van de gemeenten woonden deze sessies bij, net als 25 van de 26 afvalintercommunales. Mooimakers was op de VVSG Trefdag in 2017 ook aanwezig met een eigen stand. We stonden heel wat medewerkers van lokale besturen te woord over de aanpak van zwerfvuil en sluikstort.

4.5.2. Allerhande informatiesessies

In 2019 vonden er enkele informatiesessies plaats rond verschillende thema's:

- het beloningssysteem Operatie Proper;
- de ideale vuilnisbak voor leveranciers en producenten;
- de resultaten van de cameraprojecten;
- zwerfvuil op sportevenementen (voor sportfederaties en wandelclubs);
- beleidsaanbevelingen rond sluikstort.

In 2020 bleef het aantal informatiesessies beperkt door de coronabeperkingen. In februari van dat jaar, net voor de eerste lockdown, organiseerden we wel een infosessie rond *nudging*. De rest van het jaar verschoof de focus naar het digitaliseren van het opleidingsaanbod en de digitale Inspiratiedag.

In 2021 organiseerden we vier digitale informatiesessie rond Operatie Proper 2.0 en één sessie rond de impact van COVID-19 op zwerfvuil en opruimacties. Mooimakers deed ook de vernieuwde vrijwilligersmodule van Mijn Mooie Straat uit de doeken tijdens vier digitale informatiesessies voor een honderdtal lokale besturen. De aanpak rond werkstraffen presenteerden we aan de Vlaamse partners en afvalintercommunales tijdens twee afzonderlijke sessies.

4.5.3. Informatiesessies rond handhaving

In 2016-2017-2018 vonden er in de vijf Vlaamse provincies briefingsmomenten plaats voor de deelnemers aan de handhavingsweek zwerfvuil en sluikstorten. In 2019 organiseerden we drie startmomenten op centrale locaties in Vlaanderen.

In 2020 zag Mooimakers zich door de coronarichtlijnen genoodzaakt om een digitaal alternatief uit te werken voor het startmoment. Sinds 2020 organiseerden we twee digitale startmomenten via Teams. Na wat kinderziektes in juni 2020 organiseerden we een vlotte sessie in 2021. In 2020 telden we liefst 150 deelnemers, waaronder lokale besturen, afvalintercommunales en handhavers zoals politiemensen. In 2021 steeg het aantal deelnemers zelfs naar 230.

In het najaar van 2021 voegden we nog een extra infosessie rond handhaving toe aan het aanbod. Hier stonden we stil bij de handhavingsbevraging die Mooimakers lanceerde in het voorjaar (waar hierboven van sprake) en bij de acties die op de radar stonden voor 2022.

Themasessies zullen in 2022 deel blijven uitmaken van de agenda. Op 15 maart volgden 128 deelnemers de eerste handhavingssessie rond de inzet van sluikestortcamera's.

4.5.4. Rondetafelgesprekken

Op rondetafelgesprekken nodigen we geïnteresseerde lokale besturen uit om met elkaar van gedachten te wisselen. Elk jaar organiseerden we zo minstens een viertal sessies. Op de agenda stonden rondetafelgesprekken rond communicatie, gedragsverandering, de sluikestortproblematiek, samenwerking met Vlaamse partners, slimme vuilnisbakken,... Tijdens de coronapandemie hebben we de rondetafels op een lager pitje gezet. Toch hebben we nog twee sessies kunnen opzetten, rond sluikestort in centrumsteden en rond de peukenaanpak.

4.6. Opleidingen en vormingen

De opleiding Vuilnisbakkenplan en Mijn Mooie Straat en de opleiding Doelplaatsenaanpak maken sinds 2020 structureel onderdeel uit van het gratis opleidingspakket dat Mooimakers aanbiedt aan lokale besturen en afvalintercommunales.

In 2020, 2021 en 2022 volgden 131 deelnemers de opleiding Vuilnisbakkenplan en Mijn Mooie Straat. Ze evalueerden de opleiding als zeer positief en gaven aan dat ze direct inzetbaar is in de praktijk. Door de coronaregels kregen de deelnemers een digitaal zelfstudiepakket toegestuurd. Tijdens een vragenmoment via teams konden ze concrete vragen stellen.

De opleiding Doelplaatsenaanpak zag het levenslicht in 2020. Mooimakers was genoodzaakt om de opleiding meteen digitaal aan te pakken. Uiteindelijk werd het een formule met twee contactmomenten en een zelfstudiepakket. Op twee jaar tijd namen 58 deelnemers deel aan de opleiding Doelplaatsenaanpak. In 2022 noteerden we al 21 deelnemers. Bij deze opleiding viel vooral de tweede interactieve sessie in de smaak bij de deelnemers, waar concreet wordt ingegaan op de doelplaats die lokale besturen prioritair willen aanpakken.

De opleiding Professioneel Communiceren in het kader van de handhaving op zwerfvuil en sluikestort is al sinds de start van Mooimakers een vaste waarde in het opleidingsaanbod. Hieronder volgt een overzicht van het aantal deelnemers per jaar. Gezien we hier met een externe lesgever werken die de opleiding enkel fysiek geeft, is er een lichte daling waarneembaar in het eerste coronajaar.

Historiek aanvragen	Aantal deelnemers	Aantal sessies
2016	136	11
2017	178	24
2018	362	33 <ul style="list-style-type: none">• 14 dag• 9 korte sessies
2019	261	20 <ul style="list-style-type: none">• 6 dag

			<ul style="list-style-type: none"> • 14 korte sessies
2020	93	12	<ul style="list-style-type: none"> • 7 dag • 5 korte sessies
2021	140	14 opleidingen	<ul style="list-style-type: none"> • 6 dagopleidingen • 8 korte opleidingen • gepland: 6 dag- en 2 korte opleidingen
2022	91	8	

4.7. Inspiratiedag

In september 2018 organiseerde Mooimakers voor de eerste keer een Inspiratiedag met een dagvullend programma. De dag begon met een inspirerende sessie van Prof.Dr. Kees Keizer rond de invloed van onze omgeving op ons gedrag. In de namiddag gingen we de praktische toer op met verschillende deelsessies rond specifieke onderwerpen als camera's, vuilnisbakkenplannen, de peukenaanpak,...

Inspiratiedag 2018

In 2020 kon de tweejaarlijkse inspiratiedag – in tegenstelling tot de editie van 2018 – niet fysiek doorgaan. In samenwerking met onze partner Fast Forward hebben we de Inspiratiedag volledig gedigitaliseerd.

Inspiratiedag 2020

Keynote speaker tijdens de editie van 2020 was Tom Debruyne, een expert in gedragsontwerp en overtuigingspsychologie. Hij benaderde de zwerfvuil- en sluikstortproblematiek vanuit zijn expertise. Nadien kon iedereen twee deelsessies volgen. Het aanbod bevatte 12 inspirerende sessies rond zeer uiteenlopende thema's: van camera's tot Mijn Mooie Straat, en van vrijwilligerswerking tot de zwerfvuilaanpak in een commerciële zone. Na de deelsessies presenteerde Ipsos het onderzoek rond zakasbakjes, dat het in samenwerking met Mooimakers uitvoerde. Het plenaire gedeelte werd gepresenteerd vanuit een studio, volledig in Mooimakers-opmaak.

4.8. Internationale informatie-uitwisseling

Op regelmatige basis wisselt Mooimakers informatie uit met haar Waalse en Brusselse evenknieën: BeWAPP en Brussel.net. Ook met de noorderburen van Nederland Schoon gebeurt dat op regelmatige basis.

Zelfs op Europees vlak vindt er regelmatig overleg en uitwisseling plaats. Het Clean Europe Network is een pan-Europees platform waar organisaties die actief zijn op het gebied van zwerfvuilpreventie ervaringen, beste praktijken en onderzoeksresultaten delen. Het netwerk streeft naar de ontwikkeling van gemeenschappelijke programma's en methodologieën, op gebieden waar een Europese aanpak een toegevoegde waarde oplevert.

Het netwerk ondersteunt organisaties die zich inzetten voor de preventie van zwerfvuil en werkt samen met de bevoegde nationale en lokale autoriteiten om de afvalpreventietechnieken in heel Europa te verbeteren.

Het Clean Europe Network organiseert geregeld workshops en toelichtingen rond zwerfvuil. Zo organiseerde Mooimakers in juni 2017 een workshop rond de aanpak van sigarettenpeuken. In oktober 2019 namen we deel aan het symposium 'Interpreting Monitoring Data'. Mooimakers lichtte er het opzet van haar fractietelling toe.

In 2019 wisselde Mooimakers informatie over haar werking en acties uit met landen en regio's als Malta, Cyprus en Andalusië. Zwerfvuil en sluikstort is tenslotte een internationaal thema, dat overal ter wereld mensen mateloos stoort.

5. Ondersteuning lokale besturen en Vlaamse partners

5.1. Coachingtrajecten lokale besturen

5.1.1. Evolutie over 6 jaar

In 2016 werd een eerste oproep voor lokale besturen gelanceerd om deel te nemen aan een coachingtraject. Toen was dat nog een traject van twee jaar, waarbij het lokale bestuur ondersteuning kreeg om zwerfvuil en sluikstort aan te pakken. Steden en gemeenten konden rekenen op financiële ondersteuning en begeleiding van een coach van Mooimakers. Vier coaches startten samen 40 trajecten op, die 57 gemeenten bereikten. In 2018, 2019 en 2020 lanceerde Mooimakers telkens een nieuwe oproep. In totaal werden zo 98 trajecten opgestart, waar 126 gemeenten aan meededen.

Coachingtrajecten verliepen meestal rechtstreeks: één coach begeleidde één gemeente. Dat was bij 92 van de 98 trajecten het geval. In de overige zes trajecten verliep een coachingtraject via een intercommunale. Volgens het principe van 'coach-de-coach' begeleidde de intercommunale op haar beurt meerdere gemeenten volgens de principes van Mooimakers. Dat was het geval bij de intercommunales IOK (2016, 2018, 2019 en 2020), IDM (2016) en Mirom Meneen (in 2016).

Mooimakers heeft met de coachingtrajecten verschillende doelstellingen:

- Het netheidsbeleid van de lokale besturen professionaliseren door structuren op te zetten, opvolgsystemen te introduceren zoals Mijn Mooie Straat, knelpunten in kaart te brengen en prioriteiten te stellen.
- Expertise over de aanpak van zwerfvuil en sluikstorten delen, en goede praktijken van andere partners aanreiken.
- Een integrale aanpak volgens de pijlers van Mooimakers introduceren.
- Zwerfvuilbeleid bespreekbaar maken, en tijd en ruimte vrijmaken om het netheidsbeleid te optimaliseren.
- Een duurzaam beleid opzetten voor een blijvende bijsturing van het zwerfvuil- en sluikstortbeleid.

Vaste ingrediënten in een coachingtraject zijn:

- opzetten van de interne coördinatie van het netheidsbeleid, via een stuurgroep;
- opmaken van een actieplan;
- monitoren van de netheid van de gemeente (via de netheidsbarometer) en van een selectie van de opgezette acties;
- uitrollen van een vuilnisbakkenplan en een veegplan;
- deelname aan Operatie Proper;
- focus op handhaving door deelname aan de jaarlijkse Week van de Handhaving en het optimaliseren van de handhavingsinstrumenten;
- aanpakken van hotspots van zwerfvuil en sluikstorten.

In 2019 evalueerde een extern bureau de trajecten van de oproepronde van 2016. Op basis van die evaluatie werden de coachingtrajecten gaandeweg hervormd, door bijvoorbeeld de looptijd te verlengen van twee naar drie jaar, handhaving als actiepunt te verplichten, en meteen van start te gaan met een uitdrukkelijk engagement van de betrokkenen binnen de gemeente en de oprichting van een stuurgroep.

Het lokaal bestuur bleef de hele tijd verantwoordelijk voor het zwerfvuil- en sluikstortbeleid, en voor de tijdige en kwaliteitsvolle uitvoering van de maatregelen.

Lokale besturen konden rekenen op volgende financiële ondersteuning voor kosten rechtstreeks gerelateerd aan de trajecten:

- 70.000 euro voor centrumsteden en kustgemeenten
- 50.000 euro voor gemeenten met meer dan 30.000 inwoners
- 30.000 euro voor gemeenten met minder dan 30.000 inwoners
- 30.000 euro per gemeente in een intercommunaal traject

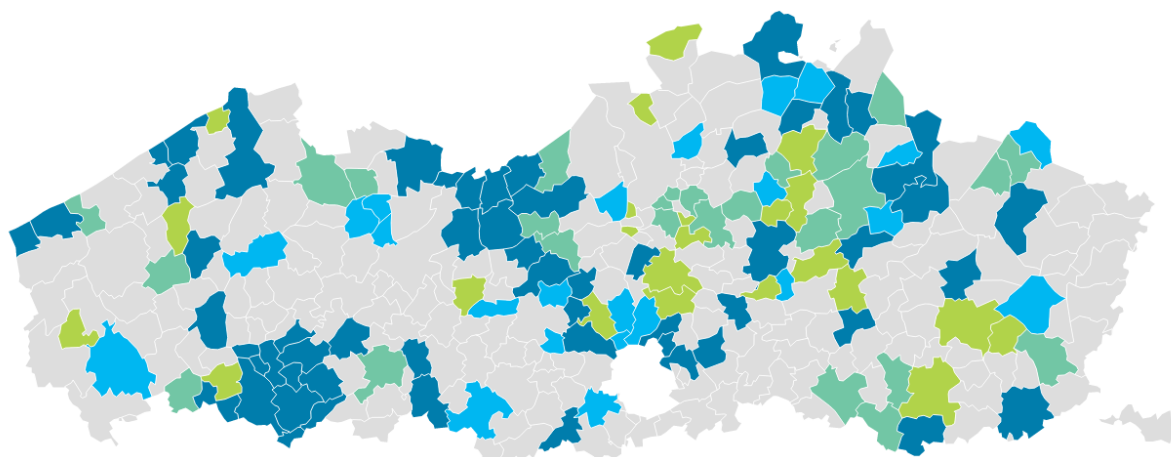
COVID-19 had een negatieve impact op de lopende coachingtrajecten. De actieplannen liepen heel wat vertraging op, acties werden uitgesteld omdat het openbare leven stilviel of omdat de lokale besturen, handelaars, scholen,... plots andere katten te geselen hadden. Daarom verlengde Mooimakers de looptijd van de trajecten uit de oproepronde van 2018 en 2019. Het gevolg was dat er in 2021 geen nieuwe oproep voor de opstart van coachingtrajecten heeft plaatsgevonden.

5.1.2. Resultaten en bevindingen

In totaal werden 98 coachingtrajecten opgestart, die samen 126 gemeenten bereikten. Daarvoor werd 4.390.000 euro aan subsidie voorzien.

Mooimakers Coachingtrajecten

■ 2016 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020

Source: Mooimakers - Created with Datawrapper

Aantal opgestarte coachingtrajecten per provincie

Provincie	Aantal opgestarte trajecten	Aantal bereikte gemeenten
Antwerpen	24	38
West-Vlaanderen	21	30
Oost-Vlaanderen	20	25
Vlaams-Brabant	22	22

27 van 103

Limburg	11	11
TOTAAL	98	126

Aantal opgestarte trajecten per oproepronde mét budget:

Oproepronde	Aantal opgestarte trajecten	Aantal bereikte gemeenten	Voorziene budgetten
2016	40	57	€1.880.000 (voorzien) €1.287.880 (uitgegeven)
2018	20	25	€890.000
2019	20	23	€850.000
2020	18	21	€770.000
TOTAAL	98	126	€4.390.000 (voorzien)

Alle coachingtrajecten pakten zogenaamde hotspots of doelplaatsen van zwerfvuil en sluikestorten aan.

- In de 80 trajecten (met 105 deelnemende) gemeenten uit de oproepjaren 2016, 2018 en 2019 werden in totaal minstens 396 doelplaatsen aangepakt. De trajecten uit het oproepjaar 2020 zitten nog niet bij deze cijfers, hun looptijd is nog te kort.

In alle 105 gemeenten uit de 80 coachingtrajecten van de oproepronden 2016, 2018 en 2019 werd verplicht een vuilnisbakkenplan opgestart. De cijfers hieronder zijn een onderschatting. Van de trajecten van oproepjaar 2016 ontbreken gegevens door onder meer personeelwissels. Daarnaast is in een tweetal gemeenten sprake van een niet-kwaliteitsvolle uitvoering en gebruikten bepaalde trajecten een andere toepassing dan Mijn Mooie Straat, waardoor niet alle gegevens beschikbaar zijn. Zodoende beschikken we maar van 78 vuilnisbakkenplannen over de volledige gegevens.

- Bij 92 vuilnisbakkenplannen werden 21.199 vuilnisbakken geïnventariseerd en gemonitord.
- Bij 78 vuilnisbakkenplannen werden 277.496 metingen geregistreerd, om zowel de vullingsgraad als de aanwezigheid van huisvuil in en rond de vuilnisbakken te monitoren.

In 2019 evalueerde een extern onderzoeksbureau de coachingtrajecten van de eerste oproepronde, die toen allemaal afgelopen waren. Dit waren de belangrijkste vaststellingen uit de evaluatie.

- Gemeenten die deelnamen aan het traject blikten tevreden terug. Ze merkten kleine, positieve veranderingen op in het straatbeeld. Verschillende locaties die voordien zwerfvuil- en sluikestortafval aantrokken werden properder.
- Ook het aantal vrijwilligers per gemeente nam sterk toe, in sommige gemeenten verdubbelde het zelfs. De coachingtrajecten gaven de vrijwilligerswerking zeker een boost.
- Gemeenten keken positief terug op de coachingtrajecten, maar botsten vaak op interne administratieve obstakels. De opstart verliep vlot, maar de effectieve goedkeuring van acties liet soms op zich wachten en de implementatie was niet altijd vanzelfsprekend. Daarom betreuren sommige gemeenten dat ze niet meer konden verwezenlijken.
- De gemeenten merkten vooral vooruitgang bij de pijlers infrastructuur en participatie, iets minder bij sensibilisering. Omgeving en handhaving bleven de grootste knelpunten.

In het kader van de evaluatie van Mooimakers zal er in 2022 ook een specifieke, onafhankelijke evaluatie plaatsvinden van de coachingtrajecten.

5.1.3. Enkele opmerkelijke resultaten van de coachingtrajecten:

De stad **Mechelen** startte tijdens het coachingtraject een **vuilnisbakkenplan** op. Op twee jaar halveerde Mechelen het aantal straatvuilnisbakken. Een aantal vuilnisbakken werd vernieuwd of kreeg een nieuwe logischere bestemming. Het aantal lege vuilnisbakken daalde van 29 procent naar 6 procent. In 2020 zamelde Mechelen 30 procent minder restafval in op het openbare terrein. Een opmerkelijk cijfer dat de stad behaald door de combinatie van minder restafval in de openbare vuilnisbakken én minder zwerfvuil dat vrijwilligers en stadsdiensten moesten opruimen.

Park Mechelen met vernieuwde vuilnisbak

Nieuwpoort pakte het **skatepark** aan. De gemeente positioneerde vuilnisbakken en asbakken dicht bij de hangplekken van de jongeren. Ze zijn ook groter en vallen meer op. Een make-over geeft het skatepark een schonere indruk. De zitbanken kregen een nieuw plekje en de ijzeren afsluiting werd vervangen door struiken. Graffiti-artisten pakten de omranding van het skatepark aan. Infoborden op het terrein maken duidelijk waar het afval thuishoort. De plaatselijke skaters kregen inspraak in de aanpassingen. Deze mix van maatregelen, van infrastructuur en communicatie tot participatie en omgeving, zorgde voor een sterke daling van alle fracties in het zwerfvuil: verpakkingen van voeding (-46 procent), papier en karton (-60 procent), PMD (-81 procent), glas (-95 procent) en peuken (-84 procent).

Vernieuwd skatepark Nieuwpoort

Het coachingtraject in **Landen** selecteerde de **voetgangerstunnel van het station** als een van de hotspots voor sluikestort- en zwerfvuil. Om het probleem aan te pakken werden de twee ondergrondse vuilnisbakken in de tunnel weggehaald, waardoor mensen enkel nog de mogelijkheid hebben om hun afval weg te gooien in vuilnisbakken aan de buitenzijde van de tunnel. Metingen tonen aan dat de hoeveelheid zwerfvuil en sluikestort daar sterk is verminderd. Het verwijderen van de vuilnisbakken zorgde voor een verhoogde sociale controle, wat drempelverhogend werkt voor overtreeders.

Eeklo pakte de **peukenproblematiek in de winkelwandelstraat** aan. Observaties, een omgevingsscan en een telling van de peuken brachten de omvang van het probleem in kaart. Op basis van deze scan plaatste de stad peukenrecipiënten op vijf strategische locaties. Er werd voor de plaatsing goedkeuring gevraagd aan de naburige winkeliers en er werden afspraken gemaakt met de reinigingsdienst. De plaatsing van peukentegels zorgde voor een daling van het aantal peuken op de grond met 24 procent. De peukentegels vangen bovendien gemiddeld 36 procent van het totaal aantal peuken op.

Mortsel nam het systematisch **foutief aangeboden afval** (zowel van bedrijven als particulieren) in de Statielei onder handen. Dat afval trok in de winkel-wandelstraat ook ander sluikestort aan. Gemeenschapswachten en de technische uitvoeringsdienst van Mortsel monitorde eerst het foutief aangeboden afval. Het bleek nodig om op twee sporen te werken: handelaars en bewoners. Die werden eerst aangeschreven en aangesproken, Mortsel zette ook maatschappelijk werkers in om de dialoog met bewoners aan te gaan. Recidivisten kregen bij controles een GAS-PV. Het probleem bij de handelszaken is ondertussen volledig opgelost. Bij de particulieren stelde Mortsel een sterke daling vast.

De gemeente **De Haan** zette in de wijk Vosseslag een succesvol pilootproject op om **hondenpoep** tegen te gaan. Hiervoor sloegen de lokale wijkpolitie, de milieudienst en de

preventiedienst de handen in elkaar. Het project bestond uit een doorgedreven sensibiliseringsactie voor hondeneigenaars, extra aandacht voor omgevingsfactoren en een repressief handavingsluik. Na afloop van de actie registreerde De Haan er gevoelig minder hondenpoep. De gemeente zal deze aanpak nu ook uitbreiden naar andere wijken.

Hondenpoepactie De Haan

De Haan voerde ook een circulair systeem in met **herbruikbare bekere**s. Op termijn zullen alle evenementen op het openbaar domein gebruik moeten maken van dit systeem. De eerste vier testen bleken erg succesvol. Het gemiddelde aantal zakken afval daalde na de proeven van 30 naar 3. Liefst tien keer minder.

Torhout pakte in 2018 de **'snoeproute'** aan met doelplaatsgerichte communicatie en betrok ook actief de leerlingen. De grootste hotspots kregen extra vuilnisbakken, jongeren mochten die zelf bespuiten met graffiti. Zo kregen ze een gevoel van eigenaarschap, wat cruciaal is om gedrag te beïnvloeden en te veranderen. In een volgende fase kwamen er pijlen naar de vuilnisbakken om ze beter in beeld te brengen. Lokale handelaars hingen affiches op, samen met de lokale broodjes- en snackzaken in de schoolomgeving rolden ze de **zwerfvuilm**campagne **'Gie zie ne properen!'** uit. Ze riepen jongeren op om een selfie te nemen wanneer ze hun afval correct in de vuilnisbak gooiden, en er de hashtag #properen aan toe te voegen. De jongeren maakten kans op een festivalticket of op bonnen bij de deelnemende handelaars. Op verschillende locaties voerde de stad voor de campagne een nulmeting uit, tijdens en na de campagne volgde een effectmeting. Gemiddeld verminderde het zwerfvuil met 60 procent, op bepaalde locaties was dat zelfs 90 procent. Drie maanden na de campagne nam het zwerfvuil helaas weer toe, maar er lag gemiddeld nog steeds 44 procent minder zwerfvuil dan voor de campagne.

Communicatie snoeproute Torhout

Sint-Gillis-Waas pakte de **sluikstortproblematiek** op een parking aan de Reepstraat succesvol aan. De verlaten parking in de Reepstraat, een verbindingsweg in Sint-Gillis-Waas, kampte met regelmatige sluikestorten. Door de parking af te sluiten met Herashekken en te flankeren met sensibiliserende communicatie, stopte het sluikestorten.

IOK, de afvalintercommunale die 29 gemeenten in de Kempen overkoepelt, ontwikkelde een **brochure over zwerfvuil en sluikestorten voor anderstaligen**. De intercommunale drukte 50.000 exemplaren en verspreidde die in 29 gemeenten, sociale huisvestingskantoren, scholen voor anderstaligen, containerparken,... Daarnaast organiseerde IOK, als een aanvullende actie op het beloningsstelsel Operatie Proper, een 'zwerfvuilstrijd' tussen 13 Kempense scholen. Tijdens de middagpauze dook de zwerfvuilstand op de speelplaats op. Leerlingen schoten met een zwerfvuilkanon op een schietschijf en moesten inschatten hoelang de 'zwerfvuilprojectielen' achterblijven in de natuur. Om te tonen dat ze tegen zwerfvuil zijn, poseerden de leerlingen met een persoonlijke boodschap voor een fotowedstrijd op Facebook. Wie de meeste likes kreeg voor zijn foto werd beloond met mooie prijzen.

De coachingtrajecten van Mooimakers zetten steeds sterk in op het uitbouwen en optimaliseren van de **vrijwilligerswerking**. **Operatie Proper** activeert scholen en verenigingen. Meer hierover lezen kan je verder in dit document. Individuele vrijwilligers of groepen vrijwilligers kunnen rekenen op ondersteuning van het lokale bestuur.

Het aantal vrijwilligers is een goede indicator voor het effect van de coachingtrajecten. In **Turnhout** steeg het aantal zwerfvuilvrijwilligers van 40 naar 155 tijdens het coachingtraject. In Scherpenheuvel-Zichem groeiden de groep Mooihouders al snel tot meer dan 100 deelnemers die regelmatig op pad trokken met grijpers en handschoenen. In **Beerse** steeg het aantal claims op de actiekaart van Mooimakers van 5 naar 23 op één jaar tijd.

5.2. Projecten zwerfvuil en sluikestort

Lokale besturen (gemeenten en afvalintercommunales) die een coachingtraject van meerdere jaren te intensief vinden, kunnen ook kiezen voor de projecten zwerfvuil en sluikestort.

Initieel, in de periode 2016-2018, konden lokale besturen het hele jaar door een projectaanvraag indienen, waarbij ze een keuze moesten maken uit een aantal voorgestelde actiepunten (quickscan, vuilnisbakkenplan, beloningsstelsel, handavingsweek, netheidsbarometer, doelplaatsenaanpak, communicatie en nudging, ...) of een eigen voorstel moesten uitwerken om zwerfvuil/sluikestort op hun grondgebied aan te pakken. Ze moesten elk gekozen actiepunt motiveren en verschillende actiepunten combineren. Een project zwerfvuil en sluikestort had een standaard duurtijd van één jaar. Eén jaar na de start van het project moesten de gemeenten en intercommunales hierover rapporteren, voor elk gekozen actiepunt diende de implementatie bevestigd en gestaafd te zijn.

Gemeenten/steden en intercommunales kwamen in aanmerking voor een financiële tegemoetkoming a rato van:

subsidie	Personeelskost		Maximum subsidie
	% van max. financiering	% van de gepresteerde tijd	
			25.000 euro (0 – 100.000 inw)

100 % van de gemaakte kosten	75 %	50 %	40.000 euro (100.000 inw – 500.000 inw)
			100.000 euro (> 500.000 inw.)

In totaal kregen 17 projecten in de periode 2016-2018 groen licht. De geselecteerde projecten werden ingediend door acht 8 intercommunales en zeven gemeenten.

Een voorbeeld ter illustratie: **het project van de West-Vlaamse intercommunale IVVO** zette in op een verbeterde peukenaanpak. IVVO testte speciale recipiënten uit om peuken en kauwgom op te vangen, en betrok hier ook handelaars bij. De intercommunale koppelde de peukenaanpak aan communicatie op bepaalde hotspots (winkelstraat, stadhuis,...) en bij deelnemende handelszaken.

Begin 2019 paste Mooimakers de werkwijze voor de projecten zwerfvuil en sluikestort lichtjes aan:

- Lokale besturen konden drie keer per jaar een aanvraag indienen tijdens vaste indienperiodes
- Een project zwerfvuil en sluikestort had een standaard duurtijd van één jaar. Als het vuilnisbakkenplan of de doelplaatsenaanpak als actiepoint was gekozen, kon een project ook tot twee jaar duren.
- Eén jaar na de start van het project (of maximaal twee jaar bij acties met een looptijd van twee jaar) moesten de gemeenten en intercommunales hierover rapporteren, voor elk gekozen actiepoint diende de implementatie bevestigd en gestaafd te zijn.

Voor het overige bleef de werkwijze ongewijzigd.

In totaal kregen vijf projecten in 2019 groen licht. De geselecteerde projecten werden ingediend door één intercommunale en vier gemeenten. De meeste van deze projecten hadden een looptijd van twee jaar en werden pas in 2021 afgerond.

Een voorbeeld ter illustratie: het West-Vlaamse project **Let's do it** werd in juni 2019 afgerond. **Let's do it in de Vuilbak** is een langdurig project dat liep in **64 West-Vlaamse gemeenten** om zoveel mogelijk burgers te betrekken bij het zwerfvuilbeleid. Het project richtte zich op vrijwilligers (Let's do it in je buurt) en scholieren (Let's do it op school). Om de doelgroep van scholieren te bereiken en te betrekken, richtte Let's do it in 2018 een denktank op onder leiding van ervaringsdeskundigen. Hieruit vloeiden vijf pilootprojecten voort in 15 secundaire scholen.

Communicatie project Let's do it in de vuilbak

De vijf pilootprojecten waren:

- het wegwerken van foute nudging;

- vuilbak = ontmoetingsplek;
- do it yourself (leerkrachten geven het goede voorbeeld);
- school zonder afval;
- scholieren van de derde graad als rolmodel.

De resultaten van de pilootprojecten leidden tot de uitwerking van een draaiboek voor scholen in samenwerking met Mooimakers en een aantal beleidsaanbevelingen waarmee Mooimakers in 2020 aan de slag gingen.

Begin 2020 optimaliseerde Mooimakers de subsidieformule voor de projecten zwerfvuil en sluiktorst, om ze voor de lokale besturen nog laagdrempeliger te maken en om nog gericht te kunnen focussen op de eigen lokale noden. Het indienen van een actieplan met punten maakte plaats voor het indienen van een aanvraag voor één van volgende projecttypes:

- Vuilnisbakkenplan: inventariseren, registreren en evalueren van het gebruik van de publieke vuilnisbakken.
- Thematisch project: aanpakken van een bepaalde doelplaats (glasbolsite, parking, snoeproute,...) of probleemfractie (peuken, hondenpoep,...)
- Eigen project: een eigen uitgewerkt voorstel om de openbare netheid aan te pakken.

De standaard duurtijd van een project zwerfvuil en sluiktorst bedroeg voortaan twee jaar. Ten laatste zes maanden na de opstart van het project moest het lokale bestuur een probleemschets en een plan van aanpak (mét meetstrategie) aan Mooimakers bezorgen, tenzij die al deel uitmaakten van de projectaanvraag.

Voor een vuilnisbakkenplan was de subsidie een forfaitair bedrag volgens het aantal inwoners in de gemeente, met een verdubbeling van het bedrag voor centrumsteden en kustgemeenten. De subsidie bedroeg minimaal 7.000 euro en maximaal 30.000 €. De opleiding vuilnisbakkenplan was verplicht te volgen binnen de 6 maand na de goedkeuring van de projectaanvraag.

Voor een thematisch en eigen project bedroeg de subsidie maximaal 25.000 euro. In uitzonderlijke gevallen, en enkel na goedkeuring door Mooimakers, kon afgeweken worden van het maximale bedrag. Het lokale bestuur moest een kostenraming toevoegen aan de projectaanvraag. De tegemoetkoming werd bij de start van het project vastgelegd op basis van deze kostenraming. Uitgaven in het kader van het project werden voor 100 procent vergoed, kosten voor de inzet van eigen personeel voor 75 procent.

In 2020 werden 24 vuilnisbakkenplannen opgestart, 9 thematische projecten en drie eigen projecten. De geselecteerde projecten werden ingediend door vijf intercommunales, 29 gemeenten en twee door de provincie Antwerpen. De meeste van deze projecten hebben een looptijd van twee jaar en worden pas in 2022 afgerond.

In 2021 bleef de werkwijze die in 2020 werd ingevoerd behouden, afgezien van enkele verdere optimalisaties:

- De data voor het behalen van de tussentijdse doelstelling voor het vuilnisbakkenplan enerzijds en de thematische projecten anderzijds werden vastgelegd.
- In de projectaanvraag moeten de aanvragers een SMART-doelstelling formuleren.
- De pijler handhaving is een verplichte pijler. Daarnaast moeten de lokale besturen ook nog op minstens drie andere pijlers (infrastructuur, omgeving, participatie of communicatie) inzetten.

- Bij thematische en eigen projecten moeten de resultaten van de nulmetingen binnen zes maanden na de start van het project opgenomen worden in een tussentijds rapport. Daarnaast moeten er voldoende effectmetingen gebeuren tegen de eindrapportering, om te monitoren welke resultaten de genomen maatregelen opleveren.
- De opleiding Doelplaatsenaanpak is verplicht voor de thematische en eigen projecten.
- Kosten die wel/niet in aanmerking komen voor vergoeding werden beter gespecificeerd.
- Er werden rapporteringsformulieren per projecttype opgemaakt.
- ...

In 2021 werden zes vuilnisbakkenplannen opgestart, tien thematische projecten en één eigen project. De geselecteerde projecten werden ingediend door vijf intercommunales en 12 gemeenten. De meeste van deze projecten hebben een looptijd van twee jaar en worden pas in 2023 afgerond.

Zwerfvuil en sluikestort project Rivierenhof - Antwerpen

Sinds de nieuwe manier van werken worden de succesvolle projecten zwerfvuil en sluikestort opgenomen in de kenniswijzer en gedeeld om andere lokale besturen te inspireren. Twee schoolvoorbeelden zijn de projecten in het Rivierenhof of aan Vaartkaai in Antwerpen.

Aantal opgestarte projecten per oproepronde mét budget:

Oproepronde	Aantal opgestarte trajecten	Aantal bereikte gemeenten	Voorziene budgetten
2016-2017-2018	17	165	€718.542 (uitgegeven)
2019	5	10	€190.000
2020	36	161	€709.757
2021	17	37	€338.850
2022 (tem maart)	4	4	€34.000
TOTAAL	79		€1.991.149 (voorzien)

5.3. Integrale on-the-go projecten

On-the-go project Gent

Mooimakers startte in 2020 met het uitwerken van een nieuw type project: integrale 'on-the-go' projecten. Bij deze projecten is preventie een cruciale zesde pijler, naast participatie, communicatie, infrastructuur, omgeving en handhaving.

Dit nieuwe type projecten focust vooral op het:

- voorkomen van zwerfvuilgevoelige verpakkingen/producten;
- voorkomen dat producten zwerfvuil worden;
- uittesten van methodes om verpakkingen te capteren op het openbaar domein, met het oog op recyclage.

Het zijn projecten die een brede waaier aan mogelijke oplossingen voor een properder straatbeeld gecombineerd uittesten. Mooimakers wil deze projecten extra zichtbaarheid geven in de perceptiestrijd die zwerfvuil ook voor een stuk is. We proberen met de projecten tegelijkertijd de openbare netheid te verbeteren en de captatie van verpakkingen, al dan niet door selectieve inzameling, te verhogen.

De projecten lopen maximaal twee jaar en er is een budgetenveloppe voorzien van maximaal 350.000 euro (te verdelen over de deelnemende projecten).

5.3.1. Resultaten en bevindingen

In 2021 werden er drie trajecten opgestart: in Gent (juni), in Roeselare (augustus) en in Genk (september). De voorziene einddatum voor deze projecten is september 2023. Enkele acties die aan bod zullen komen zijn het:

- installeren van een hergebruikstelsel voor verpakkingen van take-away;
- inzetten op selectieve inzameling in bepaalde zones in de steden;
- inzetten op meer handhaving (aanspreken en repressie)

5.3.2. Praktijkvoorbeelden

Genk heeft **Fresh trays** geïnstalleerd om peuken selectief in te zamelen. Dit zijn aparte peukenzuilen die op specifieke locaties in de stad geplaatst zijn. De verzamelde peuken worden apart gerecycleerd. De Fresh Tray technologie houdt de slechte lucht vast en zou brandveilig zijn.

Gent heeft het 'propere commerce'-label gelanceerd, dat handelaars wil overtuigen om meer aandacht te hebben voor de netheid rond hun zaak. Handelaars kunnen het label krijgen wanneer ze bepaalde acties ondernemen om de openbare netheid te verbeteren:

- 'adopter' en ledigen van een straatvuilnisbak;
- zelf buitenplaatsen van een extra vuilnisbak;
- een zone rondom hun zaak regelmatig proper houden;
- instappen in een hergebruikstelsel voor take-away verpakkingen;
- ...

De deelnemende handelaar krijgt communicatiemateriaal ter beschikking om duidelijk te maken dat hij een 'propere commerce' is. De stad communiceert ook zelf rond het label om er ruchtbaarheid aan te geven.

5.4. Algemene en financiële ondersteuning lokale besturen

Naast de coachingtrajecten, de projecten zwerfvuil en sluikestort en de on-the-go projecten, zorgt Mooimakers ook permanent voor een algemene en financiële ondersteuning van alle lokale besturen. Zo detecteren we behoeften waar we op inspelen, informeren we lokale besturen en intercommunales gericht als ze met vragen aankloppen, en ondersteunen we bepaalde acties via een forfaitaire vergoeding.

De contacten met lokale besturen leveren ook nieuwe kennis en praktijkvoorbeelden op, die Mooimakers op haar beurt deelt met andere lokale besturen.

5.4.1. Algemene ondersteuning

Mooimakers is aanspreekpunt nummer één voor vragen over zwerfvuil en sluikestort in Vlaanderen. Via de generieke mailbox, tijdens een bezoek ter plaatse of tijdens kennisdelingsmomenten kunnen lokale besturen hun specifieke inhoudelijke vragen stellen. Die worden op maat beantwoord. Sinds 2019 heeft Mooimakers voor deze rol een aparte functie gecreëerd, zodat er één duidelijk aanspreekpunt is: de relatiebeheerder lokale besturen.

Mooimakers detecteert ook zelf opportuniteiten en noden bij lokale besturen. We contacteren gemeenten en afvalintercommunales dan **proactief** om hen de nodige informatie te verschaffen of om goede praktijken op te sporen. Dat doen we bijvoorbeeld naar aanleiding van persartikels of aanvragen bij de OVAM.

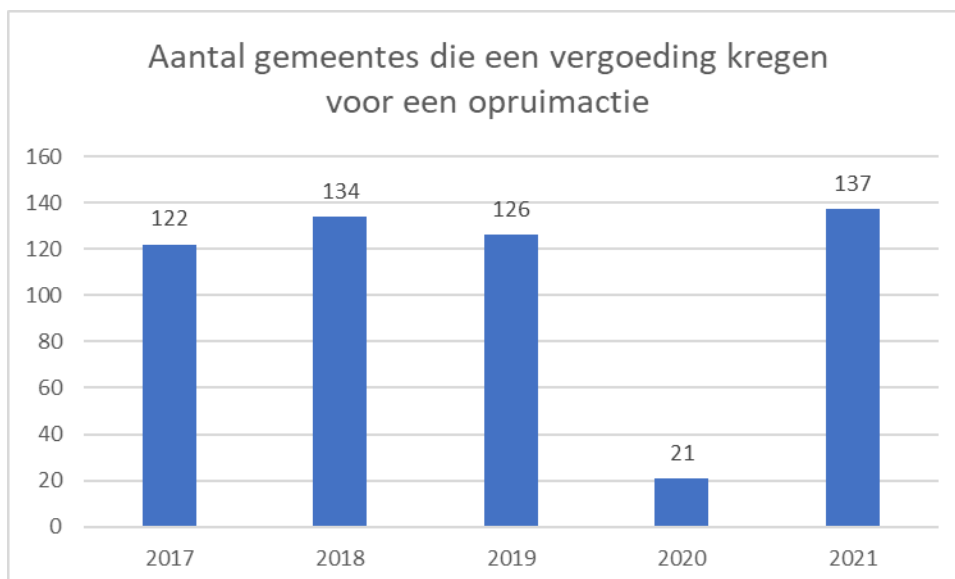
De **quickscan** is een vragenlijst met een 45-tal stellingen rond openbare netheid, die Mooimakers ter plekke afneemt bij een gemeente. Zo krijgen gemeenten zicht op waar ze staan met hun aanpak van zwerfvuil en sluikestort. De quickscan werd in 2019 geoptimaliseerd, sindsdien zijn er ook concrete aanbevelingen aan gekoppeld waar de gemeente meteen mee aan de slag kan gaan.

Mooimakers ondersteunt de lokale besturen ook structureel met **communicatiemateriaal** (zie hoofdstuk communicatie). Daarnaast organiseren we verschillende opleidingen en infosessies (zie hoofdstuk kennismanagement).

5.4.2. Financiële ondersteuning

Voor bepaalde acties die lokale besturen ondernemen in de strijd tegen zwerfvuil voorziet Mooimakers **een forfaitaire vergoeding**. Lokale opruimacties en het gebruik van de netheidsbarometer belooft Mooimakers zo al sinds 2017.

Voor de **lokale opruimacties** kunnen lokale besturen een financiële tegemoetkoming krijgen van 500 euro per jaar. In 2020 was er een enorme daling waar te nemen in de uitgekeerde vergoedingen. Een groot deel van de geplande opruimacties kon in 2020 immers niet doorgaan door de strikte coronaregels. In 2021 steeg het aantal aanvragen voor vergoedingen voor opruimacties weer naar een normaal niveau. Mooimakers keerde in totaal 68.500 euro uit.

Voor de inzet van de **netheidsbarometer** kunnen lokale besturen beroep doen op een vergoeding van 500 euro. Slechts een beperkt aantal lokale besturen vroeg deze vergoeding aan.

	Netheidsbarometer
2017	11 gemeenten 5.500 euro
2018	17 gemeenten 8.500 euro
2019	17 gemeenten 8.500 euro
2020	22 gemeenten 11.000 euro
2021	21 gemeenten 10.500 euro

Mooimakers wil ook de **structurele zwerfvuilvrijwilligers** ondersteunen en bedanken voor hun inspanningen. Sinds 2017 ondersteunt Mooimakers lokale besturen die hun zwerfvuilvrijwilligerswerking structureel aanpakken. Ze kunnen een vergoeding aanvragen om vrijwilligers extra te steunen of te bedanken. Het uitgekeerde bedrag is afhankelijk van hoe groot de groep van vrijwilligers is:

- < 30 vrijwilligers: maximum 500 euro
- 31 - 80 vrijwilligers: 1.000 euro
- > 80 vrijwilligers: 1.500 euro

In 2017 heeft Mooimakers via afvalintercommunale IVIO ondersteuning gegeven voor een terugkomdag voor alle West-Vlaamse vrijwilligers, over de zes West-Vlaamse

afvalintercommunales heen. Dat kwam overeen met een bedrag van 6.312 euro, bovenop het bedrag van 9.962 euro dat eerder dat jaar aan de overige lokale besturen uitgereikt werd.

De terugkomdag stond ook in 2019 op het programma. Toen keerde Mooimakers 2.756 euro uit bovenop de 14.608 euro die eerder dat jaar al werd uitgereikt voor de vrijwilligers.

Het aantal lokale besturen dat beroep deed op deze financiële ondersteuning kende een enorme toename sinds 2020. In 2021 ging het al om een bedrag van 145.940 euro. Tien keer meer dan twee jaar voordien.

Om de **handhaving** op zwerfvuil en sluikstort nog meer te stimuleren, startte Mooimakers in het najaar van 2020 ook met een forfaitaire vergoeding van 750 euro voor lokale besturen die deelnemen aan de Week van de Handhaving. In 2020 kregen 125 gemeentes samen een bedrag van 93.750 euro en in 2021 steeg dit naar 101.250 euro voor in totaal 135 gemeentes. In 2021 koppelde Mooimakers het invullen van de handhavingsbevraging aan het uitkeren van de handhavingsvergoeding.

5.5. Mijn Mooie Straat

5.5.1. Evolutie over 6 jaar

Het platform 'Mijn Mooie Straat' is in 2018 in een testfase gelanceerd door Mooimakers. Deze applicatie ondersteunt de lokale besturen in het optimaliseren van hun zwerfvuil- en sluikstortbeleid. De primaire doelgroep waren op dat moment dan ook de lokale besturen (steden/gemeentes/afvalintercommunales).

Begin 2019 heeft Mooimakers de **meldingenmodule** op Vlaams niveau uitgerold. Deze module centraliseert de meldingen rond de openbare netheid, en zorgt ervoor dat de betrokken diensten binnen een gemeente/afvalintercommunale deze meldingen efficiënt kunnen toewijzen en afhandelen. Het is ook mogelijk om de melder van een incident automatisch op de hoogte te houden van de status van de melding.

In de loop van 2019 voegde Mooimakers een nieuwe module toe aan het platform: het **vuilnisbakkenplan**. Deze module komt tegemoet aan de behoefte om de straatvuilnisbakken met een eenvoudige en overzichtelijke tool te beheren en te optimaliseren. Een goed beheer van de vuilnisbakken heeft een positieve impact op de openbare netheid.

In deze module kunnen lokale besturen een inventaris maken van alle straatvuilnisbakken, hier metingen aan toevoegen, een analyse uitvoeren, maatregelen toevoegen en de effecten hiervan opvolgen. Deze module wordt heel vaak gebruikt in de projecten Zwerfvuil en Sluikstort - 'vuilnisbakkenplan' van Mooimakers.

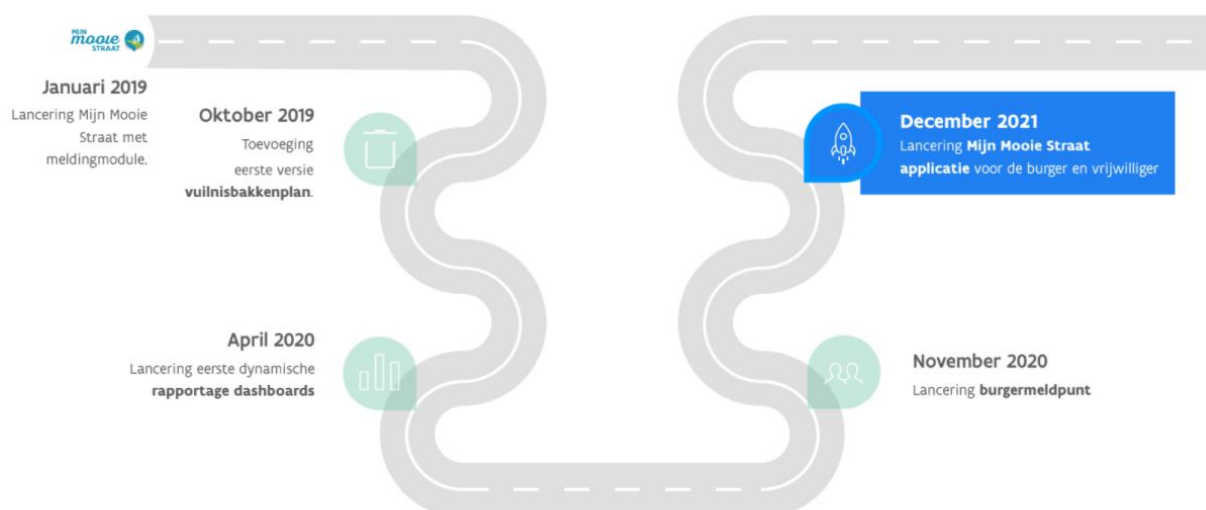
In 2020 heeft Mooimakers hard gewerkt aan het uitbreiden van de rapportage- en analysemogelijkheden voor de lokale besturen. Er werden dashboards ontwikkeld en de filtermogelijkheden werden uitgebreid. Mijn Mooie Straat zette ook een eerste stapje richting burgers. Voordien was het platform enkel toegankelijk voor professionele gebruikers (medewerkers, gemeente, afvalintercommunale, stadswacht, politie,...). In november 2020 lanceerden onder andere de intercommunale IDM en de gemeente Nijlen het **'burgermeldpunt'**. Gemeentes of intercommunale kunnen een formulier integreren op hun eigen website, waarmee zwerfvuil of sluikstort kunnen melden.

Mijn Mooie Straat – module voor zwerfvuilvrijwilligers

Na een grondige voorbereidingsperiode, met onder andere workshops met lokale besturen, voegde Mooimakers eind 2021 de meest recente module toe die **het beheer van zwerfvuilvrijwilligers en hun activiteit** mogelijk maakt. Samen met deze module ontwikkelde Mooimakers een applicatie die alle burgers in de app stores kunnen downloaden. Met deze app kunnen vrijwilligers registreren waar, wanneer en hoeveel zwerfvuil ze opruimen. De module laat lokale besturen daarnaast toe om een beter zicht te krijgen op de geografische spreiding van de vrijwilligersactiviteit en om de intensiteit te monitoren. Zo kunnen ze hun eigen werking (de inzet van personeel en eigen opruimploegen) hierop afstemmen.

Evolutie platform

5.5.2. Resultaten en bevindingen

Begin mei 2022 zijn er 134 lokale besturen actief aan de slag met Mijn Mooie Straat. 52 lokale besturen zitten op dat ogenblik in de demofase. Zij hebben al een persoonlijke demoesessie gehad, Mooimakers wacht op hun feedback over een effectieve deelname.

De meeste lokale besturen maken gebruik van de vuilnisbakkenmodule (120 van de 134). Op de tweede plaats volgt de meldingenmodule (45 lokale besturen). Momenteel zijn er 23 lokale besturen die actief aan de slag zijn met de vrijwilligersmodule die in december gelanceerd werd. Bij enkele lokale besturen maken ze al gebruik van de vrijwilligersmodule, maar wordt deze nog niet actief gepromoot. Het hele platform registreerde sinds de start 29.400 meldingen geregistreerd, waarvan er 4.400 via het burgermeldpunt of de app binnen kwamen. Ondertussen zijn er ook al meer dan 24.000 geïnventariseerde afvalpunten en 426.363 uitgevoerde metingen geregistreerd.

Het professionele onderdeel van Mijn Mooie Straat telt meer dan 1.000 unieke accounts voor medewerkers van lokale besturen. Daar zitten ook veel algemene accounts tussen, die door meerdere mensen tegelijk gebruikt worden. Het werkelijke aantal gebruikers is dus nog een veelvoud van die 1.000 unieke accounts. We noteren momenteel ongeveer 250 tot 300 sessies per dag, of 1.100 sessies per week. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van januari 2021. Als we kijken naar het afgelopen jaar komen we aan meer dan 54.000 sessies.

De app voor de zwerfvuilverwilligers die gelanceerd werd in januari 2022, en waarvan de bekendmaking bij de burgers via het lokaal bestuur gebeurt, telt momenteel al 1.645 unieke gebruikers (1.051 op Android en 594 op iOS). Zij registreerden samen 1478 opruimacties.

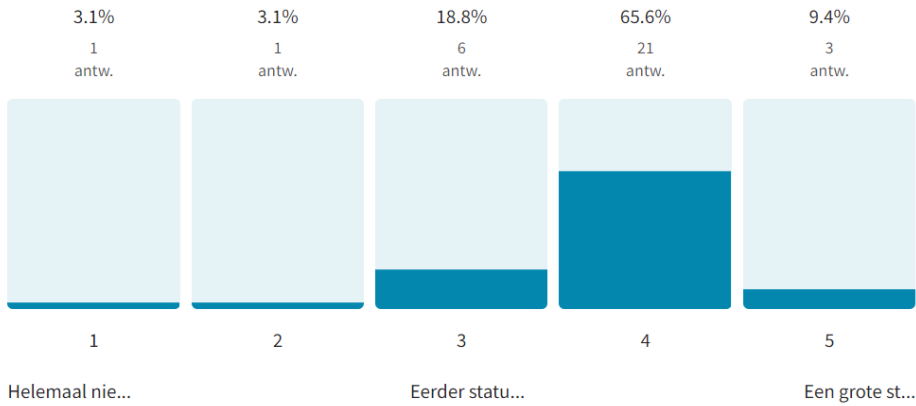
In 2022 noteerden we alvast 1.000 unieke bezoekers op de site van Mijn Mooie Straat. De maand ervoor waren er dat nog maar 150.

In 2021 zette Mooimakers een beperkte online tevredenheidsenquête op bij de gebruikers. Er waren 32 respondenten. Hieronder nemen we enkele resultaten over.

In welke mate was de introductie van Mijn Mooie Straat een stap vooruit binnen de werking van uw lokaal bestuur?

32 van 32 mensen hebben deze vraag beantwoord

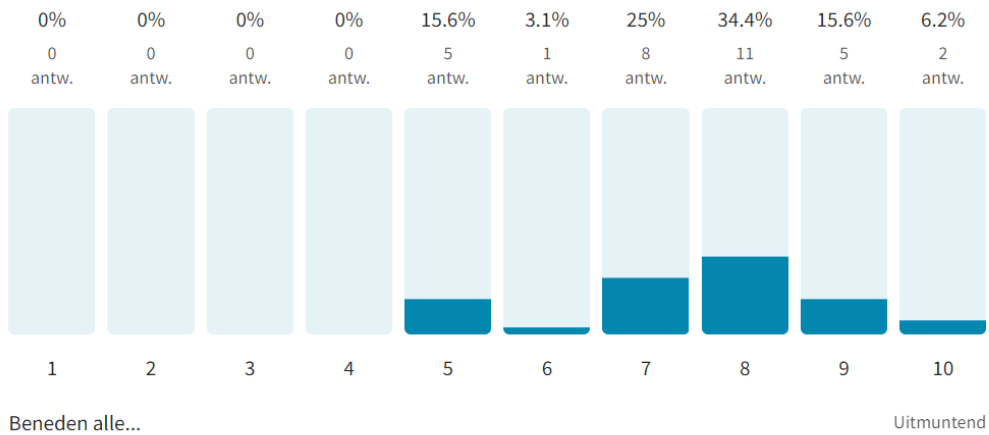
3.8 Gemiddelde beoordeling

Hoe zou u uw algemene ervaring met Mijn Mooie Straat beoordelen?

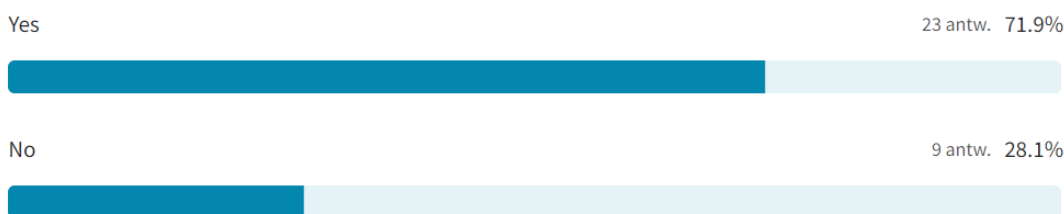
32 van 32 mensen hebben deze vraag beantwoord

7.5 Gemiddelde beoordeling

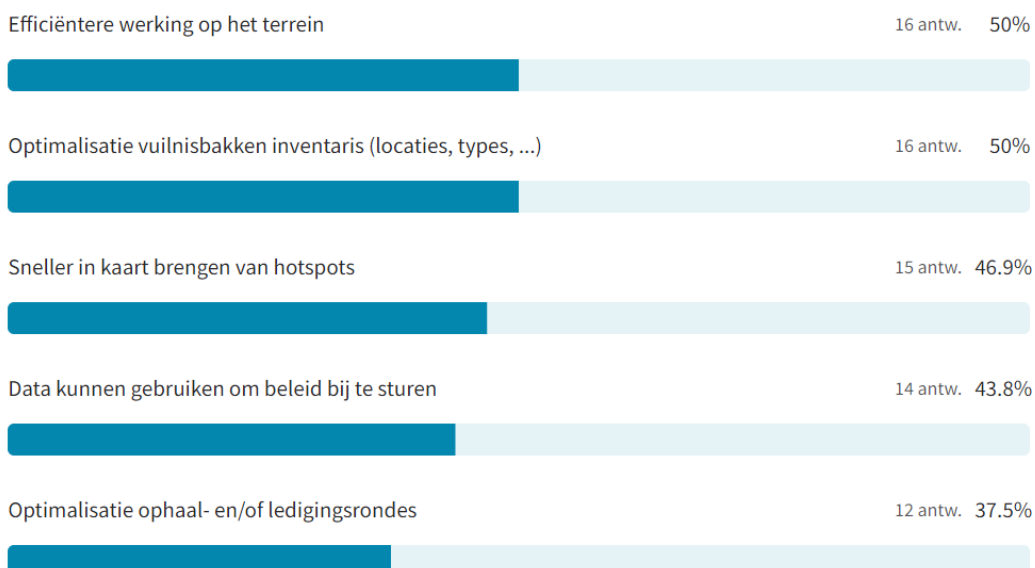

Heeft Mijn Mooie Straat al **zichtbare resultaten** opgeleverd binnen uw werkingsgebied?

32 van 32 mensen hebben deze vraag beantwoord

De bevraging polste ook naar zichtbare resultaten van het platform. De antwoorden hebben vooral betrekking op de aanpak en de efficiëntere werking van de straatvuilnisbakken (wat logisch is gezien het feit dat 90 procent van de gebruikers de vuilnisbakkenmodule gebruikt).

5.5.3. Praktijkvoorbeelden

Afvalintercommunale IDM maakte als eerste gebruik van het burgermeldpunt voor sluikestorten, en kwam hier ook graag mee naar buiten tijdens het persmoment voor de lancering van de week van de handhaving in 2020. Zowel de politie als de afvalintercommunale zelf zijn zeer lovend over het meldpunt. Volgens hen gaat het sneller en is het doeltreffender. IDM legt de resultaten van het meldpunt naast camerabeelden, en probeert zo sluikestorters te identificeren.

De stad Turnhout bevestigt dat Mijn Mooie Straat de aanpak van zwerfvuil en sluikestort sneller en efficiënter laat verlopen. Het stadspersoneel is hier dankbaar voor. Door de digitalisering

via een tablet doet Mijn Mooie Straat de papieren rompslomp verdwijnen. Turnhout was al lang vragende partij om hun zwerfvuilverwilligers toegang te geven tot de applicatie. Mooimakers gaf hier gehoor aan, sinds eind 2021 kunnen de vrijwilligers hun meldingen via Mijn Mooie Straat doorgeven aan de gemeentearbeiders. Zo kunnen die het afval sneller en efficiënter ophalen. Turnhout maakt voor het beheer van 250 straatvuilnisbakken ook gebruik van het onderdeel Vuilnisbakkenplan in Mijn Mooie Straat.

Ook **Nijlen** is overtuigd van de meerwaarde van de meldingsmodule van Mijn Mooie Straat. De zwerfvuilverwilligers in de gemeente maken hier gebruik van om zwerfvuil- en sluikestortmeldingen door te geven. Als ze een volle vuilniszak bijeen hebben geraapt en die ergens te velde laten staan, kunnen ze met een paar eenvoudige kliks de gemeentediensten laten weten waar ze die zak kunnen ophalen of waar zich een sluikestort bevindt.

5.6. Vlaamse partners

5.6.1. Structurele samenwerking Vlaamse partners

Het versterken van het zwerfvuil- en sluikestortbeleid vraagt een nauwere samenwerking met verschillende Vlaamse overheden en overheidsbedrijven die het openbaar domein beheren en onderhouden. Mooimakers sloot samenwerkingsprotocollen af met De Lijn, Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) en De Vlaamse Waterweg (DVW). Ook met andere Vlaamse overheden startten we de samenwerking op, die werden alleen niet geformaliseerd via een samenwerkingsprotocol. Dat is het geval voor de samenwerking met de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Agentschap Natuur en Bos (ANB) en Sport Vlaanderen.

Dit zijn allemaal belangrijke stappen in het verder uitbouwen en uitdiepen van de structurele samenwerking op Vlaams niveau. Partijen bundelen de krachten om zwerfvuil en sluikestort te vermijden door te werken aan een integraal beleid, gestoeld op de zes pijlers van Mooimakers: infrastructuur, omgeving, sensibilisering, participatie, handhaving en later preventie. We startten structureel overleg op om de samenwerking op te volgen.

Ook met verschillende provinciale domeinen en andere bovenlokale partners lanceerde Mooimakers samenwerkingsverbanden op. Denk maar aan de Port of Antwerp (zie boven: onderzoeksproject sensibiliserende bermborden haven van Antwerpen), De Hoge Rielen, provinciaal groendomein Vrijbroepark,...

5.6.2. Ondersteuningstrajecten (coaching)

Binnen de opgestarte samenwerkingen, maar evengoed ad hoc, ontstonden specifieke ondersteuningstrajecten om zwerfvuil en sluikestorten terug te dringen. Deze trajecten bestaan uit coaching (intensieve opvolging en begeleiding vanuit Mooimakers) en financiële ondersteuning. Drie types van projecten kwamen in aanmerking voor ondersteuning:

- **Onderzoek en analyse:** Als uitdagingen of knelpunten rond zwerfvuil en/of sluikestort nog onvoldoende gekend zijn (doelplaats, doelgroep, grensoverschrijdende samenwerking,...), kan een onderzoek en analyse uitgevoerd worden binnen een coachingtraject.

- **Innovatieve projecten:** Deze vernieuwende projecten omvatten maatregelen die nog niet eerder, of toch zeker niet in een soortgelijke situatie of op een vergelijkbare doelplaats, werden getest of uitgevoerd.
- **Sensibilisering en communicatie:** Mooimakers ondersteunt projecten en maatregelen rond sensibilisering en communicatie.

Agentschap Wegen en Verkeer (AWV)

- Het AWV is een cruciale partner in de strijd tegen zwerfvuil en sluikstort, aangezien de autosnelwegparkings bij de drie slechtst scorende type-omgevingen horen. In 2018 werd een ingrijpend proefproject tegen zwerfvuil en sluikstort opgestart op negen autosnelwegparkings en vier carpoolparkings, verspreid over Vlaanderen (zie boven).
- AWV stelde jaarlijks de afficheborden langs de snelwegen gratis ter beschikking voor communicatiecampagnes rond zwerfvuil. De affichecampagnes werden steeds geflankeerd door een mediacampagne.
- Op negen carpoolparkings in Limburg werden hoezen met een boodschap van Mooimakers over signalisatieborden getrokken ("Bedankt om niets achter te laten op deze parking"). De signalisatieborden worden maar enkele weken per jaar gebruikt door AWV. De rest van het jaar kan Mooimakers via de overtrekhoezen communiceren.
- AWV richtte in 2016 een interne werkgroep rond milieuhandhaving op. Mooimakers is lid van deze werkgroep sinds de startvergadering in juli 2016.
- Tijdens de Week van de Handhaving registreerde en rapporteerde AWV hun handhavingsacties via de modules op de website van Mooimakers. Flankerend ontwikkelde Mooimakers de opleiding "professioneel communiceren" op maat van de medewerkers van AWV.
- In 2021 startten AWV en Mooimakers samen met andere partners een proefproject op rond cameratoezicht op de autosnelwegparking in Peutie (zie boven). Het proefproject slaagde erin om de sluikstortproblematiek terug te dringen. De resultaten worden gedeeld op Vlaams niveau en worden gebruikt om ook op andere probleemlocaties (bv. Cargovil) een vergelijkbare werking op te zetten.

De Vlaamse Waterweg (DVW)

- Mooimakers ondersteunde DVW bij het opzetten van opruimacties, door gratis opruimmateriaal aan te bieden. Het gaat bijvoorbeeld om de opruimactie 'Schone Maas', die DVW elk jaar samen met de Nederlandse collega's organiseert, afwisselend aan de Nederlandse en de Vlaamse winterbedding van de rivier.
- Van 2018 tot en met 2021 ondersteunt Mooimakers een langdurig monitoringproject (burgeronderzoek via *citizen science*) van het zwerfvuil op de oevers van de Maas (Schone Rivieren). Ook de lokale besturen en het Regionaal Landschap Kempen en Maasland zijn bij dit ambitieuze project betrokken.
- Mooimakers nam een actieve rol op als partner in het Interreg project *Litter Free Rivers and Streams (LIVES)*, waar onder ander andere de Vlaamse Waterweg, Vlaamse Milieumaatschappij en de OVAM projectpartners zijn. Het project LIVES richt zich op het terugdringen van plastic afval in de Maas. Mooimakers coördineerde een traject rond handhaving aan de Maas.
- De Vlaamse Waterweg participeerde in de Week van de Handhaving en de rondetafels die Mooimakers organiseerde rond handhaving.

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

- Mooimakers en de VMM hebben geen formeel samenwerkingsprotocol uitgewerkt, maar werken samen via een structureel overlegorgaan dat minstens twee keer per jaar gezamenlijke acties en doelstellingen rond zwerfvuil en sluikstort bespreekt.
- Aan de Kleine Nete startte Mooimakers samen met de VMM, Sport Vlaanderen, de lokale besturen, afvalintercommunale IOK en de kajakverhuurders een integraal traject (2018-2020) op om zwerfvuil/drijfvuil terug te dringen. De volledige kajakroute vormde het actieterrein, het traject loopt van Retie tot Grobbendonk. Op alle pijlers werden acties ondernomen. We deelden de goede praktijken en de ontwikkelde materialen ook met de peddelroutes Waasland en Dijle, die met gelijkaardige problemen kampen.
- Aan de Dijle in Leuven werkten Mooimakers, de VMM en verschillende stadsdiensten samen om de sluikstortproblematiek bij een woonwagenterrein in Leuven aan te pakken. Het project begon in 2018. We plaatsten onder andere een drijfvuilvanger en we zetten een participatief traject op met de bewoners.
- In november 2019 lanceerden Mooimakers en de VMM een traject aan de Nieuwe Kale, een korte en onbevaarbare waterloop in het havengebied van Gent. Aan de waterloop zijn verschillende probleemzones waar zwerfvuil en sluikstort zich opstapelen. Samen met alle stakeholders wordt een plan van aanpak opgesteld. Er zal onder andere een drijfvuilvanger geplaatst worden.
- In het kader van het LIVES-project plaatste VMM meer dan 10 drijfvuilvangers in het stroomgebied van de Maas en de Demer. In de Kleine Gete (Zoutleeuw en Landen) monitorde Mooimakers de impact van drie drijfvuilvangers. Op basis van de resultaten werd een plan van aanpak opgemaakt met verschillende maatregelen om het zwerfvuil dat in de waterloop terecht komt terug te dringen.

Communicatie kajakroute

Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn

- De Lijn beheert zelf nagenoeg geen bus- en/of tramhaltes. Dat doen de lokale besturen. Mooimakers besteedde samen met de openbaar vervoersmaatschappij dan ook vooral aandacht aan het globale beleid en eventuele aanbevelingen voor lokale besturen. We vroegen De Lijn om adviezen rond de 'ideale vuilnisbak' op te nemen in het gesubsidieerde aanbod voor halteaccommodatie.
- Aan haltes van het openbaar vervoer vormen vooral sigarettenpeuken een probleem (ongeveer twee derde van het aantal stuks). Daarom onderzocht Mooimakers de impact van peukenrecipiënten op drukke busstations in 2021 (zie boven). Dit onderzoek was een vervolg op een eerder onderzoek uit 2017, waarbij een extern onderzoeksbureau in opdracht van Mooimakers naging wat het effect is van bijkomende kaders rond de bestaande peukentegels. De Lijn engageerde zich om de uitrol van deze maatregel – het plaatsen van een goed zichtbare peukenpaal - op alle drukke busstations in Vlaanderen te ondersteunen.

Overige trajecten

- Mooimakers startte in 2019 een ondersteuningstraject op voor het verblijfdomein De Hoge Rielen. Het project werd tijdelijk stopgezet door de coronacrisis, die een zware impact had op de werking van De Hoge Rielen.
- Tijdens een overleg met de afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken) sprak Mooimakers af om een aantal hotspots op wegen (ronde punten, kruispunten en bruggen) aan te pakken. Bij het uitwerken van een plan van aanpak bleek dat voornamelijk andere partners (AWV en Port of Antwerp) de wegen beheren en onderhouden. Voor het vervolg betrokken we dan ook de Port of Antwerp.
- Mooimakers werkte samen met havenbedrijf Antwerpen (Port of Antwerp) binnen het kader van de bredere samenwerkingsovereenkomst tussen het havenbedrijf Antwerpen en de OVAM. Mooimakers ondersteunde de opstart van het 'Keep it Clean' project, waarbij verschillende servicepunten (vuilnisbakken en sanitair aangeduid via signalisatie op hoogte) werden geïnstalleerd. In 2021 plaatsten Mooimakers en het havenbedrijf 9 sensibiliserende berrmborden ("geef je afval een lift tot de vuilnisbak") op strategische invalswegen (zie boven).

Infofiche

- Op 16 december 2019 organiseerde Mooimakers in het Vlaams Wierlercentrum Eddy Merckx een rondetafel over de aanpak van zwerfvuil op buitensportevenementen. Verschillende sportfederaties, organisatoren van evenementen, lokale besturen en afvalintercommunes namen deel. De belangrijkste uitdagingen en noden werden verwerkt in een infofiche 'zwerfvuilarme buitensportevenementen'. Daarnaast schreef Mooimakers samen met de OVAM en Bond Beter Leefmilieu mee aan de inspiratiegids 'duurzame sportevenementen' die in 2021 werd gepubliceerd.
- Tijdens de zomer van 2020 werkten Mooimakers en Agentschap Natuur en Bos een sensibiliserende campagne uit om bezoekers van natuurgebieden bewuster te laten omgaan met afval. Deze actie kaderde in de bredere campagne 'Samen voor een propere zomer', naar aanleiding van de druk die de coronacrisis legde op binnenlandse natuur- en recreatiedomeinen.

6. Doelplaatsenaanpak

De doelplaatsenaanpak maakt deel uit van veel verschillende acties die Mooimakers onderneemt. Een doelplaats is een locatie die extra gevoelig is voor zwerfvuil en sluikstort, en die dus bijzondere aandacht en alertheid vraagt. De coachingtrajecten, proefprojecten en Projecten zwerfvuil en sluikstort pakken doelplaatsen aan. Voor extra 'zwerfvuilgevoelige' plaatsen zoals openbaar vervoerstopplaatsen, autosnelwegparkings of afvalverzamel punten zijn de voorbije jaren specifieke acties uitgewerkt. Ook de communicatiecampagnes besteden aandacht aan deze doelplaatsen. *(die komen later in dit document nog aan bod)*

7. Bedrijventrajecten

7.1. Evolutie over 6 jaar

Mooimakers wil zwerfvuil al bij de bron aanpakken. Dat kan door al op productieniveau en/of distributieniveau in te grijpen, bij producten en verpakkingen die op het einde van hun levenscyclus vaak zwerfvuil worden.

Stap één in deze aanpak was het opstellen van een lijst met de meest voorkomende 'zwerfvuilgevoelige' producten. Die lijst is gebaseerd op gedetailleerde analyses, eerdere fractietellingen en visuele waarnemingen. We houden deze lijst continu up to date. Na het opstellen van de lijst volgden onderzoeken naar innovatieve manieren om deze producten en verpakkingen aan te pakken. Het onderzoek door de Universiteit van Hasselt rond de pizzadozen is één van deze studies (zie hoofdstuk rond onderzoeks- en proefprojecten).

Voor het toenmalige Indevuilbak, later Mooimakers, waren bedrijven in 2016 een nieuwe doelgroep. Aanvankelijk werd vooral ad hoc gewerkt en gezocht naar partners die al actief zwerfvuil bestreden of open stonden voor samenwerkingen rond deze problematiek. Voorbeelden hiervan zijn bedrijven en organisaties zoals Colruyt Group, Comeos en Landelijke Gilden/Boerenbond.

Enkele concrete projecten uit die periode zijn de volgende:

Comeos - Retail Clean Up Days (2016 – 2017). Handelaars en winkeliers namen hun eigen terreinen én de directe omgeving rond hun terreinen onder handen. Elke winkel engageerde zich om in een straal van 25 meter zwerfvuil op te ruimen. Mooimakers voorzag alle deelnemers van opruimmateriaal en verzorgde de communicatie rond de opruimacties. Elke actie ging gepaard met een communicatiecampagne om ook de bezoekers van de deelnemende winkels op te roepen om geen afval op de grond te gooien. In 2017 deden in meer dan 300 steden en gemeenten in heel België 1.300 winkels mee met de opruimactie.

Colruyt Group heeft zijn supermarktparkings uitgerust met vuilnisbakken (zelfs met selectieve inzameling), om zo het zwerfvuil te verminderen. De vuilnisbakken reduceerden het zwerfvuil op de parkings van de testwinkels met ongeveer 20 procent, zonder noemenswaardige neveneffecten. Een studie die Mooimakers liet uitvoeren, toonde aan dat het plaatsen van afvaleilanden (restafval – PMD) niet leidt tot extra afval.

Mooimakers maakte voor Colruyt ook een video om de vrachtwagenchauffeurs en onderaannemers van de warenhuisgroep te sensibiliseren. Het filmpje wordt getoond in het wachtklokaal van de chauffeurs. Via de Mooimakers-website is het filmpje ook beschikbaar voor andere geïnteresseerden. Colruyt voorziet zijn eigen vrachtwagens van stickers met de boodschap 'Samen voor minder zwerfvuil'. Een boodschap voor de chauffeur én voor de andere weggebruikers. Mooimakers voorziet een eigen versie van dergelijke stickers.

Infrastructuur op Colruyt-parking

In 2017 heeft Mooimakers twee unieke **'used packshots'-campagnes** gevoerd. Tijdens deze opvallende acties haakte Mooimakers telkens een week lang in op de reclamecampagnes van andere merken. Beeld en slogan werden creatief gerecycleerd met een afgeleid vervolgbeeld, dat oproept om de lege flesjes en blikjes in de vuilnisbak te gooien. De campagne was een primeur. Het was de eerste keer in Vlaanderen dat zes drankenproducenten (verspreid over de twee campagnes) afstand deden van de exclusiviteit die ze normaliter hebben in het straatbeeld om gezamenlijk te strijden voor minder zwerfvuil.

In samenwerking met **Q8, Coca-Cola en Autogrill** pakte Mooimakers in 2018 de **parkings langs de E34 te Ranst** (één parking in elke rijrichting) aan om het zwerfvuilprobleem te verminderen. De rolcontainers werden zichtbaar gemaakt met fluo-tape en kregen een bedankingsboodschap ('*keep it clean, thank you*'). Hoge vlaggen en tags op de grond maakten de containers en vuilnisbakken sneller vindbaar. Daarnaast kwamen er specifiek voor rokers asbakken bij, en onderzochten we of het aantal vuilnisbakken volstaat.

Nog in 2018 lanceerde Mooimakers een projectoproep om de bedrijvenaankpak structureler vorm te geven. Dat deden we samen met BeWaPP, om bedrijven die zowel in Vlaanderen als in Wallonië actief zijn een uniforme aanpak aan te bieden. De bedrijven konden aanspraak maken op een financiering tot maximaal 15.000 euro voor hun acties tegen zwerfvuil en sluikestort.

Deze projectoproep bestond uit:

- Een quickscan, die de huidige situatie schetst, als startpunt van het traject.
- Een projectvoorstel met actiepunten en budgettering.
- Mooimakers nam de ingestuurde voorstellen onder de loep en gaf de bedrijven feedback.
- Ze gingen zelf aan de slag en rapporteerden op het einde van de projectperiode (hoogstens één jaar).

Mooimakers zette deze projectoproep in 2021 stop. Het canvas werkte niet goed. De diversiteit binnen de doelgroep van bedrijven is te groot om onder één type project(oproep) te vangen. COVID-19 had ook een grote impact gehad op ondernemingen. Zwerfvuil was (hopelijk tijdelijk) helaas even geen prioriteit meer voor veel bedrijven.

In juli van 2019 ging bij Mooimakers een bedrijvencoach aan de slag om geïnteresseerde bedrijven intensiever te begeleiden en te ondersteunen. We gingen ook scherper focussen op retail en fast food/take away, gezien on-the-go-consumptie de belangrijkste bron van zwerfvuil is. Om de problematiek te tackelen, zetten we projecten op met tankstations, hamburgerketens, take-away restaurants, frituren, voetbalclubs, ziekenhuizen,...

Enkele concrete voorbeelden:

Retailketen **Makro** startte een coachingsproject op voor een totaalaanpak rond zwerfvuil. De vestiging in Deurne is de locatie voor het pilootproject.

Het **Sint-Maarten ziekenhuis** in Mechelen zette een project op rond peuken. De vuilnisbakken op de parking en in de zone rond het ziekenhuis kregen ook een andere plek.

Mooimakers bundelde de krachten met **Flanders Classics**. Het eerste evenement waar we samen zwerfvuil zouden aanpakken, moest de Ronde Van Vlaanderen van 2020 worden, maar COVID-19 gooide roet in het eten. Het zou tot 2022 duren voor we de samenwerking echt konden aftrappen. Een integrale aanpak moest er voorzorgen dat het een proper evenement was.

Communicatiemateriaal Ronde van Vlaanderen

Samen met **Vayamundo Wandelsport Vlaanderen** organiseerden we activiteiten op de acht populairste wandelingen van de WalkOn-wandelingen. Dat is een reeks van 30 wandelingen, verspreid over een jaar, waarbij telkens een deel van het inschrijvingsgeld naar een goed doel gaat. Het activatieteam van Mooimakers spoorde de wandelaars aan om tijdens hun wandeling zwerfvuil op te ruimen. Mooimakers voorzag het opruimmateriaal en zorgde voor inzamelpunten voor het verzamelde afval. Aan de organiserende clubs boden we sensibiliserend communicatiemateriaal aan (affiches, bermbordjes voor op de wandeling en informatie over de afbraaktijden). In totaal stapten zo'n 25.000 wandelaars mee met de acht WalkOn-wandelingen.

Via het project **Veilig aan Zee** ijveren de redders aan de Belgische kust al meerdere jaren voor een proper strand. Ze moedigen de vele strandbezoekers elk jaar opnieuw aan om het strand netjes te helpen houden. Het project van de afvalzakjes op het strand heeft al verschillende jaren op rij zijn vruchten afgeworpen, in 2019 zijn we op hetzelfde elan voortgegaan. Strandgangers konden aan displays gratis afvalzakjes krijgen, placemats in horecazaken langsheen de kust maakten de (dag)toeristen bewust van de zwerfvuilproblematiek.

In 2019 nam **vzw Cargovil Plus**, de verantwoordelijken van het gelijknamig bedrijventerrein, in dialoog met de lokale overheden Zemst, Vilvoorde en Grimbergen en de bedrijvencoach van Mooimakers het initiatief om het bedrijventerrein zwerfvuil- en sluikestortvrij te maken en te houden. Onder het motto 'Niemand schuldig, iedereen verantwoordelijk' roept Cargovil iedereen op om zijn of haar steentje bij te dragen. Naast actieve opruimacties tijdens de Lenteschoonmaak en World Cleanup Day ruimen de aanwezige bedrijven maandelijks het terrein op.

Opruimactie Cargovil

De Koel, een commercieel centrum in Pelt, en het gemeentebestuur dokterden samen een integrale aanpak van zwerfvuil uit. Zo kwamen er sorteereilanden die klanten de mogelijkheid geven om peuken, blikjes en papier correct te sorteren. Wobblers en affiches vragen op een ludieke, maar duidelijke manier om afval correct weg te werpen. De gerichte aanpak beoogt een gedragsverandering in Pelt. De Koel is een pilootproject voor hoe gemeentebesturen, handelaars, klanten en de lokale school samen het zwerfvuil kunnen bannen en hun afval ook buitenshuis kunnen sorteren. Het project met De Koel leidde tot een communicatietoolbox voor bedrijven (met affiches en wobblers) dat Mooimakers ter beschikking stelt via de webwinkel.

Welkomstbord De Koel - Pelt

Mooimakers ondersteunde **Buurtsuper** door communicatie voor de supermarkten en de communicatiekanalen van de keten te voorzien, opruimacties te faciliteren en afvaleilanden ter beschikking te stellen. De bedrijvencoach leverde advies en begeleiding op maat.

De integrale aanpak bij bedrijvenzone Cargovil, commerciële zone De Koel in Pelt en Buurtsuper resulteerde in drie draaiboeken. Alle partners kregen die draaiboeken van Mooimakers en kunnen er zelf mee aan de slag.

In het voorjaar van 2021 zat Mooimakers tijdelijk zonder bedrijvencoach en was er een vacuüm van enkele maanden voor een nieuwe coach aan boord kwam. Vanaf september 2021 werkte die vooral op het heractiveren van de opgestarte projecten. Het opstellen van een duidelijk samenwerkingscharter met de beschrijving van de rollen, verantwoordelijkheden en het takenpakket van elke partner gaf het hernieuwde startschot om nieuwe projecten op de rails te zetten.

Het zwerfvuilcharter (waarover verder in de tekst meer) bracht nieuwe sector, zoals de **transportsector en bouwsector**, in het vizier van Mooimakers. Beide sectoren communiceerden over de zwerfvuilproblematiek via hun respectievelijke vakbladen en verkenden andere samenwerkingsmogelijkheden. Bij de transportsector ging het over het betrekken van het Agentschap Wegen en Verkeer bij de onderhandelingen met Febetra & TLV over mogelijke oplossingen voor het zwerfvuil op en rond snelwegparkings. Bij de bouwsector ging het over het opzetten van acties op werven, het sorteren op werven, het omgaan met waaiafval en het overtuigen van arbeiders om klein afval (normaal zwerfvuil) mee te nemen en te sorteren op hun eindlocatie.

De bedrijvencoach ging het gesprek aan met de **Jupiler Pro League** om het zwerfvuil in en rond voetbalstadions te beperken, maar die communicatie verliep moeizaam. Een van de mogelijkheden is het opzetten van een gezamenlijke werking met FostPlus. Concreet plant de Pro League een zwerfvuilactie in het tweede kwartaal van 2022.

Er start ook een samenwerking met de **benzinstations van TotalEnergies**. Die focust op de aanpak van zwerfvuil aan de pompen, op de wandelpaden en de parking, en rond de picknicklocaties. In 2022 is het plaatsen van de juiste vuilnisbakken en communicatie hierrond voorzien.

De bedrijvencoach van Mooimakers begeleidt ook sectororganisaties **Fevia** en **Comeos** om de zwerfvuilproblematiek op de agenda te zetten bij hun leden. In 2022 willen we deze samenwerking verder versterken.

8. Participatie

Lokale besturen, Vlaamse partners en bedrijven zijn voor Mooimakers onmisbare bondgenoten in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort. Ook verenigingen, scholen en zeker burgers kunnen hun steentje bijdragen en mee hun schouders zetten onder propere straten en buurten. Mooimakers ondersteunt hen daarbij op alle mogelijke manieren.

8.1. Ondersteuning betrokken actoren

8.1.1. Burgers engageren

Mooimakers werkt hard en intens samen met tal van partners in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort, maar veruit de grootste doelgroep zijn de Vlaamse burgers. Een belangrijke doelstelling van Mooimakers is dan ook om deze burgers te engageren en te stimuleren om eerst en vooral zelf geen zwerfvuil en sluikestort achter te laten, en om daarnaast mee te ijveren voor propere buurten. Het sterkste middel tegen zwerfvuil en sluikestort is een brede maatschappelijke beweging.

Daarom zet Mooimakers sterk in op (structurele) communicatie en sensibilisering naar deze doelgroep. We helpen burgers ook met opruimmateriaal. Zo proberen we iedereen die zich (actief) wil inzetten voor een propere omgeving zo goed mogelijk te ondersteunen.

Onze eigen sociale mediakanalen en nieuwsbrieven (zie verder) zijn dankbare media om burgers op regelmatige basis te inspireren, informeren en enthousiasmeren. Door hen een platform te geven, voelen de burgers zich nog sterker betrokken bij de problematiek. Ze worden deel van de oplossing, niet van het probleem. Dat deze aanpak werkt, blijkt uit de sterke groei van de zwerfvuilvrijwilligers die zich intussen fier 'Mooimakers' noemen. Op die evolutie zijn we bij Mooimakers bijzonder trots.

We roepen onze 'Mooimakers' regelmatig op om actie te ondernemen en op 'zwerfvuilpad' te gaan, onder andere tijdens onze jaarlijkse campagne 'Lenteschoonmaak'. Naast de Lenteschoonmaak-campagne zet Mooimakers ook in op andere campagnes en activiteiten in heel Vlaanderen. Op die manier proberen we ook het publiek te bereiken dat niet of minder actief bij Mooimakers – of de zwerfvuilproblematiek - betrokken is.

8.1.2. Materiële ondersteuning (opruim- en communicatiemateriaal)

De materiële ondersteuning van Mooimakers bestaat uit het voorzien van communicatie, activiteiten en opruimmateriaal. Dat aanbod kan iedereen terugvinden op onze webwinkel.

Mooimakers herzielt en optimaliseert het aanbod van de webwinkel regelmatig. De webwinkel begon als een gratis aanbod voor lokale besturen, waar ze een eenmalige bestelling van opruimmateriaal konden plaatsen. Vanaf 2017 is het aanbod verder uitgebreid. Anno 2022

biedt de webwinkel een aanbod op maat voor lokale besturen (gemeenten, steden en afvalintercommunales), Vlaamse partners, politiezones, bedrijven, scholen, verenigingen en particulieren.

*Personaliseerbare
affiche*

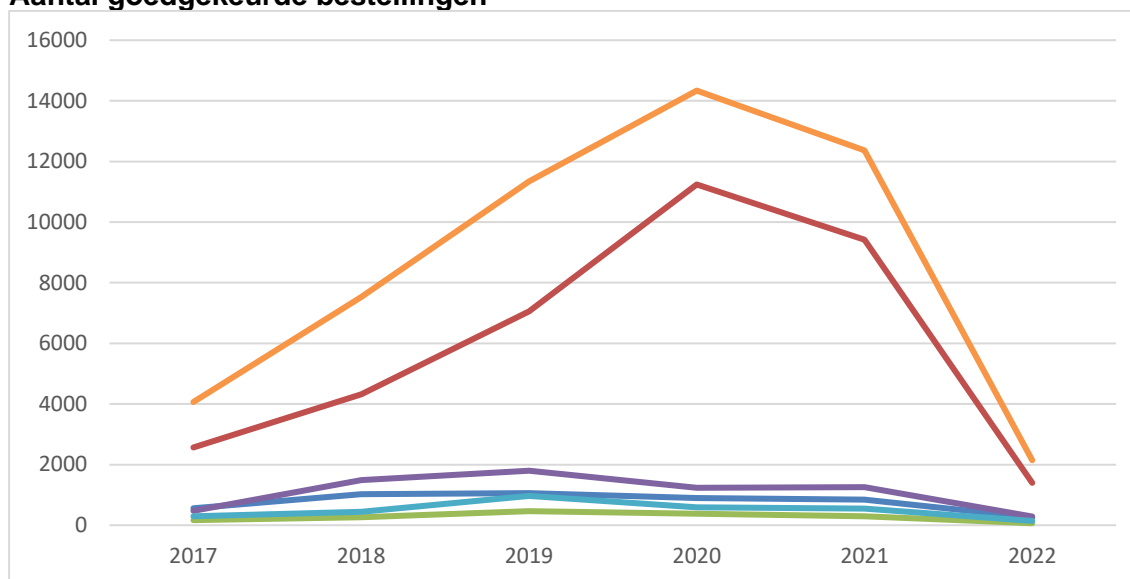
Mooimakers hanteert een quotasysteem voor bepaalde producten, zoals het opruimmateriaal. Zo garanderen we een duurzaam gebruik en spreiden we het materiaal over zoveel mogelijk Mooimakers. Dat quotasysteem evalueren we voortdurend. We bieden ook de nodige handvaten aan de lokale besturen om hun opruimmateriaal zo duurzaam mogelijk in te zetten (door middel van uitleensystemen, bewaarsystemen, tips en tricks rond goed onderhoud,...).

Het animatiemateriaal van Mooimakers bestaat onder andere uit zenuwspiraal en zwerfvuilpakken die lokale besturen kunnen uitlenen om aandacht te vragen voor de problematiek. Vanaf het voorjaar van 2022 voegen we Vuil Spel toe aan het aanbod, een nieuw spel rond zwerfvuil voor jeugdverenigingen.

Voor de campagnes maakt Mooimakers extra materiaal aan, zoals affiches, doeken, posts voor sociale media,... We voorzien telkens een mix van fysieke producten en downloadbaar digitaal materiaal.

Hieronder volgt een overzicht van het aantal bestellingen via de webwinkel. Door de jaren heen merken we een sterke toename.

Aantal goedgekeurde bestellingen

	Bestuur*	Particulier	Bedrijf	School	Vereniging	Totaal
2017	561	2561	171	473	297	4063
2018	1028	4315	260	1486	441	7530
2019	1059	7054	464	1798	966	11341
2020	893	11241	375	1236	593	14338
2021	845	9416	294	1257	551	12363
2022**	254	1397	65	287	141	2144

* Bestuur wordt in deze tabel gebruikt als verzamelterm voor gemeenten, steden, afvalintercommunales, Vlaamse partners en politiezones.

** De cijfers van 2022 lopen van 1 januari t.e.m. 22 maart.

Sinds 2017 zijn er in totaal 51.779 goedgekeurde bestellingen geplaatst bij de webwinkel van Mooimakers. In 2020 werd het grootste aantal bestellingen geplaatst, vooral dankzij een sterke toename van de bestellingen door particulieren. Bij scholen en verenigingen lag er een duidelijk piek in 2019. De COVID-19-regels en -beperkingen werkten deze twee tendensen in de hand.

Bestellingen opruimmateriaal

De opruimmaterialen zijn de populairste items in de webwinkel. De tabel toont het aantal bestellingen en het aantal bestelde stuks vanaf het begin in 2017 t.e.m. 22 maart 2022.

	Bestellingen	Aantal besteld	Besteld door				
			Bestuur*	particulier	bedrijf	school	vereniging
Fluovestje (V)	14738	108991	1076	10682	421	1647	1086
Fluovestje (K)	11578	103222	991	8286	214	1557	761
Handschoenen (V)	21103	179120	1385	16192	600	1782	1341
Handschoenen (K)	14809	165182	1285	10759	170	2032	816

55 van 103

Grijpstok (V)	26557	176502	1475	20529	762	2372	1538
Grijpstok (K)	18802	154469	1205	13939	295	2536	1016
PMD-zak (60L)**	790	39929	751	35	7	4	61
Restafvalzak (60L)**	1204	75790	1338	23	7	10	73

* Bestuur wordt in deze tabel gebruikt als verzamelterm voor gemeenten, steden, afvalintercommunales, Vlaamse partners en politiezones.

** Vuilniszakken van Mooimakers zijn in principe enkel beschikbaar voor lokale besturen.

Deze cijfers geven enkel bestellingen via de webwinkel weer. Voor speciale partnerschappen of eenmalige opruimacties levert Mooimakers ook opruimmateriaal uit. Die totalen zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Andere populaire producten

Naast het opruimmateriaal behoren volgende producten tot de meest bestelde producten.

Product	Aantal bestellingen	Aantal stuks	bestelde
Draagtas	8205	100945	
Balpen	1992	85737	
Autoafvalzakje	9740	59240	
Affiche krijtpapier 'spelen'	837	31406	
Opvouwbaar tasje	316	29122	
Kaftpapier	1940	26540	
Wandelzakjes	428	25334	
Sticker met logo	848	17743	
Leesboek Boeboeks	3852	14154	
Afvalrugzak	2912	9424	
Bermbord	3053	8643	

Communicatiemateriaal

Hieronder volgt een greep uit het communicatie-aanbod van Mooimakers:

Fysiek materiaal

Downloadbaar materiaal

Personaliseerbare posters 'Mooi gebaar', Social post 'Grondmasker', Kleurplaten 'Bedankt'

8.1.3. Acties in kaart brengen en zichtbaar maken van inspanningen

Er gebeurt al heel wat in Vlaanderen in de strijd tegen zwerfvuil en slukstort. Mooimakers engageert zich om deze acties zoveel mogelijk in kaart te brengen. We roepen dan ook iedereen op om alle opruimacties en opruimgebieden te registreren op de website van Mooimakers. Dat kan snel en eenvoudig. Heel wat lokale besturen roepen hun structurele zwerfvuilverwilligers nu al op om hun acties te registreren op onze website. Dit geeft de vrijwilligers de kans om actief hun acties te delen, maar het is ook handig dat de lokale besturen (en andere structurele vrijwilligers) weten welke delen van hun stad of gemeente al 'mooigemaakt' worden.

De actiekaart maakt een onderscheid tussen drie soorten engagementen:

- **Propere stoep:** Hier kunnen burgers zich engageren om letterlijk voor eigen deur te vegen en hun eigen stoep proper te houden.

Opruimgebied: Als vrijwilligers graag structureel op zwerfvuilpad gaan, vragen we hen om hun opruimgebied te registreren. Dit gebied kunnen ze dan als het ware 'claimen' op de website. De vrijwilligers kunnen regelmatig updates en foto's posten, om zo hun engagement nog meer in de verf te zetten. Deze vrijwilligers kunnen over het algemeen ook bij hun lokaal bestuur terecht om zich als structurele vrijwilliger te registreren, en krijgen het nodige opruimmateriaal ter beschikking.

- **Opruimactie:** Als vrijwilligers eenmalig een opruimactie wil organiseren, kunnen ze die registreren op de Mooimakers-website. Dit geeft de organisatoren de kans om breed over hun opruimactie te communiceren, de website kan ook een extra hulpmiddel zijn om mensen op te roepen om zelf deel te nemen aan een actie. Omgekeerd is het ook mogelijk voor

geëngageerde burgers om zelf op te zoeken of er opruimacties plaatsvinden in hun buurt, waar nog extra helpende handen welkom zijn.

De voorbije jaren registreerden vrijwilligers massaal propere stoepen, opruimgebieden en opruimacties op de actiekaart van Mooimakers. De registratiemodule blokkeerde zelfs al omdat de belangstelling zo groot was. Daarom besliste Mooimakers in 2021 om op de actiekaart standaard de 100 meest recente registraties te tonen, de oudere registraties zijn terug te vinden via de filter.

Tal van aanpassingen aan de actiekaart maken het moeilijk om een correcte inschatting te geven van het totale aantal geregistreerde propere stoepen, opruimgebieden en opruimacties. Zo maakte Mooimakers tot voor 2020 geen onderscheid tussen een propere stoep en een opruimgebied, en lag de focus eerder op het type opruimgebied: een stuk park, straat of plein.

Onderstaande cijfers geven daarom enkel het aantal geregistreerde acties weer van 2020 t/m februari 2022 (*onder voorbehoud van foutieve registraties*):

- 4.079 propere stoepen
- 7.646 opruimgebieden
- 289 opruimacties

8.2. Zwerfvuilcharter

De zwerfvuilcijfers van 2019 kenden een sterke toename in vergelijking met het jaar voordien (+14 procent). Minister van Omgeving Zuhal Demir drong aan op bijkomende acties door alle betrokken sectoren. Mooimakers organiseerde twee rondetafels met zowel publieke als private actoren. Die gesprekken resulteerden in het Vlaams zwerfvuilcharter.

Het Vlaams zwerfvuilcharter komt bovenop het reeds bestaande verpakkingsplan met de verpakkingsindustrie, en legt de nadruk op preventie en handhaving. Met dit actieprogramma zwerfvuil beschrijven we een aantal concrete acties op korte termijn (2021-2022) die belangrijk zijn in de strijd tegen zwerfvuil. Het charter legt de acties vast per stakeholder of groep van stakeholders.

De deelnemende actoren zijn de volgende:

- **Private actoren:** Fost Plus, Comeos, Tabaksindustrie, Belgische Brouwers, Fevia, Koninklijk Verbond van de industrie van waters en frisdranken, de Bouwunie, Vlaams Confederatie Bouw, Febetra, Transport en Logistiek Vlaanderen, Unizo, Pack4Food, Algemeen Boerensyndicaat, Landelijke Gilden, Boerenbond
- **Publieke actoren:** Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, 5 Provinciegouverneurs, Departement Omgeving, Provincie West-Vlaanderen, Agentschap Wegen en Verkeer, De Vlaamse Waterweg, De Vlaamse Milieumaatschappij, Agentschap voor Natuur en Bos, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, Mooimakers en Vlaams Minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Mooimakers werkte zelf verschillende acties uit in het kader van het zwerfvuilcharter en deelde haar expertise met de partners in het zwerfvuilcharter, zoals de bouwsector, Fevia, tabaksindustrie,.... Mooimakers organiseerde ook rapportagemomenten om de acties uit het zwerfvuilcharter op te volgen. In het najaar van 2021 rapporteerden de actoren een eerste

keer over hun acties. Deze rapportage werd overgemaakt aan het kabinet. In de loop van 2022 volgen er zo nog twee rapportagemomenten.

9. Educatie

9.1. Operatie Proper

Operatie Proper is in april 2017 gelanceerd als een pilootproject om scholen, verenigingen en groepen aan te moedigen om samen de handen uit de mouwen te steken voor een propere buurt. In september 2017 kende het project een doorstart, als vertrekpunt voor een jaarlijks terugkerend project.

Elk schooljaar werken de deelnemers een actieplan af, waarbij ze ondersteuning krijgen van het lokaal bestuur. Op het einde van een geslaagd parcours kunnen ze rekenen op een financiële beloning van Mooimakers.

Het actieplan stippelt een integrale aanpak uit, in en rond de school, de buurt of de thuishaven van de organisatie. De acties moeten tot een duurzaam resultaat leiden. De deelnemers krijgen een beloning als kers op de taart, maar de inzet vanuit een oprechte motivatie en betrokkenheid is het uitgangspunt van Operatie Proper. Dat geeft op langere termijn de beste garantie op het verderzetten van het engagement van de scholen, verenigingen of buurtgroepen.

Operatie Proper – beloning school

In 2021 zorgde Mooimakers voor een grondige inhoudelijke en praktische optimalisatie van Operatie Proper, op basis van voortschrijdend inzicht en feedback vanuit het werkveld. Zo hielden we rekening met het evenwicht tussen de inzet en de beloning, en met de vaststelling dat er een mismatch was tussen het educatieve aspect van het project en een aantal types van deelnemende verenigingen. Vanaf het schooljaar 2021-2022 is de doelgroep van het

project herleid tot scholen en jeugdverenigingen, met een sterkere focus op het educatieve traject voor kinderen en jongeren.

Andere verenigingen die zich inzetten voor een propere omgeving kunnen terecht bij hun lokaal bestuur, dat sinds 2022 een hogere vergoeding kan aanvragen voor opruimacties (van 500 naar 750 euro).

	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Basisscholen	121	239	394	405
Middelbare scholen	46	83	123	109
Verenigingen	30	59	99	100
Totaal	197	381	616	614
Bedrag beloningen	€159.438	€310.098	€492.750	€483.906

Overzicht beloonde deelnames Operatie Proper 2017-2021

	2021-2022
Basisscholen	532
Middelbare scholen	142
Verenigingen	78
Totaal	752

Overzicht inschrijvingen 2021-2022

Operatie Proper kende een gestage groei in de eerste drie schooljaren. De COVID-maatregelen, met de (gedeeltelijke) sluiting van scholen en strikte beperkingen voor jeugdactiviteiten, remden de groei van het project sinds 2020 af.

De inschrijvingen voor 2021-2022 liggen in de lijn van het jaar voordien, maar er zijn in verhouding iets meer scholen die meedoen. Door het aanpassen van de criteria is het totaal aantal deelnemende verenigingen teruggevallen, maar er nemen meer jeugdverenigingen deel dan voor de wijzigingen. Dat is een goede evolutie, die aansluit bij de koerswijziging voor Operatie Proper.

Basisscholen zijn sinds het begin van Operatie Proper de belangrijkste groep van deelnemers. In het schooljaar 2021-2022 bereikt Mooimakers bijna 20 procent van de basisscholen in Vlaanderen (531 op 2693 scholen).

Bij middelbare scholen is de interesse in Operatie Proper en andere acties tegen zwerfvuil kleiner. Daarom zet Mooimakers een aantal nudgingacties in. Tijdens het schooljaar 2017-2018 voerden de West-Vlaamse afvalintercommunales in West-Vlaanderen een pilootproject uit, gefinancierd door Mooimakers. Een tweede project '**Nudging op school**', waarbij 18 middelbare scholen uit heel Vlaanderen tijdens schooljaar 2020-2021 een succesvol traject aflegden, borduurde voort op dat pilootproject.

De waardevolle elementen uit beide projecten zijn verwerkt in het nieuwe concept van Operatie Proper en zetten we verder via **The Litter Challenge**, in samenwerking met een externe partner (zie partnerschappen – The Litter Challenge).

The litter challenge 2021

Vanaf 2017 zijn 247 gemeenten en steden bij het project betrokken (geweest), met een goede provinciale spreiding: 55 in Vlaams-Brabant, 63 in Antwerpen, 26 in Limburg, 56 in West-Vlaanderen en 47 in Oost-Vlaanderen. Om de gemeenten en steden te ontlasten, nemen een aantal afvalintercommunales de verantwoordelijkheid voor het project. Dat gebeurt in samenspraak met de steden en gemeenten.

9.2. Educatief aanbod

9.2.1. Thematische jeugdliteratuur

Om lagere schoolkinderen te inspireren om mee te helpen in de strijd tegen zwerfvuil lanceerde Mooimakers in 2018 samen met de bekende jeugdschrijver Marc De Bel en Uitgeverij Pelckmans een **leesboek van de Boeboeks**: 'De wraak van ridder Piepus'. In april 2018 ontving elk derde leerjaar in Vlaanderen een exemplaar van het boek en bijhorende werkschriften. In 2019 was er een herdruk van 10.000 exemplaren. Mooimakers voegde in 2019 ook nog vier extra illustraties toe.

'**Schaap zwemt (niet)**' is een kartonboekje dat jonge lezertjes vanaf 3 jaar op een heel toegankelijke manier bewust wil maken van het afval dat ze produceren. Het boekje reikt ook eenvoudige oplossingen aan. In 2020 ontwikkelde Mooimakers het boekje samen met Uitgeverij Pelckmans. Alle kleuterscholen in Vlaanderen kregen exemplaren van het boekje en de werkschriftjes.

Kartonboekje Schaap zwemt niet

Scholen en lokale besturen kunnen 'Schaap zwemt (niet)' en 'De wraak van ridder Piepus' gratis bestellen in de webwinkel van Mooimakers. Daar zijn sinds april 2018 al 15.026 Boebooksboeken en sinds september 2020 873 stuks van 'Schaap zwemt (niet)' besteld. Beide boeken liggen ook gewoon in de boekhandel.

De **Kenniswijzer** van Mooimakers neemt ook andere kinderboeken rond zwerfvuil en sluikstorten op als leestips voor jonge lezers en leerkrachten.

9.2.2. Lespakketten

Mooimakers ontwikkelde **lespakketten** rond zwerfvuil voor leerkrachten in het **middelbaar onderwijs**. In 2019 heeft Mooimakers die pakketten herwerkt en bijgestuurd volgens nieuwe inzichten. De pakketten bevatten kant-en-klare lesfiches en didactisch materiaal voor verschillende vakken uit alle graden van het ASO, TSO, BSO en KSO. De lesfiches zijn ontwikkeld in samenwerking met studenten van de lerarenopleiding aan de Arteveldehogeschool, die begeleid werden door hun docenten en GoodPlanet Belgium. De lespakketten zijn te downloaden op de website van Mooimakers. In 2022 worden de lespakketten nogmaals herwerkt.

In 2021 ontwikkelde Mooimakers in samenwerking met Studio Averbode ook twee **lesfiches** voor het **lager onderwijs**. Deze verschenen in maart 2022 in Zonnekind en Zonneland.

Mooimakers in Zonnekind

9.3. Projecten in partnerschap

Mooimakers gaat op regelmatige basis concrete partnerships aan met een educatieve insteek. Hieronder volgt een bloemlezing:

The **Litter Challenge** is een innovatief zwerfvuiltraject voor leerlingen uit de tweede en derde graad van het middelbaar onderwijs. Eerst maken de deelnemende jongeren kennis met psychologische technieken om het gedrag van anderen positief te beïnvloeden. Daarna bedenken ze zelf oplossingen om zwerfvuil te vermijden en positief gedrag te stimuleren bij leeftijdsgenoten. Deze workshop is op vraag van Colruyt door GoodPlanet ontwikkeld. Colruyt biedt de workshops aan, Mooimakers doet hetzelfde via haar eigen kanalen. Zo hebben in het schooljaar 2020-2021 18 scholen deelgenomen (via 'Nudging op school') en zijn er voor 2021-2022 tien scholen ingeschreven via Mooimakers. De scholieren onthalen de workshops bijzonder positief.

Vuil Spel is een geanimeerd, twee uur durend spel voor jeugdverenigingen rond het thema zwerfvuil. Mooimakers ontwikkelde het spel in 2020 samen met De Aanstokerij, maar in 2021 kon het jammer genoeg niet gespeeld worden door de geldende COVID-maatregelen. In het voorjaar 2022 pakt Mooimakers er dan uiteindelijk wel mee uit. De koepels van de vijf grootste jeugdbewegingen promoten mee het spel.

Wetenschapje: een podcast over zwerfvuil en recyclage

In samenwerking met Het Geluidshuis en Fost Plus heeft Mooimakers een podcastaflevering van **Wetenschapje** gemaakt over zwerfvuil en recyclage. Dat werd gelanceerd op 13 januari 2021 en telde op één jaar tijd 18.020 unieke downloads. Het blijft beschikbaar via Het Geluidshuis.

Samen met **Coca-Cola** hebben we affiches verspreid in middelbare scholen met drankautomaten, om leerlingen te motiveren hun blikje of flesje in de vuilnisbak te gooien en niet op de grond. Mooimakers voorzag het materiaal voor de Vlaamse scholen, Be WaPP dat voor de Waalse scholen.

In samenwerking met **Disney Channel Earth Day** riep Mooimakers eind 2021 kinderen op om een opruimtoestel te ontwerpen. Het winnende ontwerp was tijdens de paasvakantie van 2022 te zien in Technopolis. Disney Channel riep ook mee op om deel te nemen aan de Lenteschoonmaak. Het project loopt zowel in Vlaanderen als in Wallonië en Nederland. De Vlaamse ambassadeur is de jonge influencer Yara De Smedt.

Disney Channel Earth Day: opruimapparaat in Technopolis

De **Dag van de Jeugdbeweging** vindt elk jaar plaats in oktober. Voor de editie van 2022 slaat Mooimakers de handen in elkaar met de stuurgroep van Dag van de Jeugdbeweging (samengesteld uit vertegenwoordigers van de koepel van de jeugdbewegingen). Het doel is om lokale organisatoren van acties op die jeugdige feestdag te ondersteunen en te inspireren om het afval terug te dringen.

Wonderweekend werkte in opdracht van Mooimakers drie creatieve doe-ideeën rond zwerfvuil uit voor kinderen. Zo werden Stop-Zwerfvuil-motionfilmpjes gedraaid, kwamen zwerfvuilzombies tot leven en gingen Trash Super Hero Squads op pad.

Knutselidee rond Trash Super Hero Squads

Ketnet Musical TROEP! was een samenwerking tussen Ketnet en Studio 100. De musical van 2019 draaide rond een pleintje vol troep, waar jongeren de krachten bundelden om het plein op te ruimen. Mooimakers lanceerde een wedstrijd voor gemotiveerde vrijwilligers, die tickets voor de première van de musical konden winnen.

10. Handhaving

10.1. Handhaving als sluitstuk van een integraal beleid

Handhaving is de laatste pijler van Mooimakers en het sluitstuk van een effectieve aanpak van zwerfvuil en sluikestort. In de loop der jaren won dit thema steeds meer aan belang. Mooimakers besteedt dan ook uitgebreid aandacht aan handhaving.

In de beginjaren sprong natuurlijk vooral de jaarlijkse Week van de Handhaving in het oog. Eind 2020 schoof Mooimakers de handhaving op zwerfvuil en sluikestort naar voren als een van de prioritaire focuspunten voor 2021. Er kwamen extra initiatieven bij om lokale besturen te ondersteunen om overtreders op te sporen en te sanctioneren. Mooimakers wil de handhaving op zwerfvuil en sluikestort het ganse jaar door stimuleren, niet enkel tijdens die ene actieweek per jaar.

10.2. Week van de Handhaving op zwerfvuil en sluikestort uitgegroeid tot een vaste waarde.

In 2016 was West-Vlaanderen het toneel voor de eerste Week van de Handhaving. Het succesvolle initiatief werd een jaar later uitgebreid naar alle Vlaamse provincies. In oktober 2021 organiseerde Mooimakers samen met de steden en gemeentes, politiezones, Vlaamse partners en afvalintercommunales al de vijfde editie van de Week van de Handhaving.

Tijdens deze week vraagt Mooimakers verhoogde aandacht voor de handhaving op sluikestort en zwerfvuil. De deelnemers kunnen op verschillende manieren meedoen:

- een eenmalige sensibiliseringsactie;
- dagelijkse controles op de bekende hotspots;
- aanspreken van mensen op hun gedrag;
- effectief beboeten van overtreders.

In de praktijk gaat het meestal om een combinatie van verschillende acties.

De laatste editie van de Week van de Handhaving kon rekenen op een deelname van een 200-tal lokale besturen en enkele Vlaamse partners: ongeveer 2.000 handhavers besteedden tijdens die week in oktober extra aandacht aan de problematiek van zwerfvuil en sluikestort.

In de aanloop naar de Week van de Handhaving organiseert Mooimakers jaarlijks een **startmoment** om partners te informeren en te inspireren met praktijkvoorbeelden. Vanaf 2017 trachtte Mooimakers in elke provincie zo'n startmoment te organiseren. In 2020 schakelden we noodgedwongen over op een digitaal startmoment. Dat jaar noteerden we 150 deelnemers. In 2021 waren dat er 230, een grotere opkomst dan in 2019. Deelnemers geven aan dat het startmoment een belangrijke meerwaarde heeft.

Om de registratie en rapportage van de acties vlotter te laten verlopen, werd de **handhavingsmodule** volledig vernieuwd in de aanloop naar de Week van de Handhaving van 2020. De vereenvoudigde module zorgt ervoor dat lokale besturen acties een stuk vlotter kunnen registreren en rapporteren. Na een positieve evaluatie en een paar kleine aanpassingen zette Mooimakers de vernieuwde module in 2021 opnieuw succesvol in.

Elk jaar krijgt de Week van de Handhaving ook ruim weerklank **in de media**. Via de persaandacht en de bijhorende communicatiecampagne (lees daarover verder meer) wil Mooimakers burgers duidelijk maken dat het achterlaten van zwerfvuil en sluikestort niet ongestraft kan gebeuren. De communicatiecampagne kan elk jaar rekenen op een zeer groot draagvlak in heel Vlaanderen.

Uit de rapportagecijfers van de Week van de Handhaving blijkt dat de uitgeschreven aanmaningen, de GAS-boetes en de PV's in stijgende lijn liggen. Die toename onderstreept dat de periode van waarschuwen voorbij is.

Resultaat	2018	2019	2020	2021
Mondelinge aanmaningen	349	1244	1661	2003
Schriftelijke aanmaningen	152	82	42	388
GAS zwerfvuil	137	246	220	1015*
GAS sluikestort onbekende dader	784	239	731	1377**
GAS sluikestort bekende dader	84	362	296	609***
PV zwerfvuil	51	83	91	143
PV sluikestort onbekende dader	80	44	37	23
PV sluikestort bekende dader	123	157	37	174
Camera onbekende dader	23	67	88	245
Camera bekende dader	43	36	96	196

10.3. Ondersteuning op het vlak van handhaving

Mooimakers besteedt bij het handhavingsluik veel aandacht aan het **delen van kennis en het informeren van lokale besturen**. Bij de handhaving op zwerfvuil en sluikestort komen er verschillende juridische aspecten kijken. Mooimakers heeft de voorbije jaren heel wat expertise opgebouwd rond handhavingsbeleid en wetgeving. Die expertise delen we onder andere via de Kenniswijzer, de maandelijkse nieuwsbrief over handhaving en specifieke infosessies. We hebben ook modelteksten opgesteld voor de lokale politie- en retributiereglementen. De informatie over de voorwaarden voor de inzet van camera's (zie ook bij onderzoeksprojecten) en het verloop van de GAS-procedure hebben we geactualiseerd en gedeeld met de lokale besturen.

Daarnaast heeft Mooimakers ook praktische hulpmiddelen opgemaakt voor lokale besturen, zoals aanspreektips bij 'zachte' handhaving, voorbeelden van handhavingscommunicatie, een draaiboek voor de handhaving op zwerfvuil en sluikstort en een stroomschema voor de interne werking bij lokale besturen als het gaat over handhaving.

Lokale besturen en Vlaamse partners kunnen sinds 2016 gratis de **Vorming 'Professioneel communiceren rond zwerfvuil & sluikstort'** volgen. Zo leren ze de vaardigheden om op een professionele manier in interactie te gaan met overtreders. Zowel mensen met een handhavende bevoegdheid als mensen die louter sociale controle uitoefenen, kunnen deelnemen aan de vorming. Die vindt fysiek plaats, op aanvraag en op een zelfgekozen locatie en datum. De vorming bestaat in een korte versie van 3 uur en een langere versie van 6 uur. In 2020 en 2021 was het door de COVID-beperkingen niet altijd mogelijk om de geplande vormingen te laten doorgaan. Cijfergegevens over de vormingen zijn terug te vinden onder het hoofdstuk kenniscentrum - opleidingen.

Sinds 2021 bieden we de opleiding ook aan buiten het kader van de week van de handhaving en onderzoeken we of er nog meer doelgroepen gebaat zijn bij het volgen van deze vorming.

Sinds de beginjaren verspreidt Mooimakers een **aparte nieuwsbrief over handhaving**. Tot half 2020 werd deze nieuwsbrief vooral in functie van de week van de handhaving verstuurd. Gezien de toegenomen aandacht voor handhaving het ganse jaar door volgde de nieuwsbrief dezelfde evolutie en verschijnt hij ondertussen elke maand. Begin 2022 waren 650 geïnteresseerden geabonneerd op deze maandelijkse nieuwsbrief. Via deze weg bereikt Mooimakers onder andere de politiezones en de mensen met specifieke veiligheidsfuncties bij de lokale besturen. De nieuwsbrief deelt praktijkvoorbeelden, wetgevende informatie, analyseresultaten en informatie over de week van de handhaving.

INFO VOOR
HANDHAVING

Camera-inzet Parking Peutie is een succes!

Van oktober 2020 t.e.m. april 2021 liep er een proefproject op de autosnelwegparking van Peutie. Deze parking was gekend als één van de vuilste in Vlaanderen. Het proefproject bestond uit het plaatsen van camera's geflankeerd met de nodige communicatie.

Nieuwsbrief Handhaving

Mooimakers verplicht de pijler handhaving sinds 2019 ook bij elk coachingtraject in een gemeente. Sinds midden 2021 zijn lokale besturen die een thematisch of eigen project zwerfvuil en sluikestort indienen verplicht om ook acties rond handhaving uit te werken.

Mooimakers organiseerde in 2021 **een bevraging bij de Vlaamse steden en gemeenten over de handhaving op zwerfvuil en sluikestort**. Zo wilden we een beter inzicht krijgen in het handhavingslandschap in Vlaanderen. Waar bevinden de blinde vlekken zich? Welke noden en knelpunten zijn er op het gebied van handhaving op zwerfvuil en sluikestort? De responsgraad voor de bevraging bedroeg 69 procent. Mooimakers publiceerde de resultaten in een rapport op de website en stelde ze voor aan de lokale besturen tijdens een infosessie in november 2021. Op basis van deze analyse heeft Mooimakers een aantal acties uitgewerkt om de lokale besturen nog beter te ondersteunen bij hun handhaving.

Van midden 2021 tot midden 2024 ondersteunt de Vlaamse overheid de lokale besturen in **de handhaving op zwerfvuil**. Tijdens deze drie jaar neemt OVAM maximaal 30 GAS-vaststellers onder de arm. Net voor de zomer van 2022 was de helft van de voorziene 30 zwerfvuilhandhavers actief. Lokale besturen kunnen een aanvraag indienen om een beroep op hen te doen voor de handhaving op zwerfvuil. Mooimakers werkt sinds de opstart van de zwerfvuilhandhavers intensief samen met de OVAM. In 2022 maken we op basis van de

69 van 103

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER
OVAM

Fostplus

vvsg

ervaringen van de handhavers en de lokale besturen een draaiboek voor de handhaving op zwerfvuil. Daarnaast onderzoeken we de impact van de handhaving op de evolutie van de zwerfvuilmcijfers.

Naast affiches, nadarbaches en bermborden met **handhavingscommunicatie** die lokale besturen via de webwinkel kunnen verkrijgen, biedt Mooimakers ook kant-en-klare artikels aan die lokale besturen op hun communicatiekanalen kunnen verspreiden. Mooimakers deelt ook advies om handhavingscommunicatie zo doeltreffend mogelijk in te zetten.

10.4. Zwerfvuilcharter met focus op handhaving

Handhaving was een van de twee focuspunten van Minister van Omgeving Zuhal Demir om de zwerfvuilproblematiek op korte termijn doorgedreven aan te pakken (lees ook hierboven). Mooimakers probeert haar partners hier zo goed mogelijk in te ondersteunen.

10.5. Ronde tafel handhaving Vlaamse partners

Verschillende Vlaamse agentschappen hebben een handhavingsbevoegdheid op de terreinen die ze beheren. Mooimakers werkt structureel samen met deze agentschappen (zie coachingtrajecten) en ondersteunt hen ook bij het handhaven op zwerfvuil en sluikestort. De Vlaamse agentschappen werken voor handhaving binnen eenzelfde juridisch kader (Materialendecreet en Decreet Algemene Bepaling Milieuhandhaving) en botsen dan ook vaak op dezelfde uitdagingen en knelpunten.

Daarom organiseerde Mooimakers in 2021 drie rondetafels voor de agentschappen, specifiek rond handhaving op zwerfvuil en sluikestort. De deelnemers wisselden goede praktijken en kennis uit, lijkten gezamenlijke knelpunten op en onderzochten of er mogelijkheden zijn om de krachten te bundelen. Volgende agentschappen namen deel aan de rondetafel: Agentschap Wegen en Verkeer, Vlaamse Milieumaatschappij, De Vlaamse Waterweg en Agentschap Natuur en Bos. De rondetafels vonden plaats op 8 januari 2021, 18 mei 2021 en 16 september 2021.

11. Governance

11.1. Team

Het Netheidsnetwerk (2 medewerkers OVAM en 1 Fost Plus medewerker) werd in 2016 uitgebreid naar een ploeg van 10 personen (7 OVAM-, 2 Fost Plus- en 1 VVSG-medewerker) en opereerde toen onder de noemer van indevuilbak. In maart 2017 werd het team omgedoopt naar Vlaanderen Mooi. Vlaanderen Mooi geeft uitvoering aan haar beleid onder de naam Mooimakers. Van 2016 tot en met 2018 werden er verschillende acties gerealiseerd, maar in 2018 werd duidelijk dat Mooimakers nog niet op koers was om de doelstellingen voor 2022 te behalen. Op verschillende domeinen was er nood aan een versterkte aanpak:

- De bedrijvenaankpak en de preventietrajecten
- Ondersteuning van de aanvragen voor projectondersteuning (en een grotere instroom van aanvragen)
- Het kennisplatform (modules, handleidingen, projectfiches, goede praktijken, kennisdeling...)
- Het succesvolle beloningssysteem, plus de educatieve pakketten, animaties en wedstrijden

- Een operationeel melding- en registratiesysteem

De bestedingsgraad van het budget voor Mooimakers bleek onvoldoende. De gewijzigde context, met het uitstel van de invoering van statiegeld en het verpakkingsplan, dwong Mooimakers om een paar versnellingen hoger te schakelen. Er was ruimte om de werking te optimaliseren, door een betere inzet van de competenties en een forse versterking van het team.

Het team van Mooimakers werd in 2019 gradueel uitgebreid met een aantal nieuwe competenties voor een versterkte aanpak van zwerfvuil en sluikstort. Het gingen over volgende profielen:

- Een **relatiebeheerder** vanuit de VVSG die de samenwerking tussen Mooimakers en lokale besturen moet stimuleren.
- Twee extra **coaches voor de lokale besturen en de projectondersteuning**. Zij trekken projecten en verzekeren de opvolging. De coaches nemen onderzoeksprojecten en projecten zwerfvuil en sluikstorten voor hun rekenen, en ze zorgen voor ondersteuning van de coachingstrajecten.
- Een **bedrijvencoach** die instaat voor de bedrijventrajecten, de algemene ondersteuning van bedrijven en federaties, en preventietrajecten
- Een **educatief medewerker** die verantwoordelijk is voor Operatie Proper en de aanpak voor scholen en verenigingen vormgeeft.
- Een **uitvoerende communicatiemedewerker** die communicatieprojecten opvolgt, met een bijkomende focus op de ondersteuning van de teamleden en stakeholders.
- Een **communicatiemedewerker die verantwoordelijk is voor de interne communicatie en de partnercommunicatie**, die zich ook bezighoudt met de uitbouw van de kenniswijzer en het organiseren van uitwisselingsmomenten.

Het team van Mooimakers werd uitgebreid van 10 naar 17 medewerkers (11 OVAM, 2 Fost Plus en 2 VVSG medewerkers). Die versterking bracht een nieuwe dynamiek op gang.

Het team toonde in 2020 aan dat het flexibel kon omgaan met ingrijpende veranderingen, toen de coronapandemie zich aandeed. COVID-19 en een aantal personeelwissels hadden weinig impact op de operationele werking van Mooimakers.

11.2. Governance-organen

In januari 2016 werd er een overeenkomst gesloten tussen het Vlaams Gewest, vertegenwoordigd door Vlaams Minister van Milieu Joke Schauvliege en het verpakkend bedrijfsleven, vertegenwoordigd door Fost Plus, Comeos en Fevia. De governancestructuur voor de terugkoppeling naar de hiervoor genoemde sturende partijen en de opvolging van het operationeel plan werd in de beginjaren van Vlaanderen Mooi opgezet. Het beslissingsorgaan Openbare Netheid telt vertegenwoordigers van de publieke sector (de Vlaamse minister van Omgeving, de OVAM en de VVSG) en de private sector (Fost Plus, Fevia en Comeos). Zij keuren het operationeel plan Zwerfvuil en Sluikstorten goed en beslissen over de bijhorende budgettering, nadat dit voor advies werd voorgelegd aan het plenair overlegplatform betreffende het Uitvoeringsplan huishoudelijk en gelijkaardig bedrijfsafval. De OVAM levert de voorzitter van het beslissingsorgaan, die een neutrale en modererende functie bekleedt en niet optreedt als vertegenwoordiger van de OVAM. Per zetel werd ook één effectief lid en één plaatsvervanger aangeduid.

Het beslissingsorgaan bepaalt de opdracht van Vlaanderen Mooi, dat op zijn beurt instaat voor de voorbereiding en uitvoering van het operationeel plan, en fungeert als aanspreekpunt voor de lokale besturen, bedrijven, verenigingen en individuen.

De coördinator van Vlaanderen Mooi (gezamenlijk aangesteld door OVAM, Fost Plus en VVSG) is verantwoordelijk voor de optimale samenwerking binnen het team en met de medewerkers van OVAM, Fost Plus, VVSG en eventuele andere partijen. De coördinator rapporteert en legt verantwoording af aan het beslissingsorgaan.

Een operationele werkgroep werkt de beslissingen van het beslissingsorgaan concreet uit. In die werkgroep zijn OVAM, Fost Plus en VVSG vertegenwoordigd. Het Overlegplatform Huishoudelijke Afvalstoffen fungeert als klankbordgroep voor de operationele werkgroep.

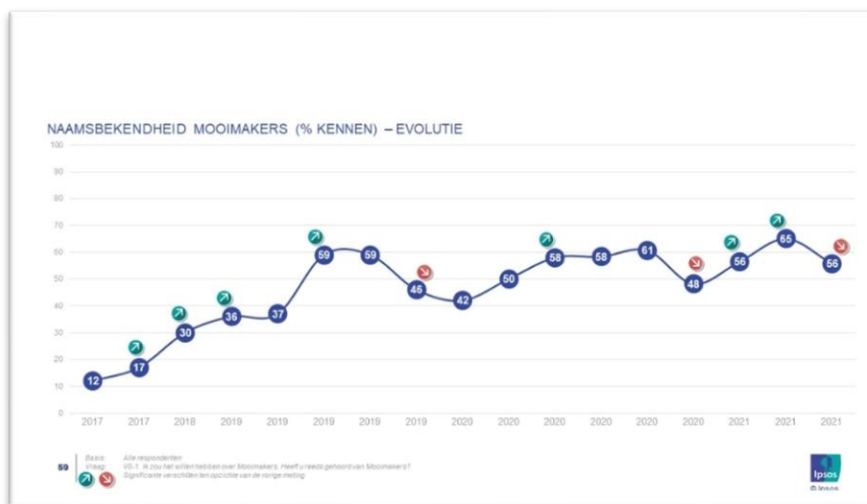
Door de forse uitbreiding van het team in 2019 werd er binnen het team een nieuwe governance structuur opgezet. Naast de algemene teamvergadering komt ook een beperkt team bijeen waarin alle expertises vertegenwoordigd zijn. Een gestroomlijnde interne communicatie moet ervoor zorgen dat alle medewerkers beschikken over de informatie die ze nodig hebben.

12. Communicatie

In 2017 werd de communicatiestrategie van het toenmalige Indevuilbak beleidsmatig bijgestuurd, vanaf dat moment opereerde de organisatie onder de naam Mooimakers. De naamsverandering maakte duidelijk dat het zwerfvuilprobleem niet alleen opgelost wordt door meer vuilnisbakken te plaatsen. De focus verschoof van het probleem naar het gewenste eindresultaat: een mooi en proper Vlaanderen.

Mooimakers manifesteert zich als de motor van de beweging tegen zwerfvuil en sluikestort en staat in het midden van het speelveld. We moedigen zowel particulieren, verenigingen, scholen,... als professionele partners aan om samen met verenigde krachten de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort aan te gaan. Communicatie is een cruciale pijler om mensen aan te zetten tot een gedragsverandering. Daar ligt de sleutel om zwerfvuil en sluikestort de wereld (of toch minstens al Vlaanderen) uit te helpen.

Ondertussen is de naam Mooimakers een bekend begrip geworden binnen de Vlaamse samenleving. Het is niet alleen meer de organisatie die opereert onder deze naam, ook de vele zwerfvuilvrijwilligers adopteerden de naam en worden nu Mooimakers genoemd.

Evolutie naamsbekendheid Mooimakers

De communicatie van Mooimakers speelt zich af op verschillende niveaus en domeinen. Naast de campagnes zijn er ook structurele communicatiekanalen die Mooimakers continu gebruikt om de brede samenleving te informeren, te enthousiasmeren en op te roepen om mee te werken aan een proper Vlaanderen.

12.1. Campagnecommunicatie

12.1.1. Evolutie over 6 jaar

De campagnes van Mooimakers willen mensen en organisaties sensibiliseren rond zwerfvuil en sluikestort. Ze willen hen overtuigen dat vele kleintjes één groot maken, en dat elke inspanning telt. Het ultieme einddoel is een duurzame gedragsverandering.

Tot 2016 voerde Mooimakers één draaggolfcampagne tijdens de zomermaanden. Vanaf 2017 werd het aantal campagnemomenten opgevoerd. De sensibiliseringscampagne blijft de belangrijkste campagne, maar wordt aangevuld met enkele kleinere campagnes. De planning ziet er als volgt uit:

12.1.2. De Lenteschoonmaak in maart - april

De Lenteschoonmaak is een jaarlijkse campagne om de opruimacties bij lokale besturen te ondersteunen. Deze campagne wil burgers aanmoedigen en overtuigen om deel te nemen aan de lokale opruimactiviteiten. In 2020 is de campagne niet doorgegaan door de coronacrisis. Deze campagne is toen vervangen door een specifieke campagne rond coronagerelateerd zwerfvuil (mondmaskers, handschoenen, etc.).

2017

2018

2019

2021 - 2022

12.1.3. Draaggolfcampagne

De draaggolfcampagne is de belangrijkste Mooimakers-campagne van het jaar. De doelstelling van de campagne is dubbel: sensibiliseren rond de problematiek van zwerfvuil én mensen stimuleren om zelf het juiste gedrag te vertonen. Tot 2020 plande Mooimakers de draaggolfcampagne telkens in de maanden juli en augustus, omdat de zomervakantie ook de periode is waar het zwerfvuilprobleem het grootst is. Onder invloed van de coronacrisis is de campagne in 2021 naar mei-juni verschoven, omdat de druk op de buitenruimte toen al vroeger in het jaar merkbaar werd.

2016

2017

2018

2019

2020

2021

12.1.4. Campagne week van de Handhaving

Deze campagne ondersteunt de 'Week van de handhaving'. In 2017 organiseerde Mooimakers de campagne voor de eerste keer in heel Vlaanderen, in dezelfde periode waarin we lokale besturen aansporen om extra controles op zwerfvuil en sluikstort uit te voeren. De campagne wilde het signaal geven dat de pakkans voor overtreders fors is toegenomen.

2017- 2018

2019

2020

2021

12.1.5. Doelplaatsencampagne autosnelwegen

Mooimakers communiceert jaarlijks specifiek langs autosnelwegen. Tot 2018 was deze communicatie gekoppeld aan de draaggolfcampagne. Van 2019 tot en met 2021 ontwikkelde Mooimakers een specifieke campagne rond zwerfvuil langs autosnelwegen. Deze campagnes werden extra ondersteund met activaties op snelwegparkings.

2017

2018

2019

2020

12.1.6. Jongerencampagne:

Vanaf 2021 heeft Mooimakers de doelstelling meegekregen om jongeren extra te sensibiliseren rond zwerfvuil en sluikestort. We willen werken aan een zwerfvuilvrije generatie. In 2021 liep tijdens de maanden juli en augustus voor de eerste keer een specifieke jongerencampagne.

2021

12.1.7. Coronacampagnes

In 2020 en 2021 voerde Mooimakers telkens een campagne die specifiek gericht was op afval gelinkt aan de coronacrisis. De campagne riep mensen op om gebruikte mondknaskers en ander 'corona-afval' niet op de grond te gooien.

2020

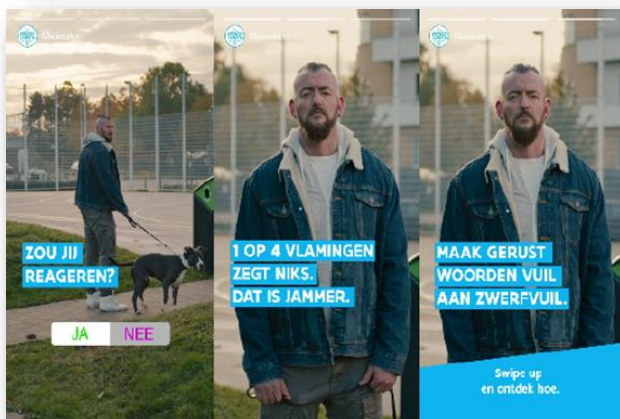

2021

12.1.8. Aanspreekcampagne

In november 2020 voerde Mooimakers een 'aanspreekcampagne', een bewustwordingscampagne om mensen te overtuigen hun medeburgers aan te spreken wanneer ze zwerfvuil achterlaten. Dit was een 100 procent digitale campagne, die enkel online werd gevoerd. De campagne leverde ook aanspreektips op, die gedeeld worden op de website van Mooimakers.

78 van 103

Digitale aanspreekcampagne

12.1.9. Media

Bij de campagnes zette Mooimakers telkens in op verschillende mediakanalen en een evenwichtige mediamix. De belangrijkste pijlers waren de media met een groot bereik bij de brede bevolking (18-54 jaar, voornamelijk radio) en kritische locaties zoals bushaltes en winkelbuurten. Het affichagenetwerk langs autosnelwegen dat AWV ter beschikking stelde, was een belangrijke extra troef. Het aandeel van sociale media groeide naarmate het mediagebruik van de doelgroep ook significant die richting opschoof. Sinds 2021 maken ook samenwerkingen met influencers integraal deel uit van de campagnestrategie voor sociale media.

Mooimakers creëerde ook draagvlak door campagnemateriaal te verspreiden bij de lokale besturen. Ook burgers konden eenvoudig campagnemateriaal, soms zelfs in personaliseerbare vorm, krijgen en gebruiken. Op die manier konden we met de communicatiecampagnes ook hun betrokkenheid extra stimuleren.

12.1.10. Effectmeting

Het effect van de campagne meten we telkens met 'post-testen'. Deze post-testen worden volgens deze methodologie opgezet:

- datacollectie via online panelinterviews;
- bij een steekproefgrootte van 500 tot 600 respondenten tussen 16 en 69 jaar;
- met quota voor leeftijd, geslacht en provincie

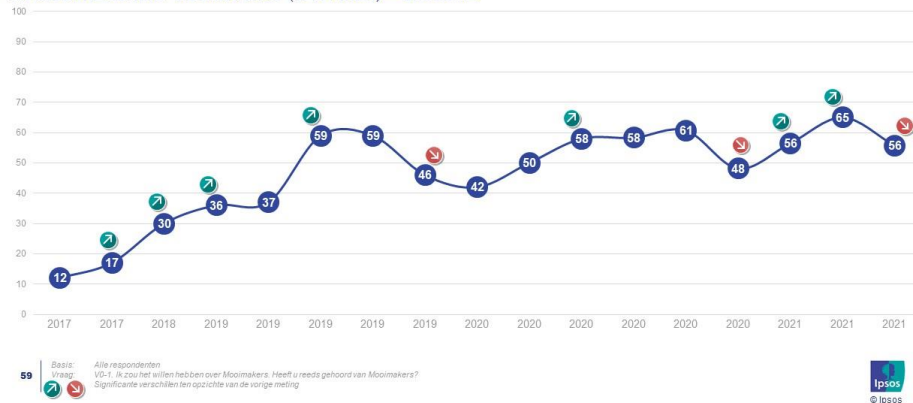
Bij deze effectmeting testen we een aantal parameters:

1. Bereik van de campagne: Werd de campagne opgemerkt? Welke kanalen werden opgemerkt? Wié merkte de campagne op?
2. De houding tegenover de campagne: Wat is de houding van de Vlaming tegenover de campagne en de verschillende kanalen? Wordt de boodschap begrepen?
3. De effectiviteit van de campagne op korte en lange termijn: Communiqueert de campagne voldoende duidelijk dat de ontvanger bijdraagt tot een omgeving vrij van zwerfvuil (korte termijn effect)? Heeft deze campagne ook een sensibiliserend effect tegenover zwerfvuil (lange termijn effect)?

Om de evolutie weer te geven, is de effectiviteit van de campagne op lange termijn de belangrijkste graadmeter. De situatie bij de laatste post-test is te zien in de onderstaande rapportage (Ipsos post-test okt. 2021)

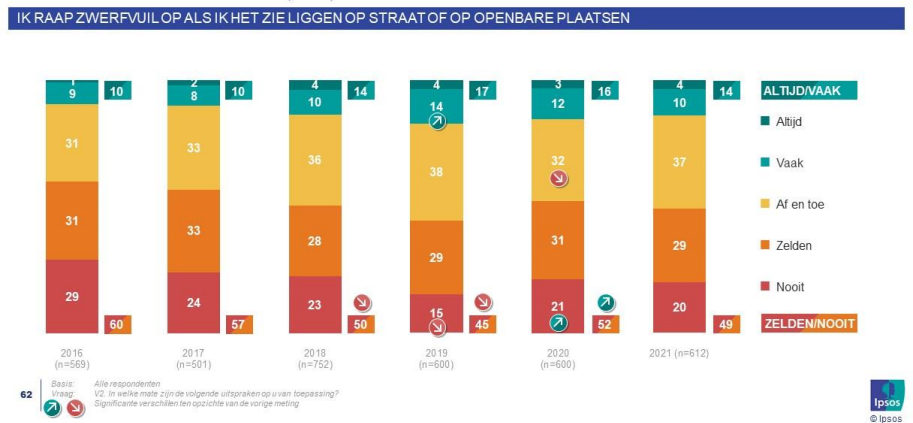
De naamsbekendheid eind oktober 2021 bedraagt 56%

NAAMSBEKENDHEID MOOIMAKERS (% KENNEN) – EVOLUTIE

De intentie om zwerfvuil op te rapen.

HOUDING EN GEDRAG ZWERFVUIL (ZELF) – EVOLUTIE

De mate waarin men zich stoort aan zwerfvuil op openbare plaatsen.

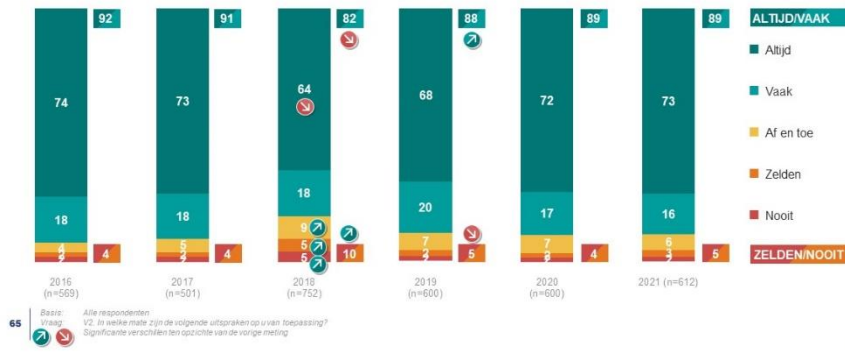
ATTITUDE ZWERFVUIL OPENBARE PLAATSEN - EVOLUTIE

De intentie klein afval in de openbare vuilnisbak te gooien.

HOUDING EN GEDRAG ZWERFVUIL (ZELF) – EVOLUTIE

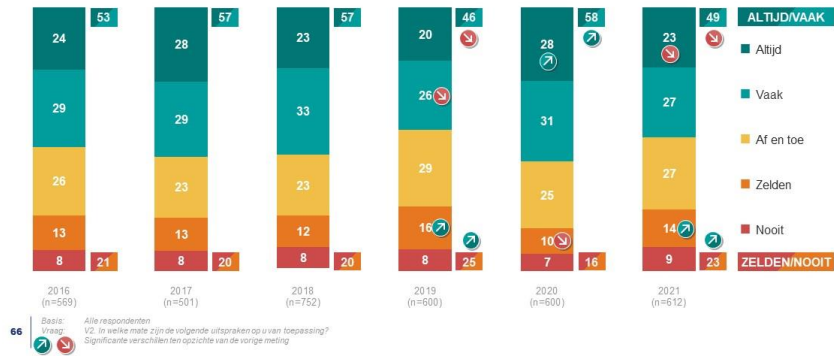
ALS IK KLEIN AFVAL OP STRAAT WIL WEGGOOIEN, GOOI IK HET IN DE OPENBARE VUILNISBAK OF NEEM IK HET MEE

Het protesteren wanneer iemand die men kent iets op straat werpt.

HOUDING EN GEDRAG ZWERFVUIL (ZELF) – EVOLUTIE

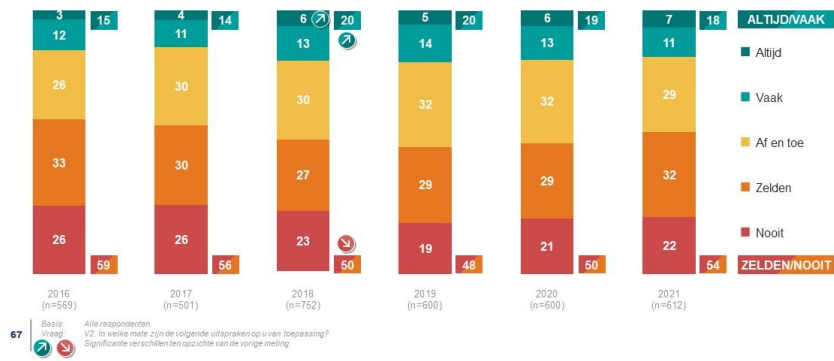
IK PROTESTEER ALS IK MERK DAT ER IEMAND DIE IK KEN KLEIN AFVAL OP STRAAT OF OP OPENBARE PLAATSEN WERPT

Het aandeel Vlamingen dat protesteert wanneer iemand die ze niet kennen klein afval op straat werpt.

HOUDING EN GEDRAG ZWERFVUIL (ZELF) – EVOLUTIE

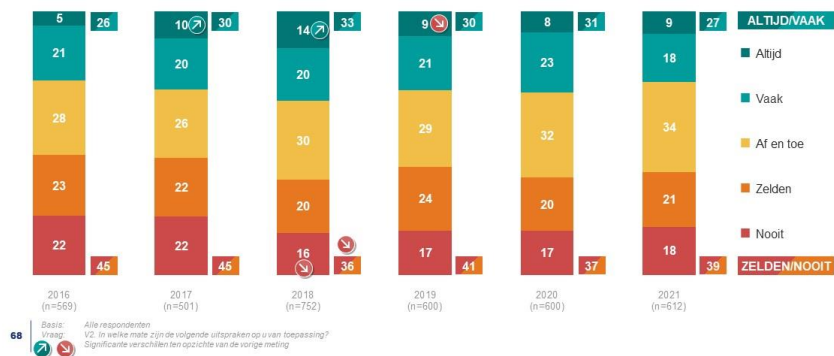
IK PROTESTEER ALS IK MERK DAT ER IEMAND DIE IK NIET KEN KLEIN AFVAL OP STRAAT OF OP OPENBARE PLAATSEN WERPT

De bekrachtiging van positief gedrag.

HOUDING EN GEDRAG ZWERFVUIL (ZELF) – EVOLUTIE

IK LAAT MIJN GOEDKEURING BLIJKEN (GLIMLACH, EEN KNIKJE, ...) WANNEER IEMAND IETS IN DE VUILBAK GOOIT

12.2. Structurele communicatie

Naast jaarlijks wederkerende campagnes die op het grote publiek richten, bouwde Mooimakers door de jaren heen haar structurele communicatiekanalen verder uit. Mooimakers streeft hiermee naar een duurzame gedragsverandering bij de burger, en wil zich tegelijkertijd profileren als dé expert in openbare netheid door haar inspanningen en resultaten zichtbaar te maken.

Om alle stakeholders te informeren, te engageren en uiteindelijk aan te zetten tot gedragsverandering communiceert Mooimakers veel. Daarvoor zetten we een brede mix aan communicatiemiddelen in. De aanwezigheid op sociale media en het eigen webplatform spelen een cruciale rol in die mix. Sinds 2019 is ook partnercommunicatie een prioriteit. De nieuwsbrieven en -berichten spelen hier een prominente rol. De persaanpak van Mooimakers kreeg een structurele plek in het communicatieverhaal.

Naast massacommunicatie – pers, sociale media, website,... - blijft Mooimakers ook de communicatie op maat verzorgen. Telefonisch en via het algemene mailadres beantwoorden wij dagelijks vragen van particulieren en professionele partners, snel en op een professionele manier.

Sinds 2020 vertelt Mooimakers op een structurele, waarheidsgetrouwe manier over projecten, onderzoeken en acties op de verschillende communicatiekanalen. Die inhoudelijke verhalen inspireren hopelijk andere mensen en organisaties om gelijkaardige initiatieven te nemen. Om die verhalen naar boven te halen, ze op een aantrekkelijke manier te verpakken en op te nemen in de communicatiemix heeft Mooimakers binnen het team voor een vloeiende interne communicatie gezorgd.

Hieronder volgt een korte evolutie van de verschillende communicatiekanalen en de verbeteringen die Mooimakers de voorbije jaren doorvoerde, op basis van continue monitoring en cijfergegevens.

12.2.1. Website, centrale bron van communicatie en informatie

Evolutie

De website van Mooimakers is het digitale hart van de strijd tegen zwerfvuil en sluikstort. Het is ook de centrale kennisbron over de aanpak van zwerfvuil en sluikstort in Vlaanderen. Lokale besturen, Vlaamse partners, scholen, verenigingen, bedrijven én burgers kunnen hier informatie op hun maat terugvinden, materiaal bestellen (zowel opruim- als communicatiemateriaal), acties melden en het gesprek aangaan met Mooimakers.

Gelijktijdig met de naamsverandering (van indevuilbak.be naar Mooimakers) lanceerde Mooimakers in maart 2017 een nieuwe website met een vernieuwde webwinkel en een interactieve actiekaart. Sinds de lancering bekijkt Mooimakers continu waar optimalisaties mogelijk zijn. Zo werd in 2019 de volledige website onder de loep genomen om te bekijken waar verbeteringen nodig waren. Bij het analyseren van de website namen we ook opmerkingen van partners en particulieren mee. Daarom hertekenden we het volledige design van de website. Door tijds- en personeelstekort in 2019, en de corona-uitbraak in 2020, werd het updaten van de website pas in het najaar 2020 opnieuw opgestart. Begin 2021 was de nieuwe website helemaal klaar.

Mooimakers analyseerde in 2019 niet alleen de structuur van de website, we versterkten ook de informatie- en kennisdeling. In april 2020 stampten we de digitale Kenniswijzer uit de grond, een digitale databank boordevol informatie over de aanpak van zwerfvuil en sluikestort. *Meer info hierover is terug te vinden onder 'Kenniscentrum'.*

Nog in 2020 werden de website en de bijhorende webwinkel verder geoptimaliseerd. Om nog sterker in te zetten op duurzaamheid kunnen lokale besturen bijvoorbeeld niet meer jaarlijks dezelfde hoeveelheid opruimmateriaal kopen, maar houden we rekening met de 'houdbaarheidsdatum' van het materiaal. Op die manier wordt het bestaande materiaal beter en bewuster ingezet. Hetzelfde geldt voor ons communicatiemateriaal: we bieden meer en meer downloadbare bestanden aan in plaats van fysieke affiches, of we roepen bij campagnes op om op voorhand fysiek communicatiemateriaal te bestellen. Zo vermijden we een te grote stock en overschotten.

Website Mooimakers - homepage

Naast een optimalisatie van de webwinkel kreeg ook de registratie- en rapportagemodule voor de deelname aan de Week van de Handhaving in 2020 een grondige update. Die maakt het gemakkelijker voor lokale besturen om een actie te registreren en te rapporteren. *Meer info over deze acties kan je terugvinden onder het deel 'Handhaving'.*

In 2021 was het beloningssysteem 'Operatie Proper' aan een grondige herwerking toe. Het project dat zich jarenlang op verenigingen en scholen richtte, werd gaandeweg een extra subsidiemogelijkheid en het educatieve aspect verdween stilaan naar de achtergrond. Om die reden besloot Mooimakers in 2021 om Operatie Proper enkel nog toe te spitsen op scholen en jeugdverenigingen. Een herwerking van de ondersteunende webmodule dwong zich dan ook op. Deze werd dan ook grondig herzien en nog gebruiksvriendelijker gemaakt.

In 2021 werden de digitale aanvragen voor opruimacties en de rapportagemogelijkheden voor Projecten Zwerfvuil en Sluikstort ook verbeterd. Die optimalisatie zorgt voor meer eenduidigheid voor de lokale besturen en afvalintercommunales en laat een meer structurele opvolging toe langs de zijde van Mooimakers.

Bezoekers

De website van Mooimakers heeft een enorm brede doelgroep. De website bevat namelijk niet enkel nuttige informatie voor lokale besturen, afvalintercommunales of bedrijven, maar is ook de digitale uitvalsbasis voor particulieren om opruimgebieden of opruimacties te registreren of informatie op te zoeken. En *last but not least*: de webwinkel van Mooimakers is bij alle doelgroepen bijzonder populair.

Die populariteit valt af te lezen uit de bezoekerscijfers van de website. In 2018 en 2019 was de webwinkel van Mooimakers de meest bezochte pagina op de website. In 2020 werd de webwinkel voorbijgestoken door de homepagina. Opvallend: in 2021 steeg het aantal weergaven van onze homepagina met ongeveer 18 procent tegenover het jaar voordien, die toename heeft mogelijk te maken met de volledige vernieuwing van de website in 2021.

2018

1.	/webwinkel		99.558 (13,13%)
2.	/		86.153 (11,36%)
3.	/winkelmand		52.284 (6,89%)
4.	/actiekaart		35.456 (4,67%)
5.	/user/login		25.722 (3,39%)

2019

1.	/webwinkel		94.642 (12,95%)
2.	/		70.553 (9,66%)
3.	/winkelmand		63.721 (8,72%)
4.	/actiekaart		36.950 (5,06%)
5.	/zomercampagne		29.979 (4,10%)

2020

1.	/		90.087 (8,67%)
2.	/winkelmand		49.289 (4,74%)
3.	/webwinkel		44.359 (4,27%)
4.	/actiekaart		34.020 (3,28%)
5.	/webwinkel/?roles=individual		32.153 (3,10%)

2021

1.	/		109.065 (8,92%)
2.	/webwinkel		42.537 (3,48%)
3.	/winkelmand		41.455 (3,39%)
4.	/wat-kan-jij-doen		41.432 (3,39%)
5.	/webwinkel/?page=1&roles=individual		28.143 (2,30%)

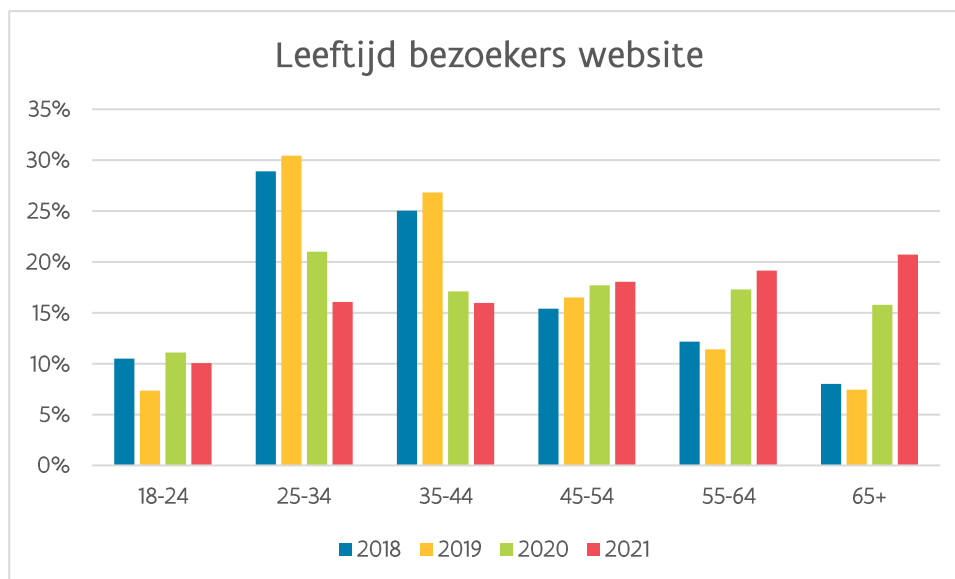
De tabellen geven het aantal paginaweergaven per jaar weer, cijfers obv Google Analytics

Als we kijken naar het aantal unieke gebruikers komt 2021 opnieuw als beste jaar uit de bus:

- 2018: 97.353 unieke gebruikers
- 2019: 79.571
- 2020: 82.092
- 2021: 112.185

De meerderheid van de websitebezoekers zijn mannen. Het aandeel vrouwelijke bezoekers schommelt doorheen de jaren tussen 34 en 38 procent.

Als we naar de leeftijd kijken, merken we dat de Mooimakers-website doorheen de jaren een ouder publiek begon aan te trekken. Een onmiddellijke verklaring hiervoor is niet direct te vinden:

Cijfers obv Google Analytics

12.2.2. Sociale media

Sociale media zijn een belangrijke tool om een maatschappelijke beweging tegen zwerfvuil en sluikestort op gang te trekken. Daarom zet Mooimakers hier al enkele jaren actief op in. Via onze sociale mediakanalen proberen we onze volgers te inspireren, te informeren en te activeren.

Een van de redenen waarom sociale media zo belangrijk zijn voor Mooimakers is dat ze een community-gevoel creëren. Zonder onze ambassadeurs – mensen die in Mooimakers geloven of zelf actief opruimen – zijn we niets. Het is belangrijk dat de ambassadeurs beseffen dat ze er niet alleen voor staan en deel uit maken van een groeiende maatschappelijke beweging. We zorgen ervoor dat al die mensen zich gehoord voelen. Elk bericht dat naar Mooimakers gestuurd wordt, krijgt een antwoord. We moedigen interactie en dialoog aan, daarom monitoren we ook de reacties op onze sociale mediakanalen. Als die grof of respectloos worden, grijpen we in. Maar we merken dat bezoekers ook met elkaar in gesprek gaan of bepaalde foute informatie counteren.

Tot en met 2017 had Mooimakers enkel een Facebook-pagina en een Twitter-account. In 2018 werd Instagram aan het lijstje toegevoegd. LinkedIn volgde eind 2019. Intussen wordt het Twitter-account enkel latent gebruikt. Het beperkt aantal tekens laat onvoldoende toe om duidelijk en genuanceerd te communiceren.

Sinds 2017 beheert Mooimakers haar social mediakanalen zelf. Voordien gebeurde dat door een communicatiebureau, dat de kanalen enkel inzette tijdens campagneperiodes. Er was dus geen structurele aanpak van deze kanalen als volwaardige pijler in de communicatiemix. Dankzij de nieuwe aanpak in 2017 - waarbij we op regelmatige tijdstippen posten – slaagden we erin om stelselmatig een groter publiek te bereiken met onze sociale mediakanalen.

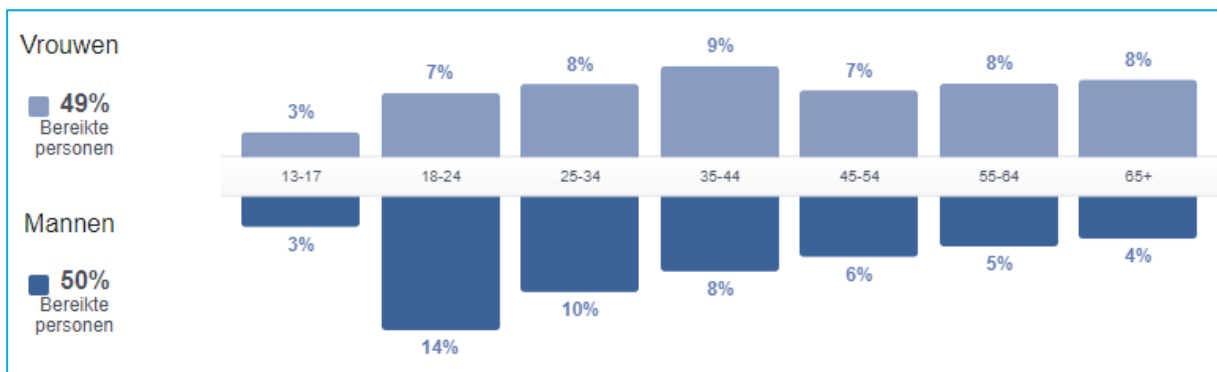
Mooimakers professionaliseerde deze structurele aanpak in 2020 nog verder. Waar we tot dan toe vooral ad hoc communiceerden, pakten we onze social media vanaf 2020 strategischer aan. Voor 2020 waren het zowel vaste werknemers als tijdelijke projectmedewerkers die de sociale media van Mooimakers onderhielden. Sinds 2020 werkt iemand *dedicated* op sociale media, die aanpak zorgt voor meer uniformiteit en consistentie.

Mooimakers houdt elke twee weken een ‘content meeting’, volledig toegespitst op de content voor de sociale mediakanalen. De voorgestelde onderwerpen worden daarna uitgewerkt en uitgediept, en in een contentplanning opgelijst. Mooimakers werkte ook vaste formats uit, zoals ‘Mini-Mooimakers’ (dat de kleinste Mooimakertjes in de spotlights zet) of ‘Waarom-Daarom’ (een reeks op Instagram die een antwoord biedt op de meest voorkomende misverstanden rond zwerfvuil). Beide reeksen bleken bijzonder succesvol.

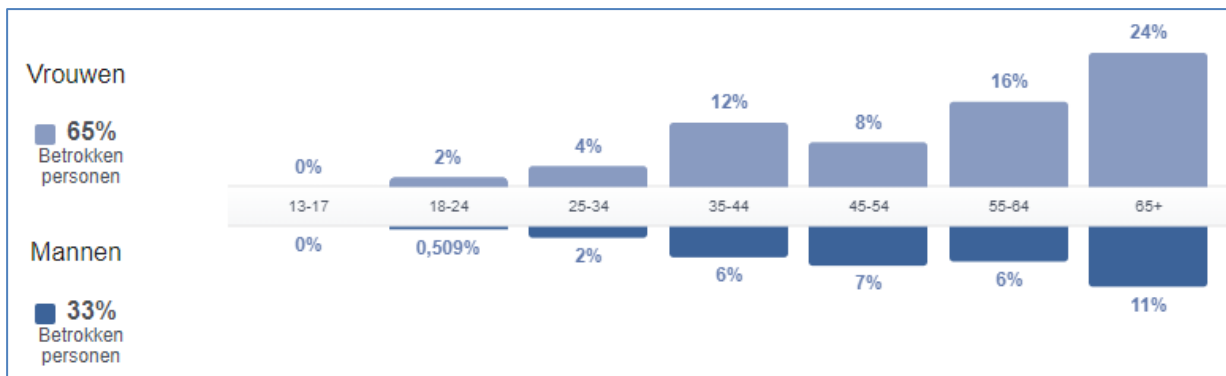
Facebook

Facebook is met voorsprong het populairste social medium van Mooimakers. In 2017 had onze pagina 21.000 volgers, in 2019 was dat aantal al bijna verdubbeld (tot 39.900 volgers). In 2020 steeg het volgersaantal tot 41.500 en in 2021 werd onze pagina gevolgd door 43.400 profielen.

Hoewel onze volgers vooral vrouwelijk (73 procent) en iets ouder zijn (24 procent is ouder dan 65) bereiken onze posts wel een vrij evenwichtig publiek:

Als we echter puur kijken naar de profielen die in interactie gaan met onze posts, valt het wel op dat dit vooral een vrouwelijke, iets oudere groep is:

Beide grafieken geven de verdeling weer zoals die was op 11/01/2022

Zoals eerder aangegeven, focussen onze sociale mediakanalen zich op het informeren, inspireren en activeren van 'onze' Mooimakers. Dat die aanpak werkt, blijkt uit de post die vorig jaar het hoogste bereik haalde. Die post was een combinatie van de drie elementen.

De post bereikte in totaal 63.659 gebruikers, waarvan 57.717 organisch (dus via mensen die ermee in interactie gingen*).

**Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken uit Studio voor Makers van Facebook.*

Facebook is voor ons hét medium om niet enkel content te ontwikkelen, maar ook andere interessante bronnen te delen. De post met het grootste engagement (een post waarmee in interactie wordt gegaan) was in 2021 zo'n gedeeld artikel:

Mooimakers
Gepubliceerd door Sofie Mooimakers · 2 april · 🌐

De voorbije dagen liepen parken en pleinen vol met mensen die van het mooie weer wilden genieten. Helaas bleef op tal van plekken ook heel wat zwerfvuil achter.

Dat liet gelukkig niet iedereen zomaar gebeuren, zo gingen tal van studenten in [Stad Leuven](#) vrijwillig aan de slag met het opruimmateriaal dat het stadspersoneel hen ter plekke aanbod. Dit bespaart de afvalophalers meteen een serieuze extra taak, waardoor zij efficiënter (en kostenbesparend) kunnen worden ingezet.

Geniet van je omgeving en de natuur, maar gooi aub je afval in de vuilnisbak of neem het mee naar huis. Dat is een kleine daad, maar zorgt voor een groot resultaat.

En aan al onze zwerfvuilverwilligers: een oprechte dankjewel voor jullie inzet!

#Mooimakers

STANDAARD.BE
Studenten ruimen zelf afval op na alweer drukke avond op Ladeuzeplein
Mooi zicht op het Leuvense Ladeuzeplein dinsdagavond: na een nieuwe drukke avond was het...

Deze post bereikte 20.374 mensen op Facebook en had een engagement rate van 9,84 procent. Dat wil zeggen dat maar liefst 1 op 10 personen die de post zag, ermee in interactie is gegaan en de post (of een reactie erop) een like gaf of er commentaar op gaf*. **Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken uit Studio voor Makers van Facebook.*

Instagram

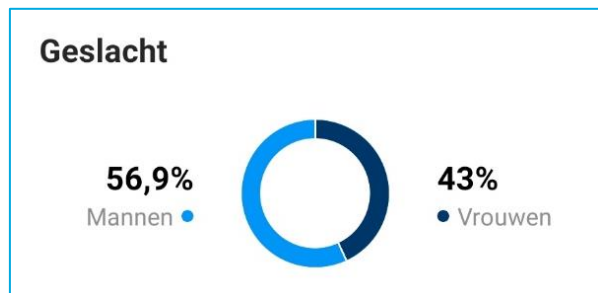
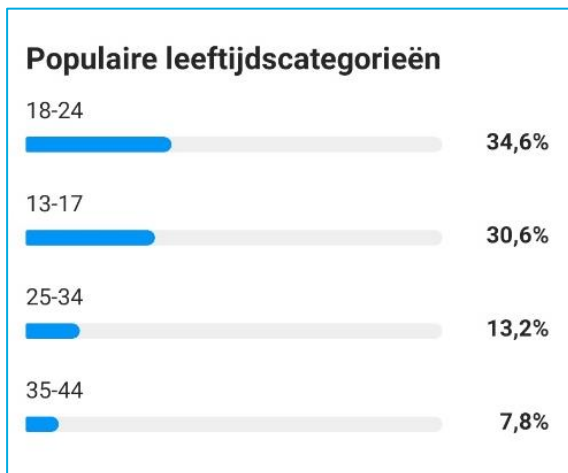
In 2018 voegde Mooimakers ook Instagram toe aan haar mix van sociale mediakanalen. Aanvankelijk was de content op Instagram een doorslag van de Facebookposts, maar dat is sinds begin 2021 niet langer het geval. Facebook heeft een overwegend vrouwelijk, ouder publiek. Met Instagram proberen we dus de jongere (mannelijke) bevolking te bereiken, bijvoorbeeld met andere onderwerpen of een ander toon. Op die manier werken Instagram en Facebook complementair. Tot en met eind 2021 werden Instagram-posts niet gesponsord (tenzij in campagnes). Dit heeft als gevolg dat het volgersaantal van Mooimakers op Instagram nog steeds vrij laag is, maar wel heel trouw.

Sinds eind 2021 plaatsen we wel gesponsorde posts op Instagram (voor beperkte bedragen), om zo meer mensen te bereiken. In 2022 belijken we hoe we het Instagram-kanaal van Mooimakers nog bekender kunnen maken.

Het aantal volgers op Instagram steeg de voorbije jaren als volgt:

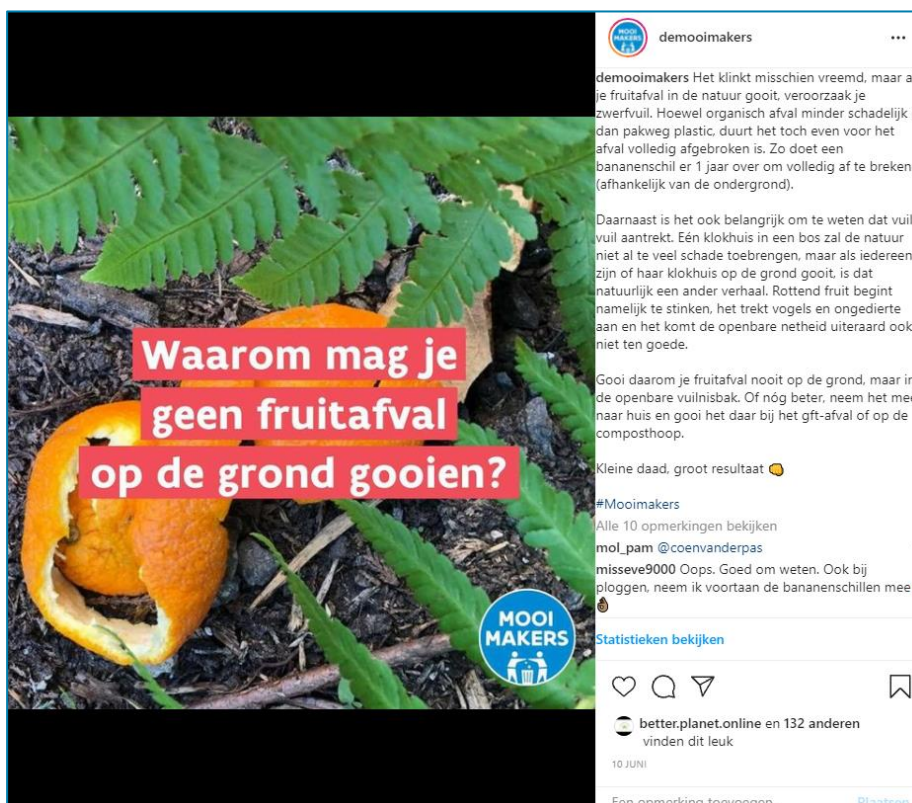
- 2019: 1.900 volgers
- 2020: 3.400 volgers
- 2021: 4.600 volgers

Bijna de helft van de mensen die Mooimakers bereikt op Instagram is jonger dan 34 jaar. Let wel, dit zijn niet automatisch ook allemaal volgers. Maar het geeft wel weer dat onze boodschap een jonger publiek bereikt dan op Facebook:

Beide grafieken geven de verdeling weer zoals die was op 11/01/2022

De reeks 'Waarom-Daarom' die eerder werd toegelicht, bleek een (onverwacht) schot in de roos op Instagram. Het opzet was simpel: de afbeelding bevatte een (veelgestelde) vraag of misvatting, de *caption* het antwoord. Een van onze populairste posts van 2021, was zo'n 'Waarom-Daarom'.

Deze post bereikte liefst 12.400 mensen. Op een bepaald moment was de post zelfs even 'trending' (dat wil zeggen dat die zichtbaar is als suggestie wanneer je op de zoekknop klikt). 10.000 mensen die Mooimakers niét volgen op Instagram, hebben de post op die manier toch gezien*. *Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken uit Studio voor Makers van Facebook.

Ook als we kijken naar het aantal likes die een post gekregen heeft, blijkt de post met de meeste likes uit diezelfde 'Waarom-Daarom'-stal te komen:

Met meer dan 160 likes, was deze post het populairste in 2021*. *Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken uit Studio voor Makers van Facebook.

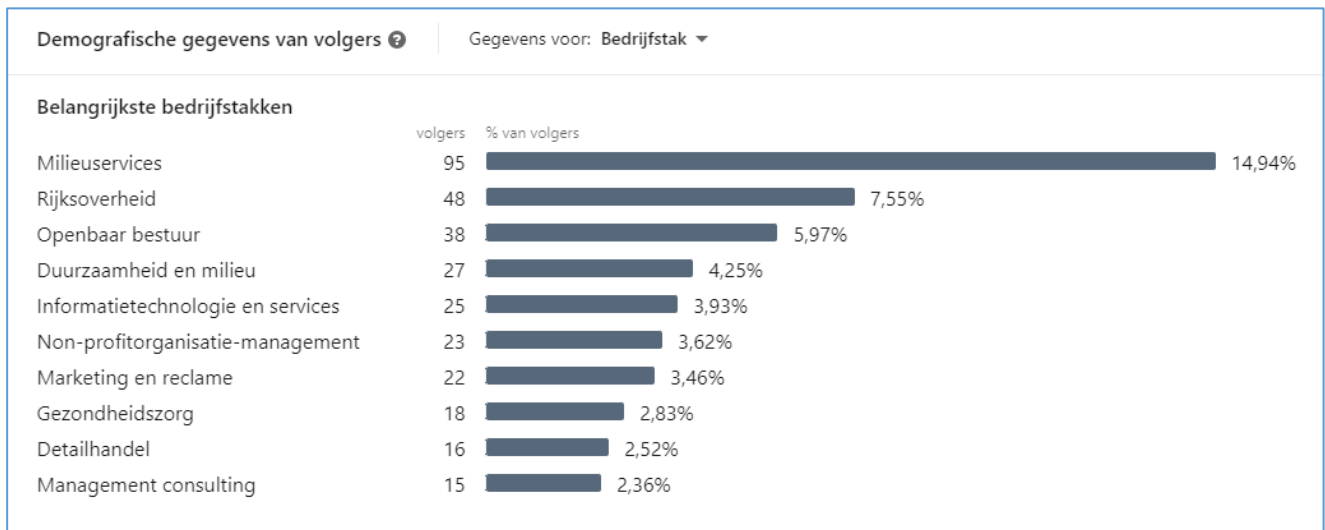
LinkedIn

LinkedIn is een beetje de vreemde eend in de bijt. Het is veel meer dan Facebook en Instagram een professioneel platform. Onze doelgroep op dit sociale mediakanaal bestaat niet zozeer uit burgers of vrijwilligers, maar vooral uit lokale besturen, organisaties en bedrijven. Mooimakers stemt haar content op LinkedIn dan ook meer af op deze groepen en minder op particulieren.

Hoewel onze LinkedIn-pagina pas sinds 2019 bestaat en enkel een organisch bereik heeft, is het aantal volgers al mooi gegroeid:

- 2019: nieuw platform
- 2020: 350 volgers
- 2021: 660 volgers
- 2022: 730 volgers

Onderstaande grafiek geeft mooi weer tot welke bedrijfstak onze volgers behoren. De lokale besturen en milieuorganisaties maken samen meer dan een derde uit van onze volgers. De grafiek geeft de verdeling weer zoals die was op 11/01/2022

Onze LinkedIn-pagina heeft 730 volgers, maar onze posts bereiken wel gemakkelijk een grotere doelgroep. Vooral wanneer we andere partijen 'taggen' (vermelden) - en zij de post daarop ook zelf delen – spreken we in een klap een veel grotere doelgroep aan.

Zoals deze voorbeelden mooi weergeven:

Mooimakers
722 followers
3mo •

Tijdens de lockdowns wonnen afhaalmaaltijden en alle andere takeawayopties enorm aan populariteit. Helaas was dit ook te merken aan het zwerfvuil dat hierdoor achterbleef.

Om deze vormen van afval in te dijken en uit het straatbeeld te houden, riepen **Mooimakers**, de **OVAM**, **Fost Plus** en de **VVSG** samen specifieke 'On the Go' projecten in het leven.

Deze projecten betrekken zowel lokale besturen, handelaars als burgers om zwerfvuil van afhaalmaaltijden een halt toe te roepen. **Stad Gent**, **Stad Gent** en **Stad Roeselare** zijn de drie Vlaamse steden die hiervoor een actieplan op poten zetten.

Meer info over de projecten lees je hier: <https://lnkd.in/eqnxKCD>

#Mooimakers #OVAM #Fostplus #VVSG #Gent #Gent #Roeselare

See translation

Oorlog verklaard aan take-away verpakkingen in het zwerfvuil!

mooimakers.be • 2 min read

Yves Carlier and 31 others

3 shares

Like

Comment

Mooimakers
722 followers
2mo •

De glascontainers in gemeente Hoegaarden trekken de laatste tijd minder sluikestort aan en dat is vooral te danken aan 'glasbolpeter' Michaël.

Als glasbolpeter houdt Michaël de glascontainers nauwlettend in de gaten. Daarnaast volgde hij ook een opleiding om mensen aan te spreken op hun gedrag rond zwerfvuil en sluikestort. Zwerfvuil ruimt hij zelf op, voor sluikestort belt hij naar **EcoWerf**. Op die manier blijft de site netjes en trekt ze minder sluikestort aan. Het peterschap mist zijn effect dus niet ;)!

Bij deze een oprechte dankjewel aan alle glasbolmeters en -peters!

Meer info over de glasbolpeters en -meters lees je hier: <https://lnkd.in/egWCZV-Y>

<https://lnkd.in/eF75KuuU>

#Mooimakers #aanspreken #Hoegaarden #EcoWerf #glascontainer

See translation

Glasbolpeter mist zijn effect niet: minder sluikestort aan de glasbollen in de Stoopkensstraat

hln.be • 1 min read

Yves Carlier and 29 others

1 share

12.2.3. Nieuwsbrieven

De nieuwsbrieven van Mooimakers kregen doorheen de jaren een belangrijkere plek in de communicatie naar partners, de lokale besturen op kop.

In de beginjaren had Mooimakers de algemene nieuwsbrief voor particulieren en twee themanieuwsbrieven: één rond handhaving en één die gewijd was aan het beloningsproject Operatie Proper. De frequentie van deze nieuwsbrieven nam gestaag toe. We stuurden in 2017 liefst 31 van deze nieuwsbrieven uit.

Eind 2019, begin 2020 voerde Mooimakers een grondige analyse uit van de nieuwsbrieven en beslisten we om de doelgroepen van particulieren en professionele partners uit elkaar te halen. In het voorjaar breidden we het aanbod van nieuwsbrieven uit met een nieuwsbrief die specifiek gericht is naar lokale en bovenlokale besturen. Zo wil Mooimakers niet alleen méér, maar vooral doelgroepgericht communiceren. In dezelfde periode maakten we werk van een uitgekende contentplanning per doelgroep en kreeg elke doelgroep maandelijks minstens één nieuwsbrief.

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER
OVAM

Fostplus

VVSG

**Mooimakers en skater Samuel De Graef
zetten zich samen in tegen zwerfvuil**

In de paasvakantie beleefden heel wat skaters dankzij Mooimakers, de afdalintercommunale IOK Afvalbeheer en gemeente Vorselaar een hoogdag: samen met skater en vlogger Samuel de Graef ruimden ze namelijk het zwerfvuil op en rond 'hun' skatepark op, waarna ze van Samuel een skateworkshop kregen. Het project kaderde in de integrale zwerfvuilaanpak van het Skatepark in Vorselaar.

[Lees meer](#)

Algemene nieuwsbrief – huidige look & feel

De bedrijvencoach van Mooimakers zorgde ook voor gerichte communicatie naar de bedrijfswereld. Tot op heden is er geen structurele nieuwsbrief voor bedrijven, gezien de bedrijfspartners waar Mooimakers mee samenwerkt bijzonder heterogeen zijn. Het is moeilijk om die heterogene groep aan te spreken in één nieuwsbrief.

De nieuwsbrieven van Mooimakers kregen in het najaar van 2020 allemaal een aangepaste *look* via vaste templates. Die vernieuwing zorgde voor een verdere toename van het lezerspubliek en zorgde ervoor dat het productieproces een stuk vlotter verliep.

Sinds eind 2020 verstuurt Mooimakers de nieuwsbrief Handhaving niet enkel meer in functie van de week van de handhaving, maar krijgen de handhavingpartners op het terrein het hele jaar door nieuwsbrieven vol praktijkvoorbeelden, tips en juridische en wettelijke informatie.

Mooimakers toverde de nieuwsbrief rond Operatie Proper in 2021 om tot een nieuwsbrief voor scholen en verenigingen. Educatieve projecten, spelmateriaal en informatie over campagnes komen sindsdien ook aan bod in deze nieuwsbrief.

De Nieuwsbrief over Mijn Mooie Straat is een nieuwsbrief voor lokale besturen die gebruik maken van de applicatie of er interesse in tonen. Momenteel heeft Mooimakers liefst 1.230 inschrijvingen op deze nieuwsbrief. De nieuwsbrief bevat informatie over de optimalisaties van de toepassing.

In 2021 deed Mooimakers een analyse van de *open rate* en *click rate* van de nieuwsbrieven (hoe vaak de nieuwsbrieven geopend en daadwerkelijk gelezen worden). Deze analyse toonde aan dat vooral de nieuwsbrieven naar lokale besturen, scholen en verenigingen en de nieuwsbrief Handhaving het enorm goed doen. Ze scoorden zelfs bijzonder sterk in vergelijking met gelijkaardige nieuwsbrieven.

De algemene nieuwsbrief wordt verstuurd naar ongeveer 21.000 particulieren. De nieuwsbrief Handhaving gaat naar 640 ontvangers bestaande uit lokale besturen, politiezones, afvalintercommunales en Vlaamse partners. De nieuwsbrief naar lokale besturen en afvalintercommunales wordt verstuurd naar 550 verschillende contactgegevens en er zijn maar liefst 1260 bestemmingen van de nieuwsbrief voor scholen en verenigingen.

Door de veelheid aan projecten, opleidingen en acties die Mooimakers onderneemt, beslisten we in het najaar van 2021 om de nieuwsbrief voor lokale besturen op frequentere basis te versturen. Vandaag ontvangen alle lokale en bovenlokale besturen twee keer per maand een nieuwsbrief die speciaal op hun maat geschreven is.

Door de exponentiële groei van de nieuwsbrieven was het niet voor al onze partners duidelijk welke nieuwsbrieven Mooimakers precies verzond. Eind 2021 en begin 2022 communiceerden we hier rond en voorzagen we duidelijkere inschrijvingsmodaliteiten. We zagen de inschrijvingen op onze nieuwsbrief gestaag toenemen. We gingen ook na of we zeker alle lokale besturen in Vlaanderen bereiken met de nieuwsbrieven. Dat blijft door de personeelwissels op lokaal niveau een uitdaging.

Begin 2022 kunnen we aangeven dat de nieuwsbrieven één van de belangrijkste communicatiekanalen zijn naar onze professionele partners. Mooimakers blijft verder investeren in de nieuwsbrieven. We optimaliseren onze database, en we organiseren een bevraging bij onze professionele partners rond de frequentie van de nieuwsbrieven en hun inhoudelijke noden.

12.2.4. Pers: Een positieve weerklank van de Mooimakers-acties in de pers

Mooimakers is er op zeer korte tijd in geslaagd een breed draagvlak te creëren voor haar acties, projecten en campagnes. Dat vertaalt zich ook in positieve weerklank in de brede pers, zowel in de nationale als de regionale media. Persacties en perscommunicatie maken dan ook integraal deel uit van onze campagnes. Sommige thema's en acties schopten het tot vaste waarden in de pers, daarnaast waren er ook een paar unieke eyecatchers die de nodige media-aandacht genereerden.

In 2017 kreeg "in de vuilnisbak" de naam "Mooimakers" en trokken we met deze naamswijziging en de nieuwe, bredere focus in de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort naar de pers. Vuilnisbakken blijven een grote rol spelen in het zwerfvuilverhaal, maar de focus werd verlegd naar het positieve resultaat en dat werd wereldkundig gemaakt via een persbericht.

Van 2016 tot 2020 waren de lenteschoonmaak en de zomercampagne vaste afspraken op PR-vlak. Elk jaar zorgden we voor een andere creatieve insteek. In 2016 vestigden we de aandacht op de lenteschoonmaak met een gigantische 3D-tekening. In 2019 lag de focus op het proper houden van je eigen stoep. Lokale opruimacties kregen ook jaarlijks de nodige aandacht in de regionale pers.

2016

2016

2020

Afval naast de snelweg, een flitsmarathon om zwerfvuil aan te pakken, krijtborden, een zomerlook rond netjes je afval weggooien,...: ook om aandacht te vragen voor de zomercampagnes bedacht Mooimakers telkens nieuwe invalshoeken.

Mooimakers schakelde op regelmatige basis bekende Vlamingen in om haar boodschap mee te verspreiden en kracht bij te zetten. Sportjournalist Ruben Van Gucht riep op om de Ronde van Vlaanderen Proper te houden, verkeersanker Hajo Beeckman vestigde de aandacht op afval naast de autosnelweg en ex-wielrenner Johan Museeuw scandeerde dat een echte Flandrien 'het proper houdt'.

Persactie ism Johan Museeuw

Een aantal persdossiers van 2019 die ook zeker een speciale vermelding verdienen, waren de actie 'Hier begint de zee' en de ijsberen-ijsculptuur. Deze acties moesten er voor zorgen dat peuken niet op de grond of in het rioolputje belanden.

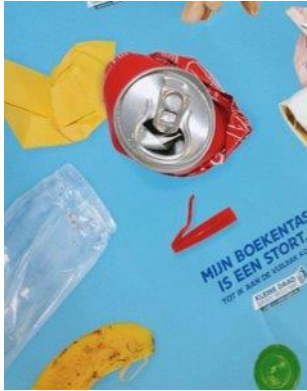
PR acties rond peuken als zwerfvuil

Mooimakers ging ook samenwerkingen aan om samen met partners persruchtbaarheid te creëren. Samen met de Boerenbond en de Landelijke Gilden kwam Mooimakers een paar keer naar buiten om zwerfvuil op het platteland een halt toe te roepen en met de kustgemeentes huldigden we 32 duurzame strandafvalbakken in. Ook met het agentschap Wegen en Verkeer bundelden we verschillende keren de krachten. In 2019 vroegen we om geen afval uit de auto te gooien en in 2020 besteedden we aandacht aan het proefproject met camera's op de parking in Peutie, één van de vuilste autosnelwegparkings in Vlaanderen.

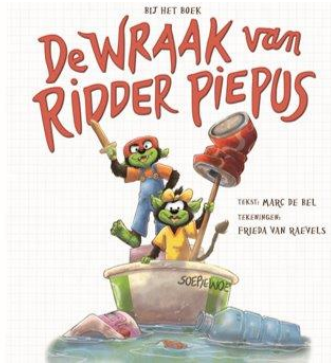

Campagne ism Landelijke Gilden en Boerenbond

Ook kinderen en jongeren waren doorheen de jaren een belangrijke doelgroep van onze persacties. In 2016 deelde Mooimakers kaftpapier uit in meer dan 2.000 scholen, met de slogan 'Mijn boekentas is een stort, tot ik aan de vuilnisbak kom'. De Boeboeks-boeken en het peuterboekje 'Schaap zwemt niet' lanceerden we ook met persberichten. Het beloningssysteem Operatie Proper voor scholen en (jeugd)verenigingen haalde regelmatig het nieuws.

2016

2019

2020

Operatie Proper

Sinds de lancering van de Week van de Handhaving op zwerfvuil en sluikstort in 2017 is de actie een vaste waarde in de pers. De rapportagecijfers worden elk jaar gretig opgepikt in de geschreven en audiovisuele pers.

PR Week van de Handhaving

In 2021 besliste Mooimakers om de persaanpak vanuit een andere invalshoek te benaderen, meer inhoudelijk en minder op campagnebasis. De beweegreden hiervoor was de eenzijdige focus op Mooimakers in de pers, als een orgaan dat enkel sensibiliserend werkt. Die focus sloot niet aan bij de diversiteit aan inhoudelijke projecten die Mooimakers op poten zet. Bij de keuze van persdossiers hielden we steeds de integrale aanpak in het achterhoofd gehouden, zodat de berichtgeving in de pers evenwichtiger was.

Vanuit het kabinet kwam ook de vraag om meer inhoudelijke verhalen naar voren te schuiven. Het streefdoel was Mooimakers positioneren als een actieve organisatie en een echte expert als het over de aanpak van zwerfvuil of sluikstort gaat. Deze verschuiving bleek eind 2021 een schot in de roos. We konden het jaar afsluiten met negen inhoudelijke persverhalen, zowel in de regionale als de nationale pers. De pijlers handhaving en participatie kwamen het vaakst aan bod, maar ook voor preventie en sensibilisering was er de nodige aandacht.

De projecten rond handhaving aan de Maas en het communicatieproefproject in samenwerking met de Port of Antwerp waren twee voorbeelden van verhalen met een sterke inhoudelijke focus. Het proefproject rond de zakasbakjes werd officieel gelanceerd door Minister van Omgeving Zuhal Demir in Hasselt, ook daar was veel persaandacht voor. In september kon Mooimaker Filip in het kader van Be Heroes op audiëntie bij koning Filip. Een fijne opsteker voor alle zwerfvuilverwilligers die Vlaanderen rijk is.

Minister Demir tijdens persmoment zakasbakjes – communicatieproject Port of Antwerp – Filip op audiëntie

Om de persacties onderbouwd op te volgen, ontwikkelde Mooimakers een dashboard. Dat toont voor elk item in de pers welke pijlers belicht werden en welk sentiment de berichtgeving had. Het dashboard geeft ook telkens een indicatie van de perswaarde van een bericht.

1 jan. 2021 - 31 dec. 2021 PR Value (EU) € 837.654,13 Bereik 15.931.065

Dashboards persdossiers

In de aanloop naar 2022 besliste Moormakers om op datzelfde elan verder te gaan, mits een paar kleine optimalisaties. Gezien Mooimakers niet altijd (correct) vermeld wordt in de berichtgeving vanuit de lokale besturen, stelden we een persdossier ter beschikking. Mooimakers wil in 2022 nog vaker proactief communiceren in de pers. De persaanpak kende in 2022 alvast een vliegende start met de on-the-go projecten, het regionale project rond de commerciële zone De Koel in Pelt, de Lenteschoonmaak en de integrale skatepark aanpak.

12.2.5. Dienstverlening aan burgers en parlementariërs

Via telefoon, mail en persoonlijke contacten heeft Mooimakers de rechtstreekse afstemming met de lokale besturen, andere partners en burgers fors versterkt. Ook schakelen we de intercommunales in om informatie te laten doorstromen. Alle medewerkers hebben een rol in deze dienstverlening. Doorheen de jaren merkten we een sterke toename van vragen over zwerfvuil en sluikstort. Deze bereikten ons via verschillende kanalen.

In 2021 ontving Mooimakers meer dan 3000 mails via het algemeen email-adres. Dit zowel van burgers, lokale besturen als van afvalintercommunales. Veel van deze vragen gingen over het aanbod van Mooimakers. Heel concreet ging het dan over opruim- en communicatiemateriaal, opruimacties, de opleidingen, Operatie Proper, enz.... Mails rond gegevenswijzigingen van scholen, verenigingen en lokale besturen en meldingen over niet opgehaald zwerfvuil en sluikstort zagen we ook geregeld de revue passeren. Vanuit verschillende soorten doelgroepen, zoals educatieve organisaties, bedrijven, studenten, kregen we ook diverse samenwerkingsaanvragen.

Ook via het kabinet kwamen de vragen rond zwerfvuil en sluikstort bij Mooimakers toe. Waar we in 2018 nog 9 publieksvragen via het kabinet over het thema mochten ontvangen, waren er dit in 2021 al 67. De schriftelijke vragen van parlementariërs die ons via dezelfde weg bereikten kenden ook een groei, maar minder uitgesproken: 5 vragen in 2018 tot 18 vragen in

2021. Daarnaast kregen we ook elk jaar een handvol vragen om meer uitleg over zwerfvuil en sluikestort.

12.2.6. Communicatie-ondersteuning partners

Mooimakers investeert niet alleen in haar eigen communicatie, maar ondersteunt ook partners met communicatiemateriaal. Zo zorgen we ervoor dat onze campagnes en acties op een zo breed mogelijk draagvlak kunnen rekenen. Het communicatiemateriaal bestaat uit fysieke communicatiedragers zoals affiches, wobblers en baches die ingezet kunnen worden op specifieke doelplaatsen, maar ook uit digitaal materiaal zoals banners en posts op sociale media.

Naast campagnemateriaal voorziet Mooimakers ook in de structurele communicatienoden van haar partners. De webwinkel heeft een groot aanbod aan communicatiemateriaal, dat het hele jaar door ingezet kan worden: affiches tegen sluikestort ('Sluikstorter, je wordt gezien'), digitale preventiecommunicatie, algemene Mooimakers-advertenties,... Sinds de zomer van 2021 volgen we ook strikt op hoe vaak het digitale communicatiemateriaal gedownload wordt.

Waar Mooimakers in de beginjaren vooral de lokale besturen ondersteunde met communicatiemateriaal, kijken we sinds 2019 ook welke communicatienoden specifieke sectoren of bedrijven hebben om de zwerfvuilproblematiek aan te kaarten bij hun doelpubliek.

Tijdens de coronapandemie creëerde Mooimakers naast de communicatiedragers rond mondklappers ook specifiek communicatiemateriaal rond een propere zomer. De zomer van 2020 zal de geschiedenis ingaan als een zomer die getekend werd door COVID-19, maar ook als een zomer waarin vakantie in eigen land helemaal 'in' was. Om die zomer ook proper en veilig te houden, ontwikkelden we zogenaamde 'toolboxen' gevuld met tips & tricks, handige praktijkvoorbeelden en sensibiliserend communicatiemateriaal. Omdat wandelen en fietsen het hele jaar door gebeurt, helaas vaak met het nodige zwerfvuil tot gevolg, veralgemeenden we de communicatie van een propere zomer naar "een propere omgeving"

12.2.7. Communicatiepartnerships

De doelgroep van Mooimakers is bijzonder ruim: de hele Vlaamse bevolking. Om die brede doelgroep zo goed mogelijk te bereiken, slaan we regelmatig de handen in elkaar met verschillende partners, elk met hun eigen specifieke doelgroep. Zo verbreden we ons communicatiedraagvlak. De partnerships geven Mooimakers de kans om te communiceren naar moeilijker te bereiken doelgroep, en om die communicatie perfect af te stemmen op het doelpubliek. Een win-win.

Hier volgt een overzicht van enkele van de meest opvallende communicatiepartnerships die Mooimakers afsloot:

In 2019 werkte Mooimakers samen met **Kinopolis Film Distribution** rond de Urbanus-film 'De Vuilnisheld'. De voorstelling werd opengesteld voor alle deelnemende scholen van Operatie Proper. Mooimakers verzorgde in elke Vlaamse bioscoop van Kinopolis een sfeerfilmpje, 16 roll-ups een wedstrijd met kleurplaten. De film lokte 65.000 cinemagangers, dus de samenwerking zorgde voor een bijzonder groot bereik.

Met **Ketnet en Studio 100** mikte Mooimakers op een heel jong publiek met de musical 'Troep'.

De natuur is uiteraard een plek waar zwerfvuil niet thuishoort. Daarom sloegen **Onze Natuur** en Mooimakers vanaf 2019 drie jaar lang de handen in elkaar om samen onze fauna en flora te beschermen. Onze Natuur krijgt op haar online natuurplatform duizenden bezoekers per dag. Die betrekken we bij onze gezamenlijke strijd tegen zwerfvuil, met tips, wedstrijden, ploggingacties,.... Het idee achter de samenwerking is eenvoudig: iets waar je zelf van geniet (zoals de natuur), daar zal je ook vanzelf meer zorg voor dragen. Zo bracht Onze Natuur in 2020 in samenwerking met Mooimakers onder meer een artikel over de verwoestende effecten van zwerfvuil op dieren en interviewden ze gezinnen die tijdens corona meer wandelden én besloten om tijdens die wandelingen zwerfvuil op te rapen. In 2019 werkten Mooimakers en Onze Natuur samen met het **televisieprogramma Make Belgium Great Again** om aandacht te vragen voor de peukenproblematiek.

Om het bereik bij jonge gezinnen te verhogen werd Mooimakers partner van lifestyle e-zine **Maison Slash**. Maison Slash is een community van (jonge) ouders die de leuke én minder leuke kantjes van het ouderschap belichten. In mei 2020 schreef een van de 'Slash'-ouders over hoe een afvalgrijper haar wandelingen (en die van haar zoon) zoveel boeiender maakte. Bewegen, van de natuur genieten en in één moeite zwerfvuil rapen: drie vliegen in één klap. Naar aanleiding van onze handhavingscampagne, waarin we inspeelden op onze 'innerlijke stem' (zie ook 10.1), schreef Maison Slash een artikel over een bonte verzameling van ouders die er alles aan doen om geen zwerfvuil te veroorzaken. Ook al moeten ze daarvoor achter een weggevoegen mondkap aan hollen. Via luchtige posts op social media willen we jonge ouders sensibiliseren rond zwerfvuil.

Het **WonderWeekend**-festival kon in 2020 niet plaatsvinden, maar op de website en social media deelt het festival geregeld leuke (knutsel)tips. Mooimakers droeg een steentje bij, door onder andere met Halloween kinderen aan te moedigen om kunstwerkjes te maken van afval en die dan te begraven. Drie weken later – tijdens de Dag van de Wetenschap – konden ze hun kunst dan weer opgraven en ontdekken in hoeverre het afval (niet) vergaan was. Zo toonden we op een speelse manier hoe traag afval vergaat in de natuur. Tijdens de kerstvakantie toonden we gezinnen hoe ze 'stop-zwerfvuil-motionfilmpjes' konden maken.

West-Vlaanderen daagde zichzelf in de zomer van 2020 uit om in de aanloop naar World Cleanup Day de properste provincie van het land te worden. Het kon hiervoor rekenen op de inzet van de **Krant van West-Vlaanderen (KW)**, de West-Vlaamse afvalintercommunales en Mooimakers. Samen riepen we de inwoners van West-Vlaanderen op om zich te registreren als Mooimakers (op een actiekaart die speciaal voor hen was aangemaakt) en een claim aan te maken. De eerste 100 KW-Mooimakers die zich registreerden, ontvingen een duoticket voor Bellewaerde Aquapark. Dit project werd ondersteund door wekelijkse testimonials en redactionele stukken rond zwerfvuil.

Net als de jaren voordien werkte Mooimakers in 2020 een campagne uit samen met **Landelijke Gilden & Boerenbond**, specifiek gericht op het platteland. De campagne richtte zich op de mooie 'lelijke' dingen aan het platteland, zoals een kraaiende haan om 6 uur 's ochtends of de koeienvlaai in de wei of op je (wandel)pad. Op bembordjes die de Landelijke Gilden en de Boerenbond verdeelden onder hun leden toonden we op een ludieke manier dat al deze 'storende' dingen niets zijn in vergelijking met zwerfvuil. Grappige video's op sociale media versterkten de campagne.

Gezien handhaving één van de speerpunten was in 2021 besloot Mooimakers samen met het programma **Wie Wat Weekend** een aantal handhavingprofielen naar voor te schuiven.

Stadstoezichters, opruimers, GAS-vaststellers, enz. dragen allemaal op hun manier een steentje bij aan een proper Vlaanderen. Tijdens een 9-tal Televisie-uitzendingen werd de aandacht gelegd op de handhaving van zwerfvuil en sluikestort om Vlaanderen zo wat meer inkijk te geven in de problematiek.

13. Conclusie

Mooimakers heeft op zes jaar tijd voor een hele omwenteling gezorgd in de aanpak van één van de grootste ergernissen van de Vlaming: zwerfvuil en sluikestort.

- De aanpak van de problematiek rond zwerfvuil en sluikestort en Mooimakers staan op de kaart in Vlaanderen. Er is een toename in de bekendheid bij de burgers door o.a. de herkenbare campagnes en acties.
- Er is expertise opgebouwd en goede praktijken worden gedeeld.
- Extra impulsen op financieel- en personeelsvlak maakten de aanpak doeltreffender.
- Mooimakers diende als katalysator van een nieuwe maatschappelijke dynamiek.
- Lokale besturen en Vlaamse partners kunnen rekenen op begeleiding en financiële en materiële ondersteuning.
- Opruiminspanningen zijn toegenomen. Er ontstond een hele community van 'Mooimakers' die het goede voorbeeld geven. Geen woorden, maar daden.
- De vrijwilligers worden ondersteund, maar het gevoel leeft bij sommigen dat de geleverde inspanningen (te) weinig resultaat opleveren.. Initiatieven op alle vlakken blijven nodig.
- Handhaving is uitgegroeid tot het sluitstuk van de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort.
- Mooimakers ontpopte zich tot hét aanspreekpunt en kenniscentrum voor de aanpak van zwerfvuil en sluikestort binnen Vlaanderen. In deze hoedanigheid is Mooimakers ook de verbindende factor voor alle partners die inzetten op de problematiek.

Bestaat er een eenvoudige toverformule om met één vingerknip zwerfvuil en sluikestort weg te werken? Nee, helaas niet.

Een volgehouden integrale aanpak is nodig om het zwerfvuil- en sluikestortprobleem in Vlaanderen aan te pakken. In die aanpak zijn zes onmisbare pijlers allemaal even belangrijk: preventie, communicatie, infrastructuur, omgeving, participatie en als sluitstuk handhaving.

Mooimakers kan deze immense opdracht nooit op haar eentje tot een goed einde brengen. Daarom blijven we in heel Vlaanderen bruggen bouwen met iedereen die mee de strijd tegen zwerfvuil en sluikestort wil aangaan.